

การพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ
Product Development of Women's Bags from Thai Song Dam Fabric

สุนทรี คนการ
SOONTAREE KONKAN

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรคหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

2565

การพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ
Product Development of Women's Bags from Thai Song Dam Fabric

สุนทรี คนการ
SOONTAREE KONKAN

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรคหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

2565

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ชื่อวิทยานิพนธ์ การพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ
ชื่อ นามสกุล สุนทรี่ คนการ
ชื่อปริญญา คหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต (คหกรรมศาสตร์)
สาขาวิชา คหกรรมศาสตร์
คณะ เทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา ดร.เกษม มานะรุ่งวิทย์

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้ให้ความเห็นชอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรัญ วานิชกร)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชฎาภัทร์ กี่อารีโย)

.....กรรมการ
(ดร.เกษม มานะรุ่งวิทย์)

คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร อนุมัติให้รับ
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรคหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

.....คณบดีคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนภพ ไสตร์โยม)

วันที่ 2 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2565

ชื่อวิทยานิพนธ์	การพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ
ชื่อ นามสกุล	สุนทรี คนการ
ชื่อปริญญา	คหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต (คหกรรมศาสตร์)
สาขาวิชา และคณะ	คหกรรมศาสตร์ เทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์
ปีการศึกษา	2565

บทคัดย่อ

การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาอัตลักษณ์วัฒนธรรมชาวไทยทรงดำ เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ โดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสุภาพสตรีที่สนใจผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำจำนวน 80 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา ด้านอัตลักษณ์วัฒนธรรมชาวไทยทรงดำ พบว่าการแต่งกายและผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกของชาวไทยทรงดำมีลวดลายตกแต่งลงในผืนผ้าที่เป็นอัตลักษณ์ของชาวไทยทรงดำมากที่สุด คือการปักลายดอกเป็ยว ในด้านพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ ด้วยกระเป๋าสตรีชาวไทยทรงดำ ยังไม่มีการผลิต ผู้วิจัยจึงได้นำรูปแบบกระเป๋าสตรีที่นิยมใช้ในปัจจุบันและนำลายดอกเป็ยว ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของชาวไทยทรงดำมาใช้ตกแต่งกระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ ผลการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ พบว่า ความพึงพอใจด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.90) ด้านการตัดเย็บผลิตภัณฑ์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.39) และด้านความพึงพอใจผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.88$, S.D. = 0.32)

คำสำคัญ: ผ้าไทยทรงดำ, อัตลักษณ์วัฒนธรรม, กระเป๋าสตรี

Thesis Title	Product Development of Women's Bags from Thai Song Dam Fabric
Author	Soontaree Konkan
Degree	Master of Home Economics (Home Economics)
Major Program	Home Economics
Academic Year	2022

ABSTRACT

The objectives of this study and product development of Thai Song Dam fabric women's bags were to study the cultural identity of the Thai Song Dam people, to develop women's bags made from Thai Song Dam fabric and to study the satisfaction with the development of Thai Song Dam women bags products. The research instruments were an interview and a questionnaire for 80 women who were interested in Thai Song Dam fabric bags. The data were analyzed using a statistical package program such as frequency, percentage, mean and standard deviation.

The results of the study on cultural identity of the Thai Song Dam people found that the dresses and souvenir products of the Thai Song Dam people have the most unique patterns to decorate the fabric, which is embroidered with Piao flowers pattern. As for the development of bags made from Thai Song Dam fabric, it was found that Thai Song Dam women's bag are not produced. The researcher therefore, studied by applying the patterns of women's bags that are popular today and applying the embroidered with Piao flowers patterns that are the identity of the Thai Song Dam people. As for the satisfaction towards the product development of Thai Song Dam women's bags, it was found that overall product development satisfaction was at the highest level ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.90). The overall satisfaction in sewing products was at the highest level ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.39) and the overall bag product satisfaction was also at the highest level ($\bar{X} = 4.88$, S.D. = 0.32).

Keywords: Thai Song Dam Fabric, Cultural Identity, Women's Bag

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณา ผู้วิจัยต้องขอขอบพระคุณ ดร.เกษม มานะรุ่งวิทย์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เป็นอย่างสูง ที่ให้เกียรติสละเวลาอันมีค่า กรุณาให้แนวคิด และคำปรึกษาชี้แนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรัญ วาณิชกร ประธานกรรมการสอบ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชญากัณฑ์ ก่ออารีโย คณะกรรมการสอบ ตลอดจนผู้ทรงวุฒิประเมินค่าความ สอดคล้อง (IOC) ทุกท่าน ผู้ซึ่งกรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ คำปรึกษา ตรวจสอบ และแก้ไขจนทำ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาออกแบบแฟชั่นผ้าและสิ่งทอ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้มติดตัวพร้อมก้าวเข้าสู่โลก อาชีพของการทำงาน อีกทั้งความรู้ส่วนหนึ่งได้ถูกนำมาใช้ให้เกิดผลเป็นวิทยานิพนธ์เล่มนี้ และขอขอบคุณ เพื่อนร่วมรุ่นนักศึกษาปริญญาโทที่ให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ มาโดยตลอด ผู้วิจัยจึงหวังเป็นอย่างยิ่ง ว่าวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ คงมีประโยชน์สำหรับบุคคลทั่วไปที่มีความ สนใจ ตลอดจนเป็นการคืนความรู้กลับสู่สังคมแก่ผู้ที่มีความสนใจได้นำไปใช้ประโยชน์สืบไป

และขอขอบพระคุณบิดา มารดา รวมทั้งญาติ มิตรสหาย ที่ให้การสนับสนุนการศึกษาและทำให้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ลุล่วงด้วยดี และขอขอบพระคุณผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านที่ได้กรุณาเสียสละเวลา อันมีค่าของท่านในการให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ เพื่อให้ผู้วิจัยได้นำมาประกอบการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จนลุล่วงไปได้ด้วยดี

หากมีข้อผิดพลาดประการใด ผู้วิจัยต้องกราบขออภัยมา ณ ที่นี้ และยินดีน้อมรับความผิดพลาด ดังกล่าวแต่เพียงผู้เดียว

สุนทรี คนการ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(1)
Abstract	(2)
กิตติกรรมประกาศ	(3)
สารบัญ	(4)
สารบัญตาราง	(6)
สารบัญภาพ	(7)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์	2
1.3 ขอบเขตของการศึกษา	2
1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ	3
1.5 กรอบแนวความคิด	3
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
2.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับไทยทรงดำ	5
2.2 ศิลปะการตกแต่งผ้าไทยทรงดำ	13
2.3 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับกระเป๋าสตรี	18
2.4 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์	23
2.5 วัสดุอุปกรณ์ในการผลิตกระเป๋า	62
2.6 หลักการออกแบบผลิตภัณฑ์	72
2.7 แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ	78
2.8 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	79
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	84
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	84
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	85
3.3 การดำเนินการทดลอง	86

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	92
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	93
3.6 สถิติที่ใช้ในการการวิเคราะห์ข้อมูล	93
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผล	95
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	95
4.2 อภิปรายผล	96
บทที่ 5 สรุปผลและข้อเสนอแนะ	102
5.1 สรุปผล	102
5.2 ข้อเสนอแนะ	105
เอกสารอ้างอิง	107
ภาคผนวก	110
ภาคผนวก ก แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อผลิตภัณฑ์ กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ	111
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์ข้อมูลจากประชาชนชาวบ้านร่วมกับกลุ่มทอผ้าพื้นเมือง ไทยทรงดำที่มีต่อผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ	115
ภาคผนวก ค แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรี ผ้าไทยทรงดำ	120
ประวัติการศึกษาและการทำงาน	124

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1 ขนาดของกลุ่มตัวอย่างของเครซี่และมอร์แกน	85
3.2 การคัดเลือกตำแหน่งการวางลายปักผลิตภัณฑ์	89
3.3 ผลิตภัณฑ์ต้นแบบและภาพประกอบการใช้งานกระเป๋าประเภทต่าง ๆ	91
4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวนและร้อยละ	98
4.2 ความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	99

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 กรอบแนวความคิด	4
2.1 แผนที่แสดงถิ่นกำเนิดและทางอพยพ	6
2.2 วิถีชีวิตชาวไทยทรงดำ บ้านดอนมะนาว	8
2.3 ลักษณะทางสถาปัตยกรรมบ้านไทยทรงดำ บ้านดอนมะนาว	9
2.4 ผ้าซิ่นไทยทรงดำ	10
2.5 เสื้อน้อย	10
2.6 ผ้าเปียวหรือผ้าสไบ	11
2.7 ลวมหรือกระเป๋าคาดเอว (ประยุกต์)	11
2.8 หมอนและหมอนตัวเสื่อนั่ง	12
2.9 ย่าม หรือถุงผ้าฝ้ายมีสายคาดเอว	12
2.10 ผ้าลายแดงโม	13
2.11 ลายดอกผักแว่น	14
2.12 ลายดอกจันทร์	14
2.13 ลายบ่หง	15
2.14 ลายบ่อแล้ว	15
2.15 ลายขาบัวหรือดอกบัว	16
2.16 ลายชอกูด	16
2.17 ลายดอกมะลิ	16
2.18 ไหมปักย้อมสีสังเคราะห์ (ของจิมทอมสัน)	17
2.19 กระเป๋าทรงรูป	19
2.20 กระเป๋าไม้ทรงรูป	19
2.21 กระเป๋ากิ่งทรงรูป	20
2.22 กระเป๋าหู้	20
2.23 กระเป๋าหนีบ	21
2.24 กระเป๋าเดินทาง	21
2.25 กระเป๋าย่าม	22

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
2.26 กระเป๋าสะพาย	22
2.27 กระเป๋าทรงแจกัน	23
2.28 แรงบันดาลใจจากเครื่องจักรกลที่สะท้อนภาวะทางสังคมในปัจจุบัน	24
2.29 แรงบันดาลใจจากสภาพแวดล้อมทางสังคม	25
2.30 รูปร่างเรขาคณิตแบบต่าง ๆ	28
2.31 รูปร่างธรรมชาติแบบต่าง ๆ	28
2.32 รูปร่างแบบอิสระ	29
2.33 ภาพแสดงรูปทรงเรขาคณิต	29
2.34 รูปทรงธรรมชาติ	30
2.35 ภาพแสดงรูปทรงบริสุทธิ์	30
2.36 การใช้พื้นผิวลักษณะจับต้องได้	31
2.37 การใช้พื้นผิวลักษณะลวงตา	32
2.38 น้ำหนักทำให้เกิดมิติ	33
2.39 เงาที่เกิดตามธรรมชาติ	34
2.40 จุดของแสงทำให้เน้นจุดสนใจ	34
2.41 น้ำหนักทำให้เกิดมิติ	36
2.42 การขัดแย้งด้วยเนื้อหา	37
2.43 กลมกลืนด้วยสีแต่ขัดแย้งด้วยแนวเรื่อง	38
2.44 การซ้ำกันด้วยรูปทรง ขนาด และน้ำหนักที่แตกต่างกัน	38
2.45 การเปลี่ยนแปลงของพื้นผิว	40
2.46 การเปลี่ยนแปลงของ สีและรูปทรง	40
2.47 การอาศัยที่ว่างในการจัดวางองค์ประกอบของรูปทรง	41
2.48 การแสดงออกถึงทิศทางและระยะใกล้ไกล	42
2.49 การออกแบบพระพุทธรูปแบบดุจภาพสองด้านเท่ากัน	43
2.50 ดุลยภาพแบบรัศมีวงกลม	44
2.51 การสลับกันของเส้นและพื้นที่ว่าง	45

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
2.52 จังหวะการไหวของเส้น	45
2.53 จังหวะสั้นรัว	45
2.54 จังหวะค่าอ่อน-แก่ของน้ำหนักค่าแสงเงา	46
2.55 จังหวะการซ้ำ	46
2.56 สัดส่วนของรูปทรง	47
2.57 การเคลื่อนไหวที่เกิดจากขนาดต่าง ๆ	48
2.58 การเคลื่อนไหวของเส้นสี รูปร่างต่าง ๆ	48
2.59 ภาพแสดงรูปวงกลม (Circle)	49
2.60 ภาพแสดงรูปสามเหลี่ยม (Triangle)	49
2.61 ภาพแสดงรูปสี่เหลี่ยม (Square)	49
2.62 ภาพแสดงรูปหกเหลี่ยม (Hexagon)	50
2.63 การตัดทอนรูปทรงให้มีความเรียบง่ายในการสื่อความหมาย	51
2.64 การสร้างระยะด้วยมุมมองและขนาดที่แตกต่างกัน	51
2.65 ระยะที่เกิดจาก น้ำหนัก และทิศทาง	52
2.66 แม่สีแสง	52
2.67 แม่สีวัตถุธาตุ ชั้นที่ 1 และชั้นที่ 2	53
2.68 สีโทนร้อน	54
2.69 สีโทนเย็น	55
2.70 การใช้สีวรรณะเย็น	55
2.71 การใช้สีวรรณะร้อนร่วมกับวรรณะเย็นในอัตราส่วน 20:80	56
2.72 การใช้สีเอกรงค์โทนสีส้ม	57
2.73 การใช้สีกลมกลืนแบบข้างเดียว	58
2.74 ผนังแท้	63
2.75 ผนังเทียม (Polyurethane)	64
2.76 ผนังเทียม (Semi-Polyurethane)	65
2.77 ตัวล็อคเปิด-ปิด แบบเข็มขัด	66

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
2.78 ตัวล๊อคเปิด-ปิดแบบเป็นกระดุมแม่เหล็ก	67
2.79 ตัวล๊อคเปิด-ปิด แบบเวลโคร	67
2.80 กระดุม	68
2.81 ลูกไม้	69
2.82 ลูกปัด	69
2.83 เชือก	70
2.84 ผ้าเทป	70
2.85 เทคนิคการต่อผ้า	71
2.86 การตัดปะผ้า	71
2.87 การเย็บควิลท์	72
3.1 สัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านกลุ่มไทยทรงดำ	87
3.2 ลายดอกเปี้ยว	88
3.3 แสดงกระบวนการตัดเย็บผลิตภัณฑ์ต้นแบบ	91
4.1 ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ	95
4.2 ลายตกแต่งที่เป็นอัตลักษณ์คือลายดอกเปี้ยว	96
4.3 ภาพผลิตภัณฑ์เดิมของกลุ่มไทยทรงดำ	96
4.4 ภาพผลิตภัณฑ์ที่ปราชญ์ชาวบ้านร่วมกับกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำเลือก	96
4.5 รูปแบบการใช้ผลิตภัณฑ์กระเป๋าแบบต่าง ๆ	101
5.5 ภาพผลิตภัณฑ์ที่รับคัดเลือกจากผู้เชี่ยวชาญในการวางตำแหน่งปัก	105

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กลุ่มไทยทรงดำเป็นกลุ่มชนที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว กลุ่มไทยทรงดำเดิมมาอพยพมาจาก เวียดนาม ในปัจจุบันนั้นได้มีการกระจายอยู่ตามจังหวัดต่างๆในประเทศไทยอยู่มากมายและ สภาพสังคมได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสิ่งแวดล้อม ส่วนใหญ่ลูกหลานได้ไปทำงานในเมือง แทนการทำไร่ทำนา ส่วนผู้สูงอายุยังทำงานอยู่ที่บ้านและหาอาชีพเสริมในเวลาว่างเพื่อหารายได้ เพิ่มขึ้นให้กับครอบครัว ความรู้และภูมิปัญญาเดิมที่กลุ่มไทยทรงดำที่สืบทอดมานั้น คือ ทอผ้าและ เครื่องแต่งกาย ซึ่งจากเดิมงานทอผ้าและเครื่องแต่งกายของกลุ่มไทยทรงดำ ทำเพื่อใช้ในครัวเรือน เท่านั้น แต่ปัจจุบันกลับกลายเป็นอาชีพที่สามารถสร้างรายได้เสริมให้กับครอบครัวในปัจจุบัน (ดวงใจ และรัฐไท, 2559) ในปัจจุบันกลุ่มทอผ้าไทยทรงดำ บ้านดอนมะนาว อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี มีจำนวนลดลง จากบริบทของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และ สังคมอิทธิพลของการศึกษาและการสื่อสารที่พัฒนาขึ้น และในปัจจุบันชาวไทยทรงดำ มีความสนใจ ที่ประกอบอาชีพอื่นๆ นอกภาคเกษตรมากขึ้นเรื่อย ๆ จึงมีผลให้รูปแบบการดำเนินชีวิต (Life Style) และวัฒนธรรมของชุมชนไทยทรงดำ ในตำบลดอนมะนาวเปลี่ยนแปลงไป ดังจะเห็นได้จาก ชาวไทยทรงดำ รุ่นหนุ่มสาวในปัจจุบันที่แต่งกายตามสมัยนิยม ไม่ได้นุ่งผ้าซิ่น หรือใส่ผ้าทอของ ไทยทรงดำอีกต่อไป จะมีเพียงผู้สูงอายุเท่านั้นที่ยังคงใส่ผ้าทอไทยทรงดำอยู่ ดังนั้นเพื่อเป็นการอนุรักษ์ และสืบทอดการทอผ้าไทยทรงดำ ไม่ให้เสื่อมสลายไปตามสภาพสังคมและกาลเวลา ซึ่งสอดคล้องกับ วิบูลย์ ธีสุวรรณ (2530) ได้ให้แนวคิดในการสืบสานและดำรงอยู่ของศิลปหัตถกรรมไว้ว่าท้องถิ่นใด ที่สามารถนำงานมาส่งเสริมให้เป็นสินค้าได้ จึงเป็นการสืบทอดและฟื้นฟู (ประยูทธ, 2552)

ปัจจุบันผลิตภัณฑ์พื้นเมืองมาจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้รับความสนใจจากผู้บริโภคทำให้ ผู้ประกอบการชุมชนจำนวนมากแข่งขันในตลาดได้มากขึ้น โดยจะมุ่งสู่แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ที่มีคุณภาพเหมาะสมในทุกที่และตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคต่อไป ผู้ประกอบการบางราย ไม่ควรให้ความสำคัญกับการดึงดูดความสนใจของผู้บริโภค ดังนั้น ผู้ประกอบการจึงให้ความสำคัญ กับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่สามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์แทน (วิทยาศาสตร์บริการ, 2555)

การบริหารจัดการ Local Smart Products แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ส่วนแรกสนับสนุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชุมชนระบบการเรียนรู้ที่มีภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นแกนหลักและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน เพิ่มมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชน ทั้งการเรียนรู้ ภูมิปัญญา การบูรณาการและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนบนฐานทุนชุมชน (จิตพนธ์, 2560)

จากปัญหาดังกล่าว เพื่อเป็นการอนุรักษ์ ฟื้นฟูและมีการสืบทอดการทอผ้าไทยทรงดำไม่ให้เสื่อมสลายไปตามสภาพสังคมและกาลเวลา ผู้วิจัยมีแนวความคิดที่จะศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์และได้นำแนวคิดไปปรึกษากับกลุ่มสตรี พบว่ามีแนวคิดที่สอดคล้องกับกลุ่มสตรีไทยทรงดำ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็น คัดเลือกวัตถุดิบ เทคนิคตกแต่งของชุมชนมาทำการพัฒนารูปแบบกระเป๋าสตรีของกลุ่มผ้าทอไทยทรงดำ จากเดิมให้มีความหลากหลายและสร้างมูลค่าเพิ่ม ซึ่งยังคงคุณค่าอัตลักษณ์วัฒนธรรมของไทยทรงดำ และการสื่อความหมายของไทยทรงดำไว้ได้ อันจะทำให้ ไทยทรงดำสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ มีความหลากหลายตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบันที่มีวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปได้ในหลายรูปแบบ ทำให้เกิดการพัฒนาระเป๋าสตรีไทยทรงดำ อีกทั้งเป็นการส่งเสริมให้คนไทยหันมาใช้ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าไทยทรงดำ และอนุรักษ์ สืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยทรงดำบ้านดอนมะนาว อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรีไม่ให้เสื่อมสลายไปได้

1.2 วัตถุประสงค์

- 1.2.1 เพื่อศึกษาอัตลักษณ์วัฒนธรรมชาวไทยทรงดำ
- 1.2.2 เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ
- 1.2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

1.3.1 ขอบเขตด้านการศึกษา

- 1.3.1.1 ศึกษาอัตลักษณ์วัฒนธรรมชาวไทยทรงดำ
- 1.3.1.2 พัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ
- 1.3.1.3 สัมภาษณ์ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ

1.3.2 ขอบเขตด้านประชากร

1.3.2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ สุภาพสตรีที่สนใจผลิตภัณฑ์กระเป๋าผ้าไทยทรงดำ จำนวน 100 คน

1.3.3.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ สุภาพสตรีที่สนใจผลิตภัณฑ์กระเป๋าผ้าไทยทรงดำ จำนวน 80 คน

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.4.1 ไทยทรงดำ หมายถึง ชชาติพันธุ์ที่มีถิ่นกำเนิด ณ ดินแดนสิบสองจุไทย หรือคนทั่วไปเรียกว่า ลาวโซ่ง ได้อพยบเข้ามาในประเทศไทยมาตั้งถิ่นฐานที่บ้านดอนมะนาว อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

1.4.2 อัตลักษณ์ หมายถึง เทคนิคการตกแต่งด้วยการปักลายดอกเปี้ยว ด้วยการปัก

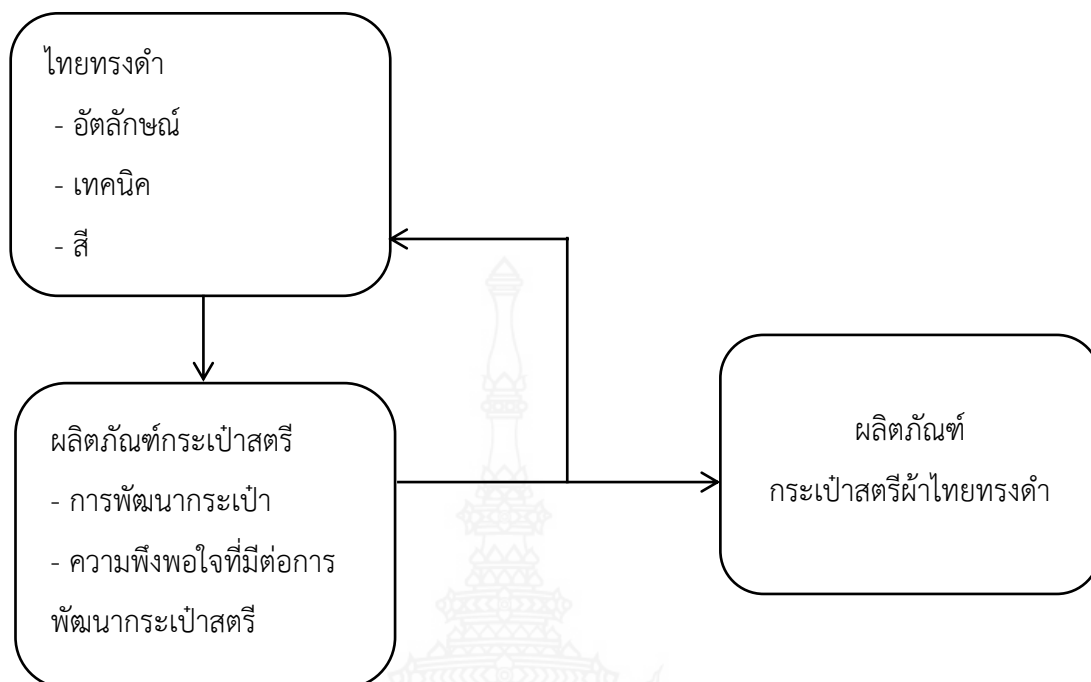
1.4.3 ผลิตภัณฑ์ หมายถึง กระเป๋าสตรีที่มีอัตลักษณ์บ่งบอกถึงความเป็นไทยทรงดำ จำนวน 5 ผลิตภัณฑ์ ประกอบไปด้วยกระเป๋าถือสตรี กระเป๋าเอกสาร กระเป๋าipad กระเป๋าเครื่องสำอาง และกระเป๋าสตางค์

1.4.4 ผู้บริโภค หมายถึง กลุ่มตัวอย่างจากสุภาพสตรีที่สนใจผลิตภัณฑ์กระเป๋าผ้าไทยทรงดำ จำนวน 80 คน

1.4.5 ความพึงพอใจ หมายถึง ระดับความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้รับจากกลุ่มตัวอย่างจากแบบสอบถามผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ

1.5 กรอบแนวความคิด

จากแนวความคิดตามทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบกระเป๋าสตรีจากผ้าไทยทรงดำ โดยการศึกษาอัตลักษณ์ของไทยทรงดำมาประยุกต์ให้เข้ากับการออกแบบกระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ และศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนากระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวความคิด

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเปาะสตรีผ้าไทยทรงดำครั้งนี้คาดว่าจะได้รับประโยชน์แก่กลุ่มตัวอย่างสุภาพสตรีที่สนใจผลิตภัณฑ์กระเปาะผ้าไทยทรงดำ ดังนี้

- 1.6.1 ได้ศึกษาอัตลักษณ์วัฒนธรรมกลุ่มไทยทรงดำ
- 1.6.2 ได้พัฒนาผลิตภัณฑ์กระเปาะสตรีผ้าไทยทรงดำ
- 1.6.3 ได้ศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเปาะสตรีผ้าไทยทรงดำ
- 1.6.4 ได้เพิ่มผลิตภัณฑ์ตัวเลือกในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP ของชุมชนบ้านดอนมะนาว

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษา การออกแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีไทยทรงดำ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมแนวความคิด ทฤษฎี ตลอดจนการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการศึกษา โดยจะกล่าวถึงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามหัวข้อดังต่อไปนี้ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับไทยทรงดำ

- 2.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับไทยทรงดำ
- 2.2 ศิลปะการตกแต่งผ้าไทยทรงดำ
- 2.3 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับกระเป๋าสตรี
- 2.4 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์
- 2.5 วัสดุอุปกรณ์ ในการผลิตกระเป๋า
- 2.6 หลักการออกแบบผลิตภัณฑ์
- 2.7 แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ
- 2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

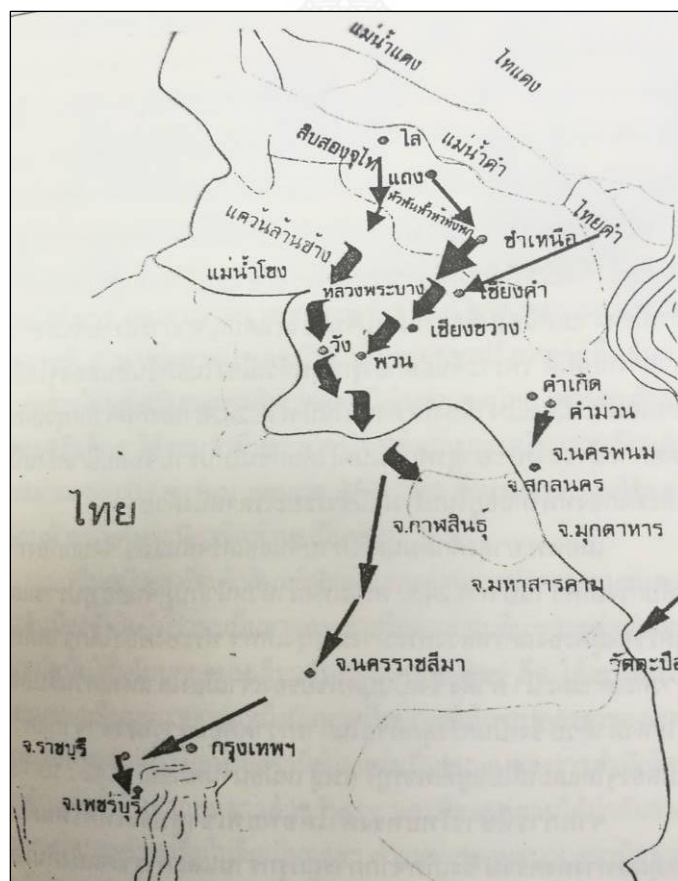
2.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับผ้าไทยทรงดำ

2.1.1 การอพยพชาวไทยทรงดำเข้าสู่ประเทศไทย

ประวัติความเป็นมาชนชาติไทยทรงดำ คำว่า ไทยทรงดำ เป็นชื่อเรียกชนชาติไทยกลุ่มหนึ่ง ซึ่งมีถิ่นกำเนิดในดินแดน “สิบสองจุไทย” ดินแดนแห่งนี้ตั้งอยู่บริเวณรอยต่อระหว่างประเทศเวียดนาม ประเทศลาว และประเทศจีน ในปัจจุบันดินแดนสิบสองจุไทยถูกผนวกเข้ากับประเทศเวียดนาม ชื่อเรียกชนชาติไทยกลุ่มนี้ในเอกสารทางประวัติศาสตร์และตำนานจากคำบอกเล่าเรียกกันหลายชื่ออาทิ ลาวโซ่ง ไทดำ ไทยทรงดำ ไทยโซ่ง ลาวโซ่งดำและลาวทรงดำซึ่งสรุปแล้วชื่อเรียกต่าง ๆ ดังกล่าว หมายถึงชนชาติไทยทรงดำกลุ่มเดียวกัน

ชาวไทยทรงดำเข้าสู่ประเทศไทย ด้วยเหตุผลทางสงคราม ซึ่งเกิดจากการถูกรุกรานและการขัดแย้งกันเองในดินแดนสิบสองจุไทย ครั้งแรกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2322 ในสมัยรัชกาลของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีจนถึงครั้งสุดท้ายในสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ในปี พ.ศ. 2430 แสดงให้เห็นว่าชาวไทยทรงดำได้อพยพเข้าสู่ประเทศไทย

มาอย่างต่อเนื่อง หลายระลอกตลอดระยะเวลากว่า 100 ปีผลจากการอพยพดังกล่าวจึงทำให้ จังหวัดเพชรบุรีเป็นแผ่นดินแม่ของชาวไทยทรงดำทั้งหมดในประเทศไทย ประมาณปีพ.ศ. 2400 ชาวไทยทรงดำอพยพเข้าสู่จังหวัดสุพรรณบุรีครั้งแรกมาตั้งถิ่นฐานที่บ้านดอน อำเภออู่ทอง หลังจากนั้นปีใดไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจนสันนิษฐานว่าน่าจะก่อนปี พ.ศ. 2440 ได้มีชาวไทยทรงดำเริ่มมาตั้งถิ่นฐานที่บ้านดอนมะเกลือ อำเภออู่ทอง บ้านดอนโก อำเภอบางปลาม้า บ้านบางหมัน บ้านบางกุ้ง อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี และ บ้านดอนมะนาว อำเภอสองพี่น้อง เป็นกลุ่มแรก ๆ ต่อมาภายหลังตั้งแต่ปี พ.ศ. 2440 ได้มีการอพยพย้ายถิ่นฐานของชาวไทยทรงดำเข้าสู่จังหวัดสุพรรณบุรีอีกหลายครั้ง มีการอพยพตามมาอยู่กับญาติพี่น้อง บางส่วนย้ายถิ่นฐานไปหาที่อยู่ใหม่ในอำเภอต่าง ๆ อีกหลายระลอก (ประยูร, 2552)

ภาพที่ 2.1 แผนที่แสดงถิ่นกำเนิดและทางอพยพ

ที่มา : ประยูร สืบอารีพงศ์

2.1.2 วิถีชีวิตไทยทรงดำ

วิถีชีวิตชุมชนชาวไทยทรงดำบ้านดอนมะนาว กับความสัมพันธ์กับชุมชนทั่วไป ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งหมู่บ้านปี พ.ศ. 2475 การดำรงชีวิตในช่วงระยะเวลานี้เป็นการดำรงอยู่อย่างเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจสังคมและการปกครองภายใต้กรอบของ วัฒนธรรมชุมชน และเริ่มมีการปรับตัวยอมรับพระพุทธศาสนาเข้ามาในชีวิตจึงทำให้ชาวไทยทรงดำดอนมะนาว มีความสัมพันธ์กับชุมชนอื่น ๆ และในกลุ่มชาวไทยทรงดำด้วยกันเองซึ่งตั้งถิ่นฐานในอำเภอสองพี่น้อง อำเภอเมืองและอำเภออุททอง จังหวัดสุพรรณบุรี ตลอดจนชาวไทยทรงดำในอำเภอกำแพงแสนจังหวัดนครปฐม ชาวไทยทรงดำเหล่านี้มีความสัมพันธ์กันในเชิงวัฒนธรรมอย่างแนบแน่น มีการไปมาหาสู่เพื่อทำกิจกรรมอื่นก่อนพืชนแดน และการลงช่วง เกิดตำนานรักข้ามหมู่บ้านและร่วมกันสร้างสถาบันครอบครัวในกรอบของจารีตประเพณี วิถีชีวิตของชาวไทยทรงดำบ้านดอนมะนาวในช่วงระยะเวลานี้จึงออบอวลไปด้วยกลิ่นอายของวัฒนธรรมชุมชน มีอิสระในการทำมาหากินและมีความสุขสมบูรณ์ต่าง ๆ ในช่วงปี พ.ศ. 2501 จนถึงปัจจุบันเป็นช่วงระยะเวลาที่ประเทศไทยมีการพัฒนาประเทศเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจทุนนิยม ได้ทำให้วิถีชีวิตของชาวไทยทรงดำในบ้านดอนมะนาวเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างสิ้นเชิง คนในหมู่บ้านมีอาชีพหลากหลายมากขึ้นนอกเหนือจากอาชีพทำนาปรัง จึงทำให้ลักษณะของสังคม ในหมู่บ้านซึ่งแต่เดิมเป็นสังคมเกษตร อยู่ร่วมกันโดยมีกรอบของจารีตประเพณีและวัฒนธรรมข้าวคอยกำกับดูแลได้ปรับเปลี่ยนไปสู่สังคมทุนนิยม เพราะคนในหมู่บ้านดอนมะนาวมีลักษณะของอาชีพแตกต่างกันไปตามความถนัด จึงทำให้วิถีชีวิตในหมู่บ้านต่างคนต่างอยู่ต่างคนต่างดิ้นรนทำมาหากิน เพื่อความอยู่รอดในระบบเศรษฐกิจทุนนิยม ทำให้จิตสำนึกเกี่ยวกับจารีตประเพณี วัฒนธรรมการแต่งกาย กลายเป็นเรื่องลำสมัยและเสื่อมถอยลงมาเป็นลำดับจึงเป็นผลให้บ้านดอนมะนาวเกิดสภาพปัญหาทางเศรษฐกิจสังคมการเมืองการปกครองไม่แตกต่างไปจากหมู่บ้านอื่น ๆ ในประเทศไทย จากการที่สภาพพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้สรุปผลการพัฒนาประเทศจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1-7 ดังกล่าว สภาพพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจึง ได้จัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 8, 9, 10 (พ.ศ. 2540 ถึง 2554) โดยมีสาระสำคัญในการพัฒนาประเทศที่มุ่งเน้นฟื้นฟู คุณธรรม ศีลธรรมให้กลับมาสู่สังคม ฟื้นฟูการมีส่วนร่วมทางการเมือง การปกครองของภาคพลเมืองในระดับชาติ และยกระดับท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาประเทศในระบอบประชาธิปไตยตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ตลอดจนฟื้นฟูระบบเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อแก้ไขสภาพปัญหาทางเศรษฐกิจในระดับครัวเรือน ชุมชน และระดับชาติ ถึงแม้จะมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่มีวัตถุประสงค์ดังกล่าวแต่สภาพปัญหาของประเทศยังทวีความรุนแรงขึ้นเป็นลำดับการฟื้นฟู วัฒนธรรมชุมชนและวิถีเกษตรธรรมชาติ ได้เกิดขึ้นในบ้านดอนมะนาวโดยความร่วมมือร่วมใจของคนชาวไทยทรงดำดอนมะนาวส่วนใหญ่และผู้เกี่ยวข้องของทุกฝ่าย ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ได้สะท้อนให้เห็นถึงจิตวิญญาณของคนในหมู่บ้านดอนมะนาว ที่ยังมีความรักความผูกพันในวัฒนธรรมชุมชนของตนเอง

บนเส้นทางของวัฒนธรรมชุมชน ที่บรรพบุรุษได้วางรากฐานไว้อย่างมั่นคง ณ บ้านดอนมะนาวแห่งนี้มากกว่าร้อยปี ในขณะที่เดียวกันสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครองในภาพรวมของประเทศส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในบ้านดอนมะนาวและนำผลมาซึ่งสภาพปัญหาทางสังคมที่รุนแรงมากไปกว่าเดิม เช่น การแพร่ระบาดของ ยาเสพติด ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การหลอกลวงฉ้อโกงในรูปแบบต่าง ๆ และความไม่เป็นธรรมในสังคม ฯลฯ ซึ่งสภาพปัญหาทางสังคมดังกล่าวถือได้ว่าเป็นภัยพิบัติที่มาจากภายนอกชุมชนในยุคโลกาภิวัตน์ กรอบแนวคิดการฟื้นฟูวัฒนธรรมชุมชน ในอนาคตของชาวบ้านดอนมะนาวมีแนวคิดในการสร้างการมีส่วนร่วมในการแก้ไขสภาพปัญหาต่าง ๆ เพื่อนำความสงบสุขร่มเย็นมาสู่บ้าน ดอนมะนาว จำเป็นต้องแลกเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของ สังคมทุนนิยม ที่ดำรงอยู่ในบ้านดอนมะนาวมาหลายสิบปี การอยู่ร่วมกันของผู้คนจึงจำเป็นต้องอยู่ร่วมกันตามกรอบของสังคมประชาธิปไตย (ประยูร, 2552)

ภาพที่ 2.2 วิถีชีวิตชาวไทยทรงดำ บ้านดอนมะนาว

2.1.3 วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ชาวไทยทรงดำ

วัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิตและรูปแบบปฏิบัติในการดำเนินชีวิตที่ใช้ร่วมกันในกลุ่มคนใดกลุ่มคนหนึ่ง มีการสืบทอดโดยหมายรวมถึงสิ่งที่เป็นวัตถุหรือที่มองเห็นได้ เช่น อาหาร ประเพณี ภาษา เครื่องแต่งกาย สถาปัตยกรรมและวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุหรือวัฒนธรรมที่มองไม่เห็น เช่น ระบบคิด ระบบปฏิบัติ ค่านิยม ความเชื่อ (ฐิติมดี, 2556)

เอกลักษณ์ หมายถึง ลักษณะที่เหมือนกันหรือมีร่วมกัน

2.1.3.1 การสร้างบ้านเรือน ชาวไทในดินแดนสิบสองจุไทซึ่งอยู่ในเขตอากาศหนาว ลักษณะจะเป็นบ้านสองชั้น เสาบ้านทำด้วยต้นไม้ทั้งต้นเป็นไม้เนื้อแข็ง เลือกเอาต้นไม้ที่มีง่ามไว้สำหรับ

วางคาน พื้นบ้านจะเป็นฝาอกสับที่ทำด้วยไม้ไผ่หรือไม้แผ่น หลังคาและปีกนกหัวท้ายบ้านลากลงมา
 เสมอกับชายคาบ้านและมีลักษณะโค้งเป็นกระโจมมุงด้วยแฝกและมีลักษณะยาวลงมาเสมอพื้นเรือน
 ผนังบ้านใช้ไม้ไผ่ทูปเป็นฝาอกกันอีกชั้นหนึ่ง เพื่อป้องกันลมหนาวที่พัดแรง ที่ยอดจั่วมีการแกะสลักไม้
 เป็นกิ่งคล้ายเขากวางไขว้กันเรียกว่า ขอกูด เป็นเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมของชาวไทยโซ่ง
 โดยเฉพาะใต้ถุนบ้านเปิดโล่ง มีความสูงเดินลอดได้อย่างสบาย บันไดบ้านทอดขึ้นทางหน้าบ้านและ
 หลังบ้าน (วีรศักดิ์ และคณะ,2544)

ภาพที่ 2.3 ลักษณะทางสถาปัตยกรรมบ้านไทยทรงดำ บ้านดอนมะนาว

2.1.3.2 ผ้าที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ชาวไทยทรงดำนิยมใช้ผ้าพื้นสีดำทอขึ้นอย่างง่าย ๆ
 มีสีสันและลวดลายบ้าง ได้แก่ ผ้าซิ่นผ้าขาวม้า เสื้อนอย ส้วงก้อม และผ้าเปียว ผ้าซิ่นหรือที่คนไทย
 เรียกว่าผ้าถุงคือผ้าที่ใช้ในชีวิตประจำวัน และสามารถใช้ในพิธีกรรมต่าง ๆ เป็นผ้าที่ทอขึ้นไว้ใช้เอง
 ตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน จะเป็นผ้าฝ้ายหรือไหมทอมือย่อมคราม เกือบเป็นสีดำ มีลวดลาย
 คล้ายกับแตงโม จึงนิยมเรียกว่า “ผ้าซิ่นลายแตงโม” โดยผ้าซิ่นจะประกอบด้วย 3 ส่วน คือ หัวซิ่น
 ตัวซิ่น และตีนซิ่น เริ่มจากหัวซิ่นเป็นผ้าพื้นสีครามเข้มหรือสีดำขึ้นอยู่กับตัวผ้าซิ่น สีกลมกลืนกับตัวซิ่น
 มีความกว้างประมาณ 8-10 นิ้ว การต่อหัวซิ่นจะใช้เข็มสอยด้วยฝีมือนี่ละเอียดมาก และมีความคงทน
 ถาวรไม่หลุดง่าย ถัดมาคือ ตัวซิ่น ส่วนที่เป็นผ้าสำหรับพันรอบตัวพื้นเป็นสีครามเข้มหรือสีดำและ
 มีลายทางสีขาวหรือสีฟ้าแทรกตามทางยาวของลำตัว ลายสีขาวหรือสีฟ้าแต่ละลายห่างประมาณ 1.5 -
 2 นิ้ว คล้ายลายแตงโม โดยตัวซิ่นนี้เส้นด้ายยืนจะมีสีดำหรือสีแดงอาจจะเป็นฝ้ายหรือไหมส่วนด้ายพุ่ง
 จะเป็นฝ้ายสีดำหรือสีครามเข้ม ขึ้นอยู่กับสีที่ต้องการว่าต้องการผ้าซิ่นสีครามเข้มหรือ สีดำ
 ส่วนสุดท้ายเรียกว่าตีนซิ่นเป็นผ้าที่ทอขึ้นโดยเฉพาะต้องใช้สีสำหรับทอตีนซิ่นมีความกว้างประมาณ
 1.5 นิ้ว โดยมีการสลับสีของเส้นด้ายยืนให้เป็นสีดำหรือสีครามเข้มและสีขาวหรือสีฟ้า ส่วนเส้นด้ายพุ่ง
 เป็นสีดำหรือสีครามเข้มลวดลายที่เกิดจะเป็นลายที่เกิดตามยาวแล้วนำไปเย็บติดกับตัวซิ่นด้วยมือ
 อย่างประณีตตามแบบของชาวไทยทรงดำ

ภาพที่ 2.4 ผ้าซิ่นไทยทรงดำ

ผ้าขาวม้าเป็นผ้าสารพัดประโยชน์ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยมีการตัดเย็บด้วยผ้าฝ้ายเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าแล้วมัดข้อมหรือขีด ชาวไทยทรงดำนิยมนำผ้าขาวม้าสำหรับพันรอบเอวและผลัดอาบน้ำ ชาวไทยทรงดำส่วนมากใช้ผ้าขาวม้าในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น พิธีเสนเรือนเกี่ยวกับการเรียกขวัญ โดยจะใช้ร่วมกับเครื่องเช่นต่างๆ ซึ่งเป็นเครื่องหมายแสดงตัวเจ้าของขวัญสำหรับในพิธีแต่งงาน บางครั้งใช้เป็นของกำนัลแก่ญาติผู้ใหญ่

เสื่อน้อยและเสื่อซ้อนเป็นเสื่อชั้นในของผู้หญิงไทยทรงดำใช้สำหรับทำงาน อยู่ที่บ้าน หากไปงานที่ไม่เป็นทางการมักจะใช้เสื่อน้อยห่มทับด้วยผ้าสไบ หรือใช้เสื่อก้อมพาดไว้ที่ไหล่ ซึ่งถือว่าเป็นชุดสุภาพ ลักษณะของเสื่อจะตัดเย็บด้วยผ้าฝ้ายสีครามหรือดำ ลักษณะของเสื่อน้อยคล้ายเสื่อสายเดี่ยวคอเสื่อจะเป็นคอกลมติดกระดุมด้านหน้าลำตัว เสื่อซ้อนมีลักษณะคล้ายเสื่อชั้นใน มีกระเป๋าลึก ๆ อยู่ตรงกลางเสื่อ

ภาพที่ 2.5 เสื่อน้อย

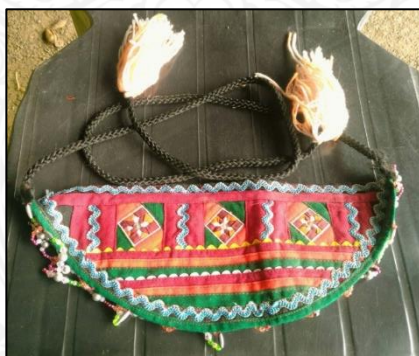
ผ้าเปี้ยวหรือผ้าสไบ ผ้านี้เป็นผ้าห่มของผู้หญิงจะมีสีครามเข้มหรือสีดำ นิยมห่มเป็นผ้าสไบเฉียงเพื่อไปทำบุญที่วัด มีลักษณะเป็นผ้าฝ้ายทอมือ มีความกว้างประมาณ 15 - 65 นิ้ว มีความยาวตั้งแต่ 1-3 เมตร ปักลายด้วยวิธีขีดและปักกลดลายด้วยเส้นด้ายสีต่าง ๆ สลับสีกันที่ชายผ้า

ผ้าเปี้ยวเป็นผ้าที่ใช้ได้สารพัดประโยชน์ เช่น ใช้คลุมไหล่ ใช้คาดอก ใช้คลุมศีรษะหรือห่มเฉียงไหล่ ไปวัดหรือเวลามีพิธีกรรมต่าง ๆ

ภาพที่ 2.6 ผ้าเปี้ยวหรือผ้าสไบ

ลวมหรือกระเป๋าคาดเอวเป็นเครื่องแต่งกายของผู้ชายโดยใช้คาดทับเสื้อก้อมตรงเอว ตัดเย็บด้วยผ้าฝ้ายสีครามเข้ม ที่เน้นให้เห็นถึงศิลปะในการประดิษฐ์โดยทำเลียนแบบรังผึ้งที่อยู่บนต้นไม้ มีไว้ใช้สำหรับใส่ของใช้ประจำตัวเช่น เงิน ยาสูบ หมากพลู โดยกระเป๋าคาดเอวจะตกแต่งด้วยลายปักเป็นรูปดอกไม้ต่าง ๆ ตามจินตนาการของชาวไทยทรงดำ

ภาพที่ 2.7 ลวมหรือกระเป๋าคาดเอว (ประยุกต์)

มู่หรือหมวกเป็นผ้าที่ตัดเย็บด้วยผ้าฝ้ายสีครามเข้มรูปสี่เหลี่ยมคางหมู ตกแต่งด้วยวิธีปะหน้ามู่ด้านบนมีฟู่ติดไว้ สวมให้เด็กป้องกันแดด ส่วนมู่ของแม่มีดสวมเพื่อป้องกันขวัญออกจากร่างกายในขณะทำพิธีกรรม มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ด้านบนไม่มีผ้าปิด ด้านข้างซ้ายและขวาใช้เศษผ้า 92 ไหมหลากสีประดับด้วยวิธีปะ ลวดลายที่นิยม เช่น ลายดอกพราหมณ์ ลายดอกมะลิ ลายขาบัว ลายดอกพิกุล และลายดาวลอย

หมอนและหมอนตัวเสื่อนั่ง ผู้หญิงเป็นผู้จัดทำขึ้นไว้ใช้ภายในครอบครัว หรือทำเตรียมไว้สำหรับเป็นเครื่องเรือนของตนเองก่อนแต่งงาน ลักษณะหมอนคล้ายท่อนไม้เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าตัวหมอนทำด้วยผ้าฝ้ายเย็บแต่ละท่อนต่อกันเป็นทรงกระบอก แล้วจึงยัดนุ่นจากนั้นทำการตกแต่งลวดลายของหมอนโดยใช้วิธีปะหรือปักให้เป็นลวดลายต่าง ๆ ถุงย่าม

ภาพที่ 2.8 หมอนและหมอนตัวเสื่อนั่ง

ย่าม หรือถุงผ้าฝ้ายมีสายสะพาย ไว้สำหรับใส่สิ่งของเล็ก ๆ น้อย ๆ โดยจะมีการตกแต่งด้วยลวดลายต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับผู้ผลิต

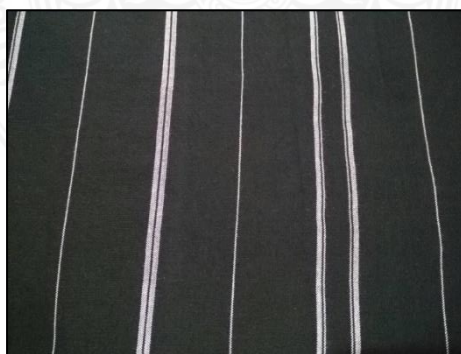

ภาพที่ 2.9 ย่าม หรือถุงผ้าฝ้ายมีสายคาดเอว

2.2 ศิลปะการตกแต่งผ้าไทยทรงดำ

ลวดลายการตกแต่งบนผืนผ้าของผ้าทอไทยทรงดำที่ปรากฏสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต ความเชื่อ ความคิด ความผูกพัน ค่านิยม รวมไปถึงความเป็นมาของวัฒนธรรม หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของไทยทรงดำแต่ละท้องถิ่นที่มีความสำคัญต่อวิถีการดำรงชีวิต ทำให้ชาวบ้านกลุ่มทอผ้าเกิดแรงบันดาลใจที่จะนำสิ่งเหล่านั้นมาถ่ายทอดเป็นลวดลายบนผ้าทอไทยทรงดำ โดยผ้าทอของไทยทรงดำมักจะทอเป็นลายขั้ดธรรมดา ลายทอผ้าชิ้นจะประกอบด้วยหลายลาย

ศิลปะการตกแต่งที่มีการสืบทอดของไทยทรงดำ คือการปะ การปัก และการควั่นเชือก การปะผ้า เป็นลวดลายที่นิยมกันมาก เป็นลวดลายที่ใช้ทำหน้าหมอน ลายเสื้อฮี ลายกระเป่าคาดเอว ผู้ชาย และลายตกแต่งขอบมุ้งสำหรับพิธีแต่งงานมาตกแต่งให้เกิดลวดลายบนผืนผ้าต่าง ๆ เช่น เสื้อฮี ชายและหญิง ผ้าสบไป ผ้าคาดอก ผ้าเปี้ยว หน้าหมอน มุ้ง และถุงย่าม พบว่าลวดลายต่าง ๆ ได้สืบทอดมาจากบรรพบุรุษและมีบางลวดลายได้คิดค้นมาใหม่ และมีการปรับปรุงยุคต่อเพื่อให้เข้ากับสมัย ปัจจุบันมากขึ้น ลวดลายในการตกแต่งล้วนมีที่มาจากพืช สัตว์ และการประยุกต์ การปักบนผ้าหรือที่เรียกว่าลายแซ่ว เป็นการปักโดยใช้ไหมปักแบบหน้าเดียวหรือ เส้นด้าย และปักแบบสองหน้าเหมือนกัน ลายที่ปักคล้ายผ้าทอของภาคอีสาน จะเป็นลายรูปทรงเรขาคณิต ในการทำลวดลายหน้าหมอน ลายประกอบตัวเสื้อฮี ได้แก่ ลายขอกูด ลายดอกเต้า (ลายดอกน้ำเต้า) ผ้าเปี้ยว (ผ้าสบไป) และลายดอกผักแว่น การควั่นเชือก เป็นการนำเชือกมาเข้าเกลียวรวมเป็นหนึ่งตามคำสอนของไทยทรงดำ นิยมใช้ตกแต่งเสื้อตรงกระดุมหรือเดินเส้นตามรอยต่อเสื้อ กระเป่า (ขวัญยืน : สัมภาษณ์) ลายพีช คือลวดลายที่ได้แนวคิดจากพีช เป็นการลอกเลียนแบบพีชที่อยู่ใกล้ตัวจะมีลายที่สื่อความหมายถึง ต้นไม้ ใบไม้ ดอกไม้ หรือผลไม้ เป็นต้น สามารถนำมาเป็นต้นแบบในการสร้างลวดลายผ้าได้โดยเฉพาะลายแตงโมหรือลายชะโด ถือเป็นลายที่เป็นเอกลักษณ์อันเด่นชัดของชาวไทยทรงดำ

ภาพที่ 2.10 ผ้าลายแตงโม

ผ้าชิ้นลายแตงโม เนื่องจากมีริ้วคล้ายกับลายของแตงโม ชาวไทยทรงดำนำลายของผลแตงโมมาทอเป็นลายผ้าตามแนวตั้งสลับระหว่างผ้าฝ่ายสีครามเข้มกับสีขาวทำให้คนทั่วไปเรียกลายผ้านี้ว่า

ลายแตงโม ผ้าขึ้นลายแตงโมนั้นมีความโดดเด่นและไม่ซ้ำแบบใคร ลายแตงโมนี้จะมีหลักในการวางลายคือ ลายที่ 1 จะเป็นเส้นหนา 2 เส้น อยู่ชิดกัน หมายถึง ไทย – ลาวพี่น้องกัน ลายที่ 2 เป็นเส้นเล็กเดี่ยว หมายถึง ความเดียวตาย และลายที่ 3 เป็นเส้นหนา 2 เส้น ที่อยู่ห่างกัน หมายถึงไทย – ลาวที่แยกจากกัน ซึ่งเส้นหนาทุกเส้นจะมีเส้นเล็กเคียงข้างเสมอ และจำนวนเส้นด้ายสีฟ้าที่มาทอเป็นลายนั้น ประกอบด้วยจำนวนเส้นที่เล็กที่สุดจะประกอบด้วยเส้นด้าย 2 เส้น ส่วนเส้นหนาคู่ที่ชิดกัน ประกอบด้วยเส้นด้าย 15 เส้น และเส้นหนาคู่ที่ห่างกันประกอบด้วยเส้นด้าย 20 เส้น ปัจจุบันไม่ได้เคร่งครัดว่าจะต้องใช้เส้นด้ายตามจำนวนนั้น ๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการของลูกค้าและช่างทอเพื่อให้ได้ลายแตงโมที่สวยงาม นอกจากนี้ยังมีลายพีชต่าง ๆ ที่ชาวไทยทรงดำส่วนใหญ่นิยมนำมาปัก ปะ และขีด เป็นลวดลายที่เสื่อฮี ผ้าคาดอกหรือผ้าเปียว หมอน และย่าม เช่น ลายดอกมะลิ ลายดอกพิกุล ลายดอกแปด ลายดอกจันทร์ เป็นต้น

ลายดอกผักแว่น เป็นผักพื้นบ้านประเภทไม้ล้มลุกจำพวกเฟิร์น ขึ้นอยู่ตามชายฝั่งลำน้ำ ห้วยหนอง คลอง บึง มีดอกเล็ก ๆ สวยงามเกิดเป็นกลุ่มและโตเร็ว ชาวไทยทรงดำมีความเชื่อว่าใครสามารถปักลายดอกผักแว่นได้ย่อมแสดงถึงความอดทน ความเอื้อเฟื้อ ประณีต ละเอียดอ่อน ดังนั้นลายนี้นิยมมอบให้คู่บ่าวสาวในวันแต่งงาน หรือผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือ

ภาพที่ 2.11 ลายดอกผักแว่น

ลายดอกจันทร์ ชาวไทยทรงดำมีความเชื่อว่าดอกจันทร์เป็นตำนานรักอมตะของชาวไทยทรงดำเวียดนามในอดีต ปัจจุบันจึงนิยมใช้ลายดอกจันทร์ประดิษฐ์เพื่อมอบให้เจ้าบ่าวและเจ้าสาว หรือผู้อาวุโส ในหมู่บ้าน เป็นการแสดงความรักอันบริสุทธิ์มั่นคง

ภาพที่ 2.12 ลายดอกจันทร์

ลายดอกพรม เป็นไม้พุ่มมีหนามที่กิ่งก้าน ดอกออกช่อที่ปลายกิ่งกลีบดอกเชื่อมติดกันเป็นหลอดสีขาว มีกลิ่นหอม ชาวไทยทรงดำนิยมปะผ้าประดิษฐ์เป็นลายดอกพรมเป็นส่วนมาก เพราะเห็นดอกพรมอยู่คู่กับทุ่งนามาแต่เด็ก และเป็นลายที่ง่ายในการใช้เป็นต้นแบบ ลายบ่หง เป็นลายจากผักที่ใช้ในพิธีกรรม

ภาพที่ 2.13 ลายบ่หง

ลายบ่อแล้ว หรือลายดอกทำไม่เสร็จไม่สิ้น เป็นศิลปะการปะผ้าโดยการใช้เส้นสีขาวมาตัดเพื่อให้เกิดลายอย่างชัดเจน

ภาพที่ 2.14 ลายบ่อแล้ว

ลายขาบัว (ดอกบัว) ดอกบัวเป็นไม้น้ำจะบานในช่วงเช้าและหุบในตอนเย็น ชาวไทยทรงดำมีความเชื่อว่า ดอกบัวเป็นสัญลักษณ์ของเวลาหรือเปรียบถึงลักษณะการชูก้านดอกเพื่อหนีน้ำโคลนตม เป็นการประพาศติผีตลาดแม้จะประพาศติผีตลาดเพียงใดถ้าทุกคนมีความตั้งใจจริง การคิดลายขาบัวหรือดอกบัวตามจินตนาการ เพื่อเป็นการขอขมาหรือทอถวายพระ สีที่ใช้สามารถประยุกต์ได้

ภาพที่ 2.15 ลายขาบัวหรือดอกบัว

ลายขอกู้ด โดยผักกูดมีลักษณะยอดอ่อนจะงอชวยอดแข่งกันรับแสงแดด ลายขอกู้ดนิยมใช้บนผ้าทุกชิ้น โดยเฉพาะ ผ้าเปียว ผ้าห่ม และด้านข้างของเสื่อฮี นิยมตกแต่งต่อจากเลื่อย ด้านละประมาณ 3 – 6 เส้น ใช้ไหมปักคู่

ภาพที่ 2.16 ลายขอกู้ด

ลายดอกมะลิ ชาวไทยทรงดำมีความเชื่อว่าลักษณะของดอกมะลิเปรียบเหมือนผู้หญิง 4 วย คือ วยเด็ก วยรุ่น วยผู้ใหญ่ และวยชรา เหมือนลักษณะการเจริญเติบโตของดอกมะลิจากดอกตูม แรกแย้ม บานเต็มที และแห้งร่วงลงพื้นดิน จึงให้ตระหนักถึงคุณค่าของลูกผู้หญิงที่ไม่ประพุดินออกสู่นอกทาง

ภาพที่ 2.17 ลายดอกมะลิ

ลวดลายการตกแต่งของไทยทรงดำอาจมีชื่อเรียกแตกต่างกันสืบเนื่องจากการออกเสียงที่มีความคลาดเคลื่อนทำให้ชื่อลวดลายการปักไม่เหมือนกัน วัสดุและสีที่นำมาใช้แต่ละสีต่างมีความหมาย เช่น

กระจก หมายถึงการสะท้อน สิ่งที่ไม่ดีไม่ให้เข้ามาทำอันตราย และสะท้อนสิ่งที่ดีงาม

สีแดง หมายถึงสังคม สภาพแวดล้อม

สีขาว หมายถึงความรัก ความสามัคคี ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวของไทยทรงดำ

สีเขียว หมายถึงวัฒนธรรม ที่สืบทอดต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น

สีส้ม หมายถึงความดีงาม ที่ไม่จำเป็นต้องโอ้อวด แต่ทุกคนจะเห็นได้เอง

สีดำ หมายถึงความไม่ประมาท การมีสติในการดำรงชีวิต

ภาพที่ 2.18 ไหมปักย้อมสีสังเคราะห์ (ของจิมทอมสัน)

ปัจจุบันการตกแต่งมีสีที่หลากหลายมากขึ้น เนื่องจากการพัฒนาทางสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลง อดีตผ้าสีต่าง ๆ มาจากการย้อมสีธรรมชาติจากเส้นด้ายสู้ฝืนผ้า แต่ในปัจจุบันมีการให้สีสังเคราะห์เข้ามาใช้ในการย้อมเพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการผลิตชิ้นงาน อย่างไรก็ตามไทยทรงดำบ้านดอนมะนาวก็ยังคงดำรงเอกลักษณ์ความเป็นไทยทรงดำด้วยวิถีชีวิต การแต่งกายตลอดจนการถ่ายทอดความรู้สู่ผู้ที่สนใจในศิลปะพื้นบ้าน (ขวัญยืน: สัมภาษณ์)

ไทยทรงดำในสมัยก่อนมีการเย็บปักตั้งแต่เริ่มเป็นสาว จะหัดลงขวง เป็นโอกาสให้หนุ่มสาว รู้จักเรียนรู้วิถีหาคู่ครอง ส่วนลวดลายต่าง ๆ คนอายุ 50 ปี ขึ้นไปจะทำขณะนั่งเลี้ยงวัวควายจึงทำให้มีสุขภาพจิตที่ดีการปักปะลวดลายต่าง ๆ นั้น ใช้ลวดลายเดิมแต่วัสดุจะเปลี่ยนไปตามสภาพแวดล้อม แต่ละท้องที่ ลวดลายเดิมมีรูปแบบเรขาคณิต โดยมีวิธีการทำเริ่มจากการตัดเวิร์คกระจกติดกับผ้า บางท้องที่จะใช้เลื่อมแทนแต่ราคา จะลดลง ลวดลายที่เป็นพื้นฐานคือ ลายดอกพรม จากนั้นตัดผ้าเป็น

รูปทรงเรขาคณิต เช่น เป็นรูปสามเหลี่ยม รูปสี่เหลี่ยมจตุรัส และรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า โดยใช้ผ้าไหมหรือผ้าฝ้าย 4 สี คือ สีแดง สีส้ม สีเขียว และสีขาว ในการจัดวางให้เกิดลายดอกลักษณะต่าง ๆ แตกต่างกันไปอีก เช่น ลายดอกบัวขาแก้ว (เบาบัวขาแก้ว) ลายดอกงา ลายหัวแมงดา ลายดอกแปด ลายดอกตะวัน ลายกลีบมะเฟือง ลายดอกมะลิซ้อน ลายดอกจัน ชาวไทยทรงดำจะนำดอกแต่ละดอกมาประกอบทำหน้าหมอน “หมอนลาว” คือ หมอนลูกสี่เหลี่ยมผืนผ้าเรียกว่าหมอนตะพานน้ำ นอกจากนี้ยังใช้ลายต้นในการทำขอบที่นอนเรียกว่าขอบฟูกและทำขอบผ้าห่ม (มุ้งดำ) เพื่อใช้ในพิธีแต่งงาน โดยฝ่ายเจ้าสาวจะต้องทำให้เสร็จภายในวันเดียว และใช้ตกแต่งเสื้อฮิซายและเสื้อฮิ หลึง (จิววรรณ และคณะ, 2554)

2.3 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับกระเป๋าสตรี

2.3.1 การแบ่งประเภทกระเป๋าถือสุภาพสตรี

กระเป๋าเป็นที่บรรจุสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ มีลักษณะคงรูปและไม่คงรูป ทำจากวัสดุหลายชนิด เช่น ผ้า หนัง พลาสติก โลหะ วัสดุจากธรรมชาติ เช่น ผักตบชวา เป็นต้น หูกระเป๋าอาจเป็นสำหรับสะพาย หรือแบบสายเดี่ยวหรือสายคู่ หรือไม่มีเลยก็ได้ การใช้ประโยชน์ของกระเป๋าเริ่มจากการที่นักออกแบบเสื้อผ้าและนักออกแบบรองเท้าได้แนะนำว่าควรมีการผลิตสินค้าประเภทกระเป๋าเพื่อใช้ประกอบในการแต่งกาย ให้มีความกลมกลืน เหมาะสมและทำให้การแต่งกายสมบูรณ์ขึ้น จนมาถึงปัจจุบันกระเป๋าได้เข้ามามีบทบาทสำคัญและจัดเป็นส่วนประกอบที่ควบคู่กับการแต่งกายที่มีการใช้กันอย่างแพร่หลาย สามารถใช้ได้กับทุกเพศ ทุกวัย

2.3.2 การจำแนกประเภทกระเป๋าตามลักษณะการใช้งาน

การจำแนกกระเป๋าตามลักษณะการใช้งานทั่วไปตามโครงสร้างและวัสดุของกระเป๋า ในการเลือกใช้วัสดุจะมีผลหรือการส่งผลโดยตรงในการสร้างรูปแบบกระเป๋า กระเป๋ามีอยู่หลายชนิดหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับลักษณะการใช้งาน ปริมาณการใช้งาน การบรรจุ การแบ่งประเภทของกระเป๋า แบ่งได้ดังนี้ (พลอย, 2547)

2.3.2.1 กระเป๋าคงรูป ลักษณะของกระเป๋าเป็นรูปทรงที่มีโครงสร้างแข็งแรง คงรูปส่วนใหญ่ทำมาจากวัสดุที่มีความแข็งแรง เช่น พลาสติก สามารถอัดรูปกระเป๋า เพื่อคงสภาพรูปทรงหนังอยู่ตลอด

ภาพที่ 2.19 กระเป๋าคงรูป

ที่มา: ภาควิชาออกแบบสุโขทัย และ รวบรวม มุสิกยะปาน

2.3.2.2 กระเป๋าไม่คงรูป ลักษณะโครงสร้างของกระเป๋า จะไม่มีการเสริมความแข็งแรงของกระเป๋า ไม่สามารถตั้งอยู่ทรงได้ วัสดุที่นิยมใช้เป็นวัสดุอ่อน เช่น ผ้าไนลอน พลาสติกบาง เป็นต้น สามารถออกแบบรูปทรงที่หลากหลายได้ตามต้องการ

ภาพที่ 2.20 กระเป๋าไม่คงรูป

ที่มา: ภาควิชาออกแบบสุโขทัย และ รวบรวม มุสิกยะปาน

2.3.2.3 กระเป๋ากึ่งคงรูป เป็นลักษณะที่มีการผสมผสานระหว่างกระเป๋าคงรูปและกระเป๋าไม่คงรูปไว้ด้วยกัน แต่ยังไม่เป็นทรงที่มีวัสดุแบบอ่อนแล้วเสริมโครงแข็งวัสดุอย่างแข็ง และวัสดุที่สามารถคงรูปได้ด้วยตนเองแต่ไม่มีโครงสร้าง

ภาพที่ 2.21 กระเป๋าถือทรงรูป

ที่มา: ภคพรหมณ์ สุขเกษม และ รวิเทพ มุสิกะปาน

2.3.3 รูปแบบของกระเป๋า

รูปแบบพื้นฐานของกระเป๋าตั้งแต่ ตั้งแต่เดิมมา และเป็นพื้นฐานทางการผลิต เหมาะสมกับการใช้งานที่ต่างกัน (สินินาถ, 2549)

2.3.3.1 กระเป๋าหิ้ว (The tote) หมายถึง กระเป๋าถือแบบมาตรฐาน ที่มีหิ้วได้ คล้ายถุงใส่ของ เป็นรูปแบบแรก ๆ ที่เน้นประโยชน์ใช้สอยแบบพื้นฐาน ต่อมามีการสร้างสรรค์ให้มีช่องใส่ของด้านในเพิ่มเติมขึ้นมา

ภาพที่ 2.22 กระเป๋าหิ้ว

2.3.3.2 กระเป๋าหนีบ (The clutch) หมายถึง กระเป๋าที่มีขนาดเล็กและเบา เน้นความบาง ใส่ของไม่มากเหมาะกับการใช้ในระยะเวลาอันสั้นและสถานที่ที่จะไปต้องปลอดภัย เพราะค่อนข้างเป็นอันตราย และสะดวกในการวิ่งราวเป็นอย่างมาก กระเป๋าประเภทนี้มักเป็นรูปแบบพื้นฐานของกระเป๋าในเวลากลางคืนเท่านั้น

ภาพที่ 2.23 กระเป๋าหนีบ
ที่มา: VOGUE THAILAND

2.3.3.3 กระเป๋าเดินทาง (The traveler) หมายถึง กระเป๋าประเภท ใช้เพื่อการเดินทางโดยมีขนาดเล็กใหญ่ลดหลั่นกันไป ใบเล็กที่สุดคือใบที่ติดตัวตลอดเวลา คือนำขึ้นบนที่นั่งด้วยสำหรับบรรจุของใช้ส่วนตัวไว้ใกล้ตัวเตรียมหยิบ โดยปกติกระเป๋าประเภทนี้ จะมีช่องเล็ก ช่องน้อยมากมายเพื่อสะดวกในการเดินทาง ได้แก่ช่องใส่หนังสือเดินทาง ช่องเสียบปากกา สมุดโน้ต มือถือ

2.3.3.4 กระเป๋าถือเล่น (The Flirt) หมายถึง กระเป๋าถือประจำวันทั้งวันหรือเดินทางไปกลับบ้านทุกวันมีของใช้ประจำตัวในช่วงกลางวันและอาจต้องมีการเปลี่ยนแปลงทุกวันสตรีบางคนเปลี่ยนกระเป๋าประจำวันบ่อย อาจเพราะเพื่อที่จะใช้ใบเดียวทุกวัน แต่ส่วนใหญ่จะนานๆเปลี่ยนครั้ง โดยเฉพาะเวลาที่ต้องไปทำงานอาจจะใช้กระเป๋าใบที่ดูเรียบเก๋ดูสุภาพ แต่ถ้าเป็นวันหยุดพักผ่อนแน่นอนว่าเครื่องแต่งกายจะเลือกสรรให้เหมาะสมตามกาลเวลา กระเป๋าก็จะถูกเลือกให้สอดคล้องกับเครื่องแต่งกายอยู่เสมอ กระเป๋าถือเล่นจึงมีรูปร่างแปลกๆดูแล้วสะดุดตา

ภาพที่ 2.24 กระเป๋าเดินทาง
ที่มา: ภคพรหมณ์ สุขเกษม และ รวีเทพ มุสิกะปาน

2.3.3.5 กระเป๋าย่าม (The tuck) หมายถึง กระเป๋าแบบง่ายๆ คล้ายย่าม ของไทย สะพายไหล่ จุกองได้มาก สะดวกในการล้วงของออกมาใช้แบบคนโบราณ กระเป๋าแบบนี้เป็นกระเป๋ารูปแบบพื้นฐานเหมาะสำหรับการออกแบบกระเป๋าคู่ที่ใช้ถือไปใกล้ ๆ บ้าน การเดินทางนั่งเล่นปิกนิก หรือพักผ่อนตามอัยาศัย

ภาพที่ 2.25 กระเป๋าย่าม

2.3.3.6 กระเป๋าแบบสะพาย (The messenger) หมายถึง กระเป๋าขนาดเล็กมีสายสะพาย ปกติจะยาวแบบสะพายแล่งได้ ใช้ประโยชน์ในการพกพาเป็นกระเป๋าคู่แบบติดตัว มีที่เก็บเงินและบัตรประจำตัวเป็นหลัก ในบางครั้งที่ไม่ต้องการถืออะไรมาและต้องการความคล่องตัวแบบนักขี่จักรยานหรือ ซ้อนท้ายรถจักรยานยนต์

ภาพที่ 2.26 กระเป๋าสะพาย

ที่มา: ภาคพรหมณ์ สุขเกษม และ รวิเทพ มุสิกะปาน

2.3.3.7 กระเป๋าทรงแจกัน (The vessel) หมายถึง กระเป๋าที่ได้รับการพัฒนาให้เป็น กระเป๋าที่มีปากบานก้นเล็กกว่า ได้รับอิทธิพลทางด้านแฟชั่นมากขึ้นในด้านประโยชน์ใช้สอยคงไม่ต่าง กับกระเป๋าลือแบบหิ้วเพียงแต่มีรูปร่างที่แปลกตาต่างไปจากเดิมเพราะ การที่มีฐานเล็กแต่ด้านบน กว้างค่อนข้างขัดกับทฤษฎีแรงโน้มถ่วง

ภาพที่ 2.27 กระเป๋าทรงแจกัน

2.4 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์

2.4.1 การออกแบบ คือ การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ และการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงของเดิมให้ดีขึ้นด้วยการใช้หลักทัศนธาตุ องค์ประกอบทางศิลปะ ทฤษฎีต่าง ๆ เป็นแนวทาง และใช้วัสดุนานาชนิด เป็นวัตถุดิบในการสร้างสรรค์งาน ตามวิธีการที่เหมาะสม ตามแบบแผนและจุดมุ่งหมายที่ต้องการซึ่ง จุดมุ่งหมายของการออกแบบแบ่งได้ 2 ประการคือ

2.4.1.1 การออกแบบเพื่อประโยชน์ใช้สอย คือ ผู้ออกแบบจะต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่จะได้รับเป็นจุดมุ่งหมายแรกของการออกแบบ ซึ่งประโยชน์ที่จะได้รับมีทั้งประโยชน์ในการใช้สอย และประโยชน์ในการติดต่อสื่อสาร การออกแบบเพื่อประโยชน์ในการใช้สอยที่สำคัญ ได้แก่ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยานพาหนะ เครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น อุปกรณ์ในการประกอบอาชีพทางการเกษตร เช่น แห อวน ไร่ ประโยชน์เหล่านี้จะเน้นประโยชน์ทางกายโดยตรง สำหรับประโยชน์ในการติดต่อสื่อสาร ได้แก่ การออกแบบหนังสือ โปสเตอร์ งานโฆษณาส่วนใหญ่จะเน้นการสื่อสาร ถึงกันด้วยภาษาและภาพ ซึ่งสามารถรับรู้ร่วมกันได้เป็นอย่างดี ผู้ออกแบบจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถ เฉพาะด้าน ซึ่งการออกแบบโดยมากมักจะเกี่ยวข้องกับจิตวิทยาชุมชน ประโยชน์ ด้านนี้เน้นทางด้าน ความศรัทธา เชื่อถือและการยอมรับตามสื่อที่ได้รับรู้

2.4.1.2 การออกแบบสื่อเพื่อความงาม คือ การเน้นประโยชน์ทางด้านจิตใจเป็นหลัก ซึ่งผลจากการออกแบบจะทำให้ผู้ที่พบเห็นเกิดความสุข ความพึงพอใจ การออกแบบประเภทนี้ ได้แก่ การออกแบบสร้างสรรค์ด้านจิตรกรรม ประติมากรรม ตลอดจนงานออกแบบตกแต่งต่างๆ เช่น งานออกแบบตกแต่งภายในและภายนอกอาคาร งานออกแบบภูมิทัศน์ เป็นต้น

2.4.2 แรงบันดาลใจ (Inspiration) ในงานออกแบบ และงานทางด้านศิลปะโดยทั่ว ๆ ไป นั้น แรงบันดาลใจมีความสำคัญ ต่อ การสร้างงานเป็นอย่างมาก แต่ละคนก็มีแรงบันดาลใจและที่มา ต่างกัน แรงบันดาลใจเกิดขึ้นได้ 2 ทางคือ

2.4.2.1 สิ่งที่ไม่เห็น (เกิดขึ้นจากภายใน) โดยผ่านทางสมองนั่นก็คือ ความคิด หรือจินตนาการ ซึ่งได้จากการศึกษาค้นคว้าและการประยุกต์ใช้

2.4.2.2 สิ่งที่มีให้เห็น (เกิดจากภายนอก) เกิดจากความทรงจำหรือความรู้เดิม และ สิ่งแวดล้อม เช่น ธรรมชาติ สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น การศึกษาผลงาน

แรงบันดาลใจเป็นพลังอันเร้าแรงชนิดหนึ่ง ที่ทำให้เกิดความคิดและ จินตนาการทางศิลปกรรม ไม่ว่าจะเป็นนามธรรมหรือรูปธรรม เมื่อศิลปินและนักออกแบบมองดูสิ่งใด จะเป็นสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ หรือสิ่งที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ทางธรรมชาติ ที่มีระเบียบและความ กลมกลืน หรือไม่เป็นระเบียบและน่าเกลียดก็มี อ่านหนังสือฟังเสียงขับร้องและดนตรี ก็อาจรู้สึกได้รับความบันดาลใจขึ้นมาทันทีทันใด ซึ่งก่อให้เกิดแนวความคิดเห็นเป็นผลงานทางศิลปะของตนขึ้น

แหล่งที่มาของแรงบันดาลใจ เราสามารถพบเจอได้ทั่วไปหรือสิ่งที่อยู่รอบตัว ก็สามารถใช้ นำมาเป็นแรงบันดาลใจได้ ดังนี้

1) จินตนาการ แต่ละคนย่อมมีจินตนาการที่ต่างกัน ทั้งนี้ทั้งนั้นเกิดได้จาก สภาพจิตใจ สภาพร่างกาย หรือประสบการณ์ที่ได้สร้างสมของแต่ละคน

ภาพที่ 2.28 แรงบันดาลใจจากเครื่องจักรกลที่สะท้อนภาวะทางสังคมในปัจจุบัน
ที่มา: ประเสริฐ พิษยะสุนทร

2) ธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม อาจเกิดได้ 2 ทาง คือ ทางตรงและทางอ้อม ทางตรงก็คือ การที่เราได้เห็นโดยตรง หรืออยู่ในสถานที่นั้น ๆ แล้วเกิดแรงบันดาลใจในขณะนั้น เช่น เห็นเด็กจรจัดข้างถนน แล้วเกิดเป็นแรงบันดาลใจขึ้นมา และได้้นำสิ่งที่เห็นมาสร้างผลงาน เป็นต้น ทางอ้อม คือเราไม่ได้ไปยังสถานที่นั้นจริง ๆ แต่เราอาจจะเห็นจากรูปภาพ จากหนังสือ หรือสื่อต่าง ๆ

เช่น ภาพยนตร์ ละคร วีดีทัศน์ เป็นต้น แล้วเกิดความบันเทิงขึ้นมา การสร้างผลงานในลักษณะที่เหมือนจริงหรือสร้างในลักษณะที่บิดเบือนไปจากเป็นจริงก็ได้

ภาพที่ 2.29 แรงบันดาลใจจากสภาพแวดล้อมทางสังคม

ที่มา: ประเสริฐ พิชยะสุนทร

3) สังคม ศิลปะ และวัฒนธรรม ที่ให้แรงบันดาลใจมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ เลือกที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม แรงบันดาลใจในลักษณะนี้เกิดจากความเชื่อ กิจวัตรประจำวันหรือความนึกคิดของแต่ละสถานที่ แต่ละประเทศ เช่น สถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม และนาฏกรรม สิ่งเหล่านี้ให้แรงบันดาลใจทั้งทางตรงและทางอ้อมเช่นเดียวกับแรงบันดาลใจที่เกิดจากธรรมชาติ

2.4.3 รูปแบบ (Style) หมายถึง ลักษณะพิเศษของผลงานศิลปะทุกแขนง ซึ่งมีผิดแผกแตกต่างกัน ไปตามความคิดหรือความต้องการของผู้สร้างงาน หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า รูปแบบนักออกแบบหรือศิลปินเป็นผู้กำหนด หรือเพิ่มเติมให้แตกต่างไปจากธรรมชาติ เพื่อให้มีลักษณะพิเศษอันเป็นเฉพาะของตนเอง ของท้องถิ่น หรือของชาติในยุคหนึ่งสมัยหนึ่ง หรือหมายถึงแบบเฉพาะของศิลปินคนหนึ่ง สกulptช่างหนึ่ง ดุ พิง หรืออ่านแล้วก็อาจรู้ได้ว่าเป็นของชาติใด สมัยใด รูปแบบของการออกแบบประยุกต์ศิลป์ อาจแบ่งกว้าง ๆ ได้ 2 ประเภทคือ

2.4.3.1 รูปแบบโครงสร้าง (Structural Style) รูปแบบนี้มีลักษณะเกี่ยวข้องกับรูปร่างและขนาดของวัตถุ ซึ่งมีคุณสมบัติในการทรงตัวได้ด้วยตัวของมันเอง เช่น รูปแบบพีระมิดของอียิปต์ ซึ่งประกอบไปด้วยก้อนหินที่สามารถรองรับน้ำหนักของตัวเองได้ สถาปัตยกรรมสมัยใหม่ได้แสดงออกถึงสัจจะแห่งการใช้วัสดุ ในการสร้างอย่างเห็นได้ชัดเจนไม่บิดเบือน เช่น ไม้ โลหะ อิฐ หิน หรือคอนกรีต ที่ไม่มีการตกแต่งเพิ่มเติม รวมทั้งเครื่องเรือนสมัยใหม่ก็เช่นเดียวกัน รูปแบบโครงสร้างที่ดีนั้นจะต้องประกอบด้วยคุณสมบัติดังนี้

- 1) มีลักษณะที่เรียบง่าย (Simplicity)
- 2) มีสัดส่วนที่ดี (Good Proportion)
- 3) ใช้วัสดุที่เหมาะสม (Appropriately of Materials Usedy]

4) มีลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นและเหมาะสม (Suitably) เช่น โคมไฟตั้งโต๊ะ ต้องมีลักษณะที่เห็นได้ชัดเจนว่าเป็นที่ให้แสงสว่างสำหรับดูหนังสือ

2.4.3.2 รูปแบบมัณฑนศิลป์ (Decorative Style) มีลักษณะเกี่ยวข้องกับลวดลายประดับโครงสร้างพื้นฐานหรือโครงสร้างหลัก เช่น แบบลวดลายประดับโครงสร้างของหลังคา หน้าจั่วของโบสถ์หรือวิหาร ลวดลายประดับหัวเสา โครงสร้างอาคาร รูปแบบชนิดนี้มีอยู่ 3 ประเภท คือ

- 1) รูปแบบธรรมชาติ (Nature Style) มีลักษณะเหมือนจริงตามธรรมชาติ
- 2) รูปแบบกำหนดนิยมหรือขนบนิยม (Conventional Style หรือ Stylistic)

คือ รูปแบบที่มีบ่อเกิดจากธรรมชาติ แต่นักออกแบบนำมาดัดแปลง หรือประยุกต์ให้เหมาะสมกับสถานที่หรือพื้นที่ได้รับการตกแต่ง เมื่อได้รับการยอมรับโดยทั่วไปแล้ว ก็จะยึดถือเป็นแบบอย่างและปฏิบัติสืบทอดต่อมา

3) รูปแบบนามธรรม (Abstract Style) เป็นรูปแบบที่ไม่จำเป็นต้องมีธรรมชาติเป็นต้นแบบเสมอไป อาจมีรูปลักษณะที่ไม่ชัดเจน แต่สามารถสื่อความหมายได้กับคนทั่วไป เช่น รูปลายยาวเป็นทาง ลายหมากรุก หรือลายสานต่าง ๆ

เป็นที่เข้าใจของนักออกแบบในการพิจารณาว่า รูปแบบมัณฑนศิลป์ เช่นใดจะดีและมีคุณภาพนั้น มีหลักการพิจารณาคือ

- มีความเหมาะสม (Appropriately) รูปแบบลวดลายที่ใช้ประดับโครงสร้างเดิมนั้นจะต้องช่วยส่งเสริมให้ดูงดงาม และไม่ปิดบังรูปทรงหรือโครงสร้างหลัก

- ตำแหน่งที่ใช้ประดับตกแต่ง (Place) ถูกต้องและมีเหตุผล เช่น รูปแกะสลักนูนต่ำ ควรติดตั้งประดับที่ฝาผนัง แทนที่จะใช้ติดตั้งไว้ที่เก้าอี้รอนั่ง

- สัดส่วน (Proportion) กล่าวคือ สิ่งที่ต้องแต่งเพิ่มเติมจะต้องมีสัดส่วนที่เหมาะสมกับโครงสร้างเดิม

2.4.4 ทศนธาตุ (Visual Elements)

ทศนธาตุ หมายถึง ธาตุแห่งการมองเห็นหรือส่วนประกอบต่าง ๆ ที่สำคัญในงานศิลปะหรือทัศนศิลป์ ได้แก่ จุด เส้น สี แสงเงา รูปร่าง รูปทรง พื้นผิว ซึ่งเราสามารถ นำส่วนประกอบแต่ละอย่างมาสร้างเป็นงานศิลปะได้ในหลายรูปแบบ ซึ่งจะให้ความรู้สึกในการมองเห็นที่แตกต่างกันไป ทศนธาตุสามารถสร้างอารมณ์ต่าง ๆ ให้กับคนดู จึงเป็นความรู้พื้นฐานนับตั้งแต่เส้น รูปร่าง รูปทรง สี จุด พื้นผิวและแสงเงา มีปรากฏอยู่ในความงามอันละเอียดละอ่อนของธรรมชาติทั้งสิ้น ฉะนั้นการรู้จักสังเกตธรรมชาติที่อยู่รอบ ๆ ตัว และการรู้จักเลือกสรรส่วนประกอบจากธรรมชาติมาจัดองค์ประกอบทางศิลปะนั้นจึงเป็นวิธีที่ง่ายและดีที่สุดในการสร้างสรรคงานศิลปะ

ดังนั้นในการสร้างสรรค์ในงานศิลปะและการออกแบบ จึงมีความจำเป็นในการศึกษา ส่วนประกอบต่าง ๆ ของทัศนธาตุ เพื่อสร้างพื้นฐานความเข้าใจในการนำไปใช้และการศึกษาในขั้นสูงต่อไป โดยทัศนธาตุ ประกอบด้วย

2.4.4.1 จุด (Point) จุดเป็นพื้นบานเบื้องต้นที่สุด ที่เราสามารถเห็นได้จากสิ่งที่อยู่รอบ ๆ ตัวเราจุดมีมิติที่เป็นศูนย์ ไม่มีความกว้าง ความยาว และความลึก แต่ในทางศิลปะสามารถทำให้เป็นรูปทรง ทำให้ดูเคลื่อนไหว สร้างความรู้สึกต่าง ๆ ได้ องค์ประกอบของจุดขึ้นอยู่กับขนาด ใหญ่เล็ก น้ำหนักอ่อนแก่ หรือจังหวะลีลาในการวางตำแหน่งลงบนพื้นที่ว่าง สิ่งเหล่านี้จะทำให้จุดมีความรู้สึกและมีความหมายขึ้นมา หากเรานำจุดมาเรียงต่อกันเป็นแถวก็จะทำให้เกิดเส้นได้

2.4.4.2 เส้น (Line) เส้นเกิดจากการเรียงตัวกันของจุด เส้นเป็นทัศนธาตุที่สำคัญสำหรับการสร้างสรรค์ผลงานทั้งทางศิลปะและ การออกแบบทุกแขนงเพราะ เส้นเป็นโครงสร้างพื้นฐานของทุกสิ่งที่สามารถแสดงความรู้สึกได้ด้วยตัวเอง และความรู้สึกนึกคิดของผู้สร้างสรรค์ ที่เกิดจากพื้นฐานของเส้นใน 2 ลักษณะ คือ เส้นตรงและเส้นโค้ง เส้นเป็นขอบเขตของที่ว่าง สิ่งของ รูปร่าง รูปทรง น้ำหนัก สี แสงเงา อารมณ์ความรู้สึกของเส้นเกิดจากลักษณะของเส้น ทิศทาง และขนาด

ลักษณะของเส้นแสดง ความหมายและแสดงความรู้สึก

- เส้นตรงให้ความรู้สึกสงบนิ่ง เรียบง่าย แน่นนอน แข็งแรง ตรง มั่นคง
- เส้นโค้ง (คลื่น) ให้ความรู้สึกเปลี่ยนแปลง สบาย เคลื่อนไหว ต่อเนื่อง นุ่ม

อิมเปีย ความมีชีวิตชีวา ความอ่อนหวานของผู้หญิง

- เส้นโค้งวงแคบให้ความรู้สึกเคลื่อนไหวรุนแรง เปลี่ยนทิศทางที่รวดเร็ว
- เส้นโค้งวงกลม ให้ความรู้สึกสม่ำเสมอ เปลี่ยนทิศทางที่ตายตัว ช้า ๆ

จัดชิด ไม่เปลี่ยนแปลง

- เส้นฟันปลาให้ความรู้สึกตื่นเต้น ชัดแย้ง กระตุก เกร็ง กระแทก รุนแรง

เร้าใจ

- เส้นคด ให้ความรู้สึกเคลื่อนไหว นิมนวล อ่อนโยน ไม่แน่นอน
- เส้นก่อกอหอย ให้ความรู้สึกเคลื่อนไหว คลื่นคลาย เติบโตไม่มีที่สิ้นสุด

ลักษณะของทิศทางในการแสดงความรู้สึกและความหมาย

————— เส้นระดับหรือเส้นราบ (เส้นนอน)แสดงความรู้สึกถึงความสงบนิ่ง เยือกเย็น ความราบเรียบ กว้างใหญ่ ไม่จำกัดขอบเขต ความจัดชิด ไม่มีชีวิต

————— เส้นตั้งฉากหรือเส้นตั้ง ให้ความรู้สึกมีชีวิต งอกงาม ความยุติธรรม มั่นคง แข็งแรง ความสง่างาม น่าเกรงขาม การทรงตัว การเชิดชู และความซื่อตรง

เส้นเฉียงหรือเส้นทแยง ให้ความรู้สึกถึงความเคลื่อนไหว มีชีวิตชีวา ไม่หยุดนิ่ง แต่มีลักษณะขาดความสมดุล ไม่มั่นคง สับสน

2.4.4.3 รูปร่าง (Shape) เกิดจากเส้นและทิศทางที่ลากจากจุดเริ่มต้นและจุดสุดท้าย มาบรรจบกันก็จะทำให้เกิดเป็นเส้นรอบนอกและมีบริเวณพื้นที่อันแสดงออกถึงอาณาเขตบริเวณที่เรียกว่า รูปร่าง มีลักษณะเป็นเส้น ไม่มีความหนา ลักษณะเป็น 2 มิติ มีความเป็นระนาบมากกว่าความเป็นปริมาตรหรือมวล เราสามารถเห็นรูปร่างที่อยู่ทั่วไป 3 ลักษณะ คือ

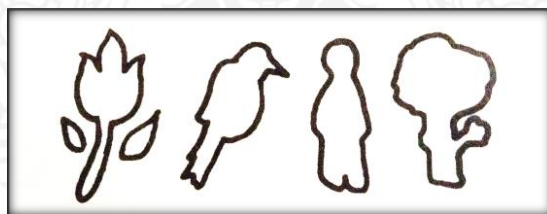
1) รูปร่างแบบเรขาคณิต (Geometric Shape) เป็นรูปร่างที่สามารถหาพื้นที่ได้มีการเดินเส้นขอบรอบนอกอย่างเป็นระเบียบ

ภาพที่ 2.30 รูปร่างเรขาคณิตแบบต่าง ๆ

ที่มา: ประเสริฐ พิชยะสุนทร

2) รูปแบบธรรมชาติ (Nature Shape) เป็นรูปร่างที่มีเค้าโครงมาจากรูปร่างของธรรมชาติ

ภาพที่ 2.31 รูปร่างธรรมชาติแบบต่าง ๆ

ที่มา: ประเสริฐ พิชยะสุนทร

3) รูปแบบอิสระ (Free Shape) มีรูปร่างของเส้นรอบนอกไม่แน่นอน เช่น น้ำ เมฆ ค้อน เปลวไฟ

ภาพที่ 2.32 รูปร่างแบบอิสระ

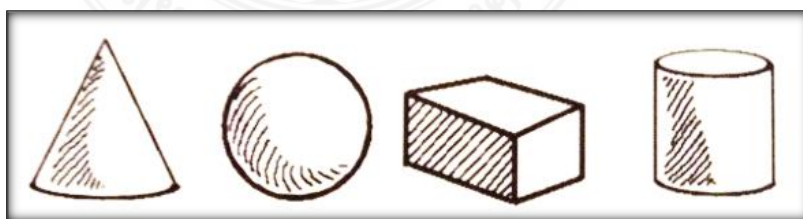
ที่มา: ประเสริฐ พิชยะสุนทร

2.4.4.4 รูปทรง (Form) เป็นรูปธรรมของงานศิลปะ และเป็นส่วนที่สื่อความหมายให้เกิดความสมบูรณ์ที่เกิดจากการประสานกันของโครงสร้างทางรูปทรง ที่ประกอบด้วย การประสานกันของ ทิศนาตติ วัตถุ วิธีการ กับโครงสร้างเนื้อหา อย่างมีเอกภาพและสุนทรีย์ภาพในการแสดงออกของอารมณ์ ความรู้สึก ความคิด และสัญลักษณ์

มิติของรูปทรงสามารถมองได้โดยรอบ คือ มีทั้งความกว้าง ความยาว ความสูง ความหนาและความลึก ดูแล้วกินเนื้อที่ มีปริมาตร ความทึบตัน มีรูปนอกที่แน่นอน และมีความหมาย รูปทรง มี 2 แบบคือ

- 1) รูปทรง 2 มิติ ที่มีความกว้าง ความยาว เช่น งานจิตรกรรม ภาพพิมพ์
 - 2) รูปทรง 3 มิติ ที่มีความกว้าง หนา สูง และลึก
- ประเภทของรูปทรงแบ่งได้ 4 แบบ

1) รูปทรงเรขาคณิต (Geometric Form) เป็นรูปทรงพื้นฐานทางโครงสร้างของรูปทรงอื่นๆ รูปทรงเรขาคณิตที่สำคัญมีอยู่ 4 ลักษณะ คือ ทรงลูกบาศก์ (Cube) ทรงกลม (Sphere) ทรงกรวย (Cone) และทรงกระบอก (Cylinder) รูปทรงเรขาคณิตจะให้ความรู้สึกที่เป็นกลางและเป็นโครงสร้าง

ภาพที่ 2.33 ภาพแสดงรูปทรงเรขาคณิต

ที่มา: ประเสริฐ พิชยะสุนทร

2) รูปทรงธรรมชาติ (Nature Form) เป็นรูปทรงของสิ่งมีชีวิต เช่น คน พืช สัตว์ เป็นต้น การสร้างรูปทรงสามารถเลียนแบบรูปทรงจากธรรมชาติได้ทั้งหมด หรือเพียงบางส่วน โดยใช้วิธีการตัดทอน คลี่คลายรูปทรงจากธรรมชาติให้เหลือแต่ความรู้สึก ซึ่งจะให้ความรู้สึกถึงชีวิต การเจริญเติบโต

ภาพที่ 2.34 รูปทรงธรรมชาติ

ที่มา: ประเสริฐ พิชยะสุนทร

3) รูปทรงอิสระ (Free Form) เป็นรูปทรงที่ผิดไปจากปกติ (Irregular Form) เป็นรูปทรงที่มีลักษณะไม่จำกัด ไม่แน่นอน เป็นไปตามอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม เกิดจากความต้องการของผู้สร้าง ให้ความรู้สึกเคลื่อนไหวไม่หยุดนิ่ง

4) รูปทรงบริสุทธิ์ (Pure Form) เป็นรูปทรงที่ไม่เป็นตัวแทนของสิ่งใด เกิดจากการตัดทอนรูปทรงของธรรมชาติจนไม่เหลือร่องรอยของความเป็นรูปทรงเก่า เป็นได้ทั้งรูปทรงที่สร้างขึ้นใหม่ มีความหมายใหม่ โดยไม่อาศัยธรรมชาติก็ได้ แต่จะใช้ความประสานของ รูปทรงเรขาคณิต รูปทรงบริสุทธิ์จะเน้นเรื่องความคิดมากกว่าอารมณ์

ภาพที่ 2.35 ภาพแสดงรูปทรงบริสุทธิ์

ที่มา: ประเสริฐ พิชยะสุนทร

2.4.4.5 พื้นผิว (Texture) หมายถึง ลักษณะภายนอกของสิ่งต่างๆ ที่สามารถ รู้สึกสัมผัสได้จากการเห็นและจับต้อง ทั้งที่อยู่ในธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น เช่น โลหะ กระจก สนิม เปลือกไม้ เนื้อผ้า ขวดแก้ว เป็นต้น

ลักษณะพื้นผิวมี 2 ลักษณะ คือ

1) ลักษณะจับต้องได้ เช่น พื้นผิวของโลหะ กระจกทราย เปลือกไม้ เส้นเชือก

2) ลักษณะทำเทียมขึ้น การลวงตา คือ เมื่อมองแล้วรู้สึกว่ามีผิวที่มีความหยาบ มัน ด้าน หรือละเอียด แต่เมื่อสัมผัสมีผิวเรียบ เป็นการรับรู้ทางสายตาเท่านั้น เช่น การลวงตาของผลงานทางด้านจิตรกรรม

สมบัติของพื้นผิว ช่วยส่งเสริมลักษณะของทัศนธาตุอื่น ๆ ในการแสดงออก และช่วยสร้างความเข้าใจความตื้นตันให้กับความรู้สึกสัมผัส และยังมีลักษณะพิเศษอีกอย่างหนึ่งคือ ลักษณะผิว ที่หยาบ เช่น ไม้ หิน จะดูดซึมแสงสว่าง ส่วนพื้นผิวละเอียดเป็นมัน เช่น กระจก โลหะ จะสะท้อนแสงสว่าง และพื้นผิวที่มีลักษณะเป็นขนอ่อน เช่น กำมะหยี่ จะดูดซึมและสะท้อนแสงสว่างไปพร้อม ๆ กัน สมบัติเหล่านี้เป็นประโยชน์ต่องานออกแบบ 3 มิติ หรืองานออกแบบทางสถาปัตยกรรมและงานตกแต่งสถานที่

ภาพที่ 2.36 การใช้พื้นผิวลักษณะจับต้องได้

ที่มา: ประเสริฐ พิชยะสุนทร

ภาพที่ 2.37 การใช้พื้นผิวลักษณะดวงตา
ที่มา: ประเสริฐ พิษยะสุนทร

2.4.4.6 ค่าน้ำหนัก (Tone) คือ บริเวณที่ถูกแสงและบริเวณที่เป็นเงา (มืดและสว่างของภาพ) ความอ่อน - แก่ของน้ำหนักสีหนึ่งสี หรือสีหลายสี บริเวณสีขาว เทา ดำ ความเปลี่ยนแปลง ความเข้ม นี้เอง ที่สามารถก่อให้เกิดความรู้สึก เช่น เกิดการเคลื่อนไหว ระยะใกล้ - ไกล ความลึกตื้น หน้าที่ของค่าน้ำหนัก

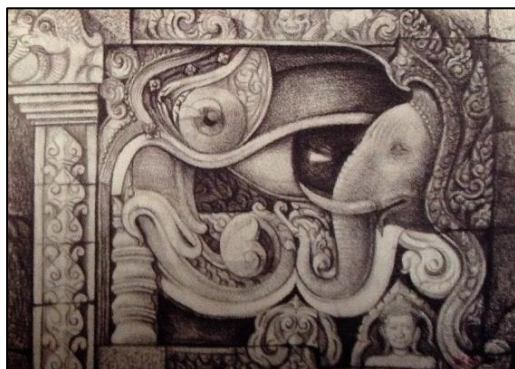
- 1) แสดงความแตกต่างระหว่างรูปกับพื้น หรือรูปทรงกับที่ว่าง
- 2) สร้างความเป็น 2 มิติแก่รูปร่าง
- 3) สร้างความเป็น 3 มิติแก่รูปทรง
- 4) ให้ความรู้สึกเคลื่อนไหวต่อค่าระดับอ่อน - แก่ เช่น บริเวณที่ค่าน้ำหนัก

ตัดกันจะดึงดูดความสนใจให้เกิดความรู้สึกกระแทกกระทั้นรุนแรง หรือความประสานกันของน้ำหนัก ที่ให้ความรู้สึกกลมกลืนสม่ำเสมอ

- 5) แสดงความตื้น-ลึก

วิธีการใช้ค่าน้ำหนัก

- 1) แสงเข้าด้านหนึ่ง อีกด้านหนึ่งเป็นเงา
- 2) แสงครอบคลุมไปทั่วภาพ เพื่อให้ดูเคลื่อนไหว เน้นบรรยากาศของน้ำหนัก
- 3) แสงสว่างจ้าไม่มีเงา ไม่เน้นปริมาณของรูปทรง
- 4) แสงสว่างตรงกลาง
- 5) แสงเกิดในจุดที่เราต้องการ ส่วนอื่นเป็นเงามืด
- 6) แสงที่กระจัดกระจายไปทั่วทั้งภาพ

ภาพที่ 2.38 น้ำหนักทำให้เกิดมิติ

ที่มา: ประเสริฐ พิชยะสุนทร

2.4.4.7 แสงและเงา (Light and Shade) คือ ความแตกต่างกันของค่าน้ำหนักสีบนผิวของวัตถุซึ่งเกิดจากการที่ผิวของวัตถุถูกแสงไม่เท่ากัน จึงทำให้เกิดเป็นเงาขึ้น เมื่อแสงไม่สามารถส่องผ่านวัตถุที่ทึบแสง การนำแสงมาใช้ในงานศิลปะนั้น เรานิยมนำมาใช้โดยยึดหลักแสงจากธรรมชาติเป็นหลัก ในการกำหนดแสงและเงาที่เกิดจากทิศทางของแสง ซึ่งจะทำให้ผลงานมีความสวยงาม และดูมีมิติระยะใกล้ - ไกล เกิดบรรยากาศ ทำให้ภาพเกิดความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น แสงและเงาที่เกิดขึ้นบนวัตถุ แบ่งได้ดังนี้

บริเวณสว่างที่สุด (Highlight) คือ บริเวณที่ถูกแสงมากที่สุดจะมีค่าน้ำหนักของแสงเงาอ่อนกว่าวัตถุจริง

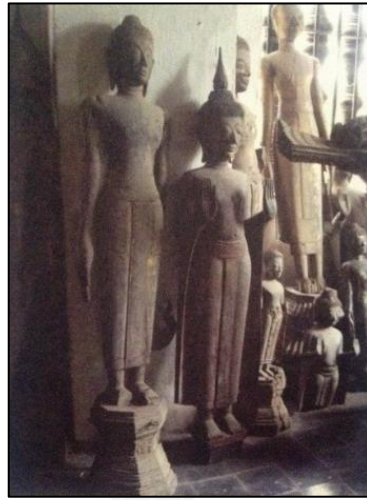
บริเวณสว่าง (Light) คือ บริเวณที่ถูกแสง แต่ไม่เกิดการสะท้อน

บริเวณเงา (Shadow) คือ บริเวณที่ถูกแสงน้อย

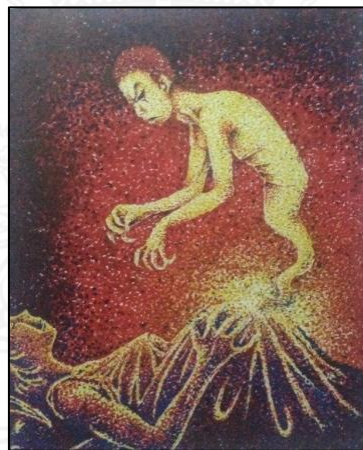
บริเวณเงามืด (Core of Shadow) คือ บริเวณที่แสงไม่สามารถส่องผ่านได้ จะมีค่าน้ำหนักเข้มสุด

บริเวณแสงสะท้อน (Reflected Light) คือ บริเวณที่เงาได้รับแสงสะท้อนจากวัตถุอื่นที่อยู่ใกล้ ๆ

บริเวณเงาตกทอด (Cast Shadow) คือ เงาที่ตกทอดจากวัตถุชิ้นหนึ่ง ไปอีกชิ้นหนึ่ง มีค่าน้ำหนักอ่อนเข้มไม่เท่ากัน และรูปร่างของเงาตกทอดแปรเปลี่ยนซึ่งเกิดจากระยะใกล้ไกลของแสงและวัตถุ

ภาพที่ 2.39 เงาที่เกิดตามธรรมชาติ
ที่มา: ประเสริฐ พิชยะสุนทร

ภาพที่ 2.40 จุดของแสงทำให้เน้นจุดสนใจ
ที่มา: ประเสริฐ พิชยะสุนทร

การใช้แสงเงาในลักษณะต่าง ๆ

- แสงที่เข้าทางด้านหนึ่งด้านใดเพื่อเน้นลักษณะจุดเด่นเฉพาะ
- แสงที่เข้าทางด้านหน้าเพื่อให้เกิดมิติใกล้ไกล
- แสงที่กระจัดกระจายจะให้ความสำคัญ ความเกี่ยวเนื่องกัน
- แสงที่สว่างจะเน้นความรู้สึกของแสง สีที่สะท้อนมากกว่า ความชัดเจนของ

รูปทรง

- แสงที่ถูกกำหนดเป็นการเน้นจุดสนใจให้เด่นชัด

- แสงที่เกิดกลางภาพเพื่อเน้นความสว่างในความมืดเป็นการสร้างจุดนำ

สายตา

2.4.5 การจัดวางองค์ประกอบหลักในงานศิลปะและงานออกแบบ (Composition in Art Design)

การจัดวางองค์ประกอบ (Composition)

การจัดวางองค์ประกอบ เราอาจเรียกว่า ส่วนประกอบของการออกแบบ (Elements of Design) ก็ได้ หมายถึงการนำเอาสิ่งต่างๆ มาใช้มาจัดวางเข้าด้วยกัน ตามสัดส่วนตรงตามสมบัติของสิ่งนั้นๆ เพื่อให้เกิดผลงานที่มีความงาม ความสมบูรณ์ ส่วนจะเกิดความงาม เกิดประโยชน์ใช้สอย หรือเกิดความน่าสนใจหรือไม่นั้นก็ขึ้นอยู่กับความสามารถ ความประณีต หรือประสบการณ์ในการปฏิบัติงานการออกแบบโดยที่เราต้องคำนึงถึงปัจจัย ดังต่อไปนี้

- รูปแบบที่สร้างสรรค์
- ความสอดคล้องกับการผลิต
- ความงามที่น่าสนใจ
- ความสัมพันธ์กับประโยชน์การใช้สอย
- ความเหมาะสมกับวัสดุ

2.4.5.1 เอกภาพ (Unity) ในทางศิลปะ หมายถึง การประสานกันของส่วนต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเป็นหนึ่งเดียว เช่น แนวเรื่อง และรูปทรง ที่มีความขัดแย้งกัน ให้เกิดความประสานกันอย่างมีระเบียบและดุลยภาพ

เอกภาพทางศิลปะประกอบด้วย

1) เอกภาพทางความคิด เป็นการคิดริเริ่มของรูปความคิดที่เป็นโครงสร้างหลักที่มีความหมาย ที่เป็นแนวหลักต่อการสร้างสรรค์รูปทรง

2) เอกภาพทางรูปทรง คือ การรวมตัวกันอย่างมีเอกภาพ มีระเบียบขององค์ประกอบทางศิลปะ เป็นการรวมตัวกันของทัศนธาตุต่างๆ เพื่อให้เกิดเป็นรูปทรงหนึ่งที่สามารถแสดงความคิด อารมณ์ ได้อย่างชัดเจน เอกภาพของรูปทรงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการสื่อความงาม และความหมาย

3) เอกภาพทางการแสดงออกเป็นการแสดงออกในรูปความคิดที่มีจุดหมายเดียวที่ประกอบด้วยแนวเรื่อง ความคิด และอารมณ์ ที่ใช้เป็นสื่อในการแสดงออก

เอกภาพในงานศิลปะมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ

1) เอกภาพที่อยู่กับที่ (Static Unity) จะมีรูปลักษณะที่ไม่เปลี่ยนแปลง มีความคล้ายคลึงกัน ต่อเนื่องกัน ส่วนมากจะเป็นการจัดกลุ่มของรูปร่างหรือรูปทรง ทางเรขาคณิต เอกภาพ ในลักษณะนี้จะให้ความรู้สึกแข็งแกร่ง มั่นคงไม่เคลื่อนไหว

2) เอกภาพที่เคลื่อนไหว (Dynamic Unity) มีลักษณะเปลี่ยนแปลงได้ มีลีลา ความเคลื่อนไหว จะสร้างความน่าสนใจมากกว่า รูปทรงหรือรูปร่างส่วนใหญ่เป็นแบบอิสระ เอกภาพ ในลักษณะนี้จะให้ความรู้สึกเคลื่อนไหว

ภาพที่ 2.41 น้ำหนักทำให้เกิดมิติ

ที่มา: ประเสริฐ พิชยะสุนทร

การสร้างเอกภาพในงานศิลปะ มีลักษณะดังนี้

- ลักษณะขัดแย้ง (Opposition) ของทัศนธาตุ รูปทรง ขนาด ทิศทาง จังหวะ และที่ว่าง
- ลักษณะการประสาน (Transition) โดยมีตัวกลางเป็นตัวช่วยคลายความขัดแย้งและการซ้ำ เพื่อลดความสำคัญ

2.4.5.2 ความขัดแย้ง (Opposition) คือ ความแตกต่างหรือตรงกันข้าม ไม่ประสานกลมกลืนกัน พบเห็นได้ทั่วไป เช่น ขาวกับดำ ความสว่างและความมืด เล็กกับใหญ่ หนาและบาง เป็นต้น ความแตกต่างจะเป็นส่วนที่ทำให้ผลงานมีความเด่นชัดขึ้นมา ช่วยเน้นสิ่งใดสิ่งหนึ่งของงานให้น่าสนใจมากขึ้น ทำให้ดูไม่น่าเบื่อ ไม่ซ้ำซาก มีความสมบูรณ์มากขึ้น

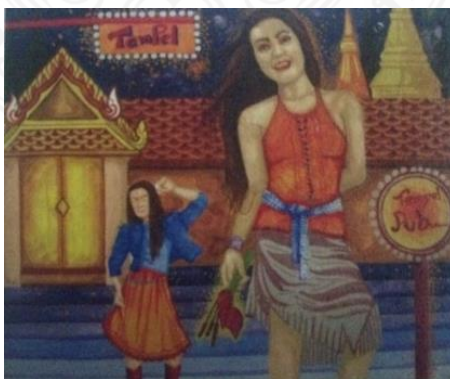
ความขัดแย้งในทางศิลปะ

- ความขัดแย้งของรูปทรง เช่น รูปทรงเรขาคณิต รูปทรงธรรมชาติ รูปทรงอิสระ
 - ความขัดแย้งของทัศนธาตุ เช่น จุด เส้น รูปร่าง น้ำหนัก สี พื้นผิว
 - ความขัดแย้งของขนาด เช่น ใหญ่-เล็ก สั้น-ยาว หนา-บาง
 - ความขัดแย้งของทิศทาง แนวนอน แนวตั้ง แนวเฉียง
 - ความขัดแย้งของที่ว่างหรือจังหวะ เช่น การสลับ การเคลื่อนไหวที่ต่อเนื่อง
- ดังนั้น ความขัดแย้งที่พอเหมาะจึงก่อให้เกิดความกลมกลืน

2.4.5.3 ความกลมกลืน (Harmony) โดยทั่วไปหมายถึง การประสานกันความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันปรองดองไม่ขัดแย้งซึ่งกันและกัน เช่น ฝีเสื้อที่เกาะอยู่ตามกิ่งไม้ เปลือกหอยที่ดูกลมกลืนกับหาดทราย เป็นต้น แต่ในทางศิลปะนั้น ความกลมกลืน คือการรวมตัวกันของหน่วยย่อยต่าง ๆ ให้กลมกลืนกัน ซึ่งได้แก่ จุด เส้น รูปร่าง รูปทรง สี พื้นผิว ฯลฯ และการจัดวางองค์ประกอบ เช่น ที่ว่าง จังหวะ เพื่อให้เกิดความประสานกัน หากผลงานทางศิลปะมีความกลมกลืนเพียงอย่างเดียว หรือมีมากเกินไป จะทำให้เกิดความน่าเบื่อได้ ดังนั้นจึงต้องเพิ่มความขัดแย้ง หรือความแตกต่างเข้าไป เพื่อลดความน่าเบื่อและจะทำให้งานดูมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น ความกลมกลืนอาจแบ่งได้ดังนี้

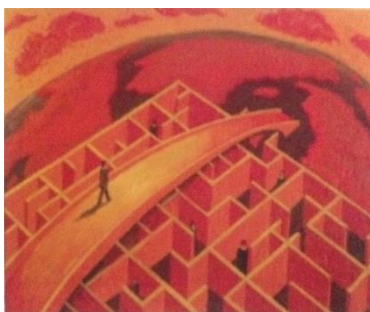
- 1) ความกลมกลืนด้วยเส้น เป็นการนำเส้นลักษณะเดียวกัน ขนาดเดียวกัน ทิศทางเดียวกัน มาจัดให้มีความกลมกลืนกัน
- 2) ความกลมกลืนด้วยขนาด เป็นการนำองค์ประกอบขนาดเท่ากัน หรือใกล้เคียงกันมาจัดวางไว้รวมกัน
- 3) ความกลมกลืนด้วยลักษณะผิว คือ การนำลักษณะของผิวที่เหมือนกัน หรือ ใกล้เคียงกันมาจัดรวมเป็นองค์ประกอบเดียวกัน
- 4) ความกลมกลืนกันของสิ่งที่เหมือนกัน คือ การนำองค์ประกอบที่มีลักษณะที่เหมือนกันมาจัดรวมกัน เพื่อให้เกิดความกลมกลืนกัน
- 5) ความกลมกลืนกันของสิ่งที่คล้ายกัน เป็นการนำองค์ประกอบที่มีลักษณะคล้ายกันแต่ไม่เหมือนกัน มาจัดรวมกันจนเกิดความกลมกลืนกัน

ความกลมกลืนด้วยสี หมายถึง การเลือกใช้สีวรรณะเดียวกันหรือการใช้สีเดียวที่เรียกว่าสีเอกรงค์ เช่น ใช้สีแดงสีเดียวไล่สีจากอ่อนไปเข้ม หรือการใช้สีใกล้เคียงกัน มาจัดองค์ประกอบเข้าด้วยกัน เช่น นำสีเหลืองเขียวกับสีน้ำเงินเขียวมาจัดรวมเข้ากับสีเขียวจะทำให้เกิดความกลมกลืนด้วยสี

ภาพที่ 2.42 การขัดแย้งด้วยเนื้อหา

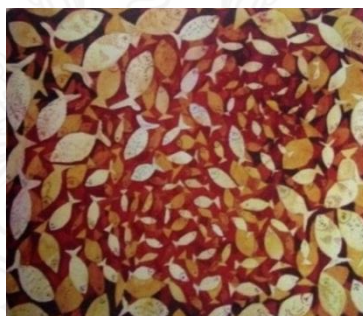
ที่มา: ประเสริฐ พิษยะสุนทร

ภาพที่ 2.43 กลมกลืนด้วยสีแต่ขัดแย้งด้วยแนวเรื่อง

ที่มา: ประเสริฐ พิชยะสุนทร

2.4.5.4 การซ้ำ (Repetition) คือ การทำซ้ำอีกครั้งของสิ่งที่เหมือนกันตั้งแต่ 2 หน่วยขึ้นไปเห็นได้จากสิ่งแวดล้อมที่อยู่ตามธรรมชาติหรือที่มนุษย์สร้างขึ้นเช่น เสียงฝนตกเสียงคลื่นกระทบฝั่ง ต้นไม้ ขึ้นเรียงกันการซ้ำเกิดต่อเนื่องกันไม่ขาดระยะ เป็นจังหวะซ้ำ ๆ กัน ทำให้ดูมีชีวิตในงานศิลปะ และการออกแบบ การซ้ำคือการใช้ทัศนธาตุ เช่น เส้น จุด รูปร่าง รูปทรง วางซ้ำ ๆ เป็นการซ้ำที่จะทำให้เกิดจังหวะขึ้น

ภาพที่ 2.44 การซ้ำกันด้วยรูปทรง ขนาด และน้ำหนักที่แตกต่างกัน

ที่มา: ประเสริฐ พิชยะสุนทร

2.4.5.5 ความเด่น (Dominance) คือ ส่วนสำคัญที่เป็นประธาน มีความเด่น สะดุดตากว่าส่วนอื่นๆที่ยอมลดความสำคัญลง ความเด่นเกิดความขัดแย้งหรือการประสานของสิ่งที่เหมือนกันและการซ้ำการเน้นทำให้เด่น เป็นการย้ำให้เห็นถึงความพิเศษ ซึ่งในงานศิลปะจะต้องมีส่วนใดส่วนหนึ่ง หรือจุดใดจุดหนึ่งที่มีความสำคัญกว่าส่วนอื่น

หากองค์ประกอบของงานมีลักษณะเหมือน ๆ กัน ก็อาจถูกกลืนหรือถูกส่วนอื่น ๆ ที่มีความสำคัญน้อยกว่าบดบัง หรือแย่งความสำคัญความน่าสนใจไป งานที่ไม่มีที่น่าสนใจหรือไม่มีจุดเด่นจะทำให้ดูน่าเบื่อ เหมือนกับสวดสลายที่ทำซ้ำกันโดยไร้ความหมาย ดังนั้น ส่วนนั้น

จึงต้อง ถูกเน้นให้เห็นเด่นชัดขึ้นมาเป็นพิเศษกว่าส่วนอื่น ๆ ซึ่งจะทำให้ผลงานมีความงามสมบูรณ์และ น่าสนใจมากขึ้น การเน้นจุดเด่นวิธีใหญ่ๆ อาจทำได้ 3 วิธี คือ

1) ความเด่นที่เกิดจากการใช้องค์ประกอบที่ตัดกัน สิ่งที่แปลกตา แตกต่างไป จากส่วนอื่น ๆ ของงานจะเป็นจุดที่น่าสนใจ ดังนั้น การใช้องค์ประกอบที่มีลักษณะแตกต่างหรือ ขัดแย้งกันกับส่วนอื่น ก็จะทำให้เกิดจุดที่น่าสนใจขึ้นในผลงานได้

2) ความเด่นที่เกิดจากการอยู่โดดเดี่ยว เมื่อนำสิ่งหนึ่งแยกออกไปจากส่วน อื่นๆสิ่งนั้นก็จะเป็นจุดที่น่าสนใจ เพราะเมื่อแยกออกไปแล้วก็จะเกิดความสำคัญขึ้นมา

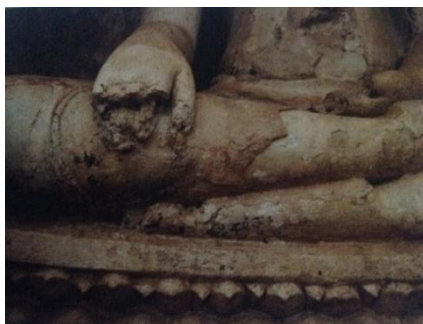
3) ความเด่นที่เกิดจากการจัดวางตำแหน่ง เมื่อองค์ประกอบอื่นๆขึ้นมายัง จุดใด จุดนั้นก็จะเป็นจุดสนใจที่ถูกเน้นขึ้นมา และการจัดวางตำแหน่งที่เหมาะสม ก็สามารถทำให้จุด นั้นเป็นจุดสำคัญขึ้นมาได้เช่นกัน สิ่งที่จะต้องคำนึงถึงอยู่เสมอก็คือ เมื่อวางจุดที่น่าสนใจ แล้ว ต้องพยายามหลีกเลี่ยงไม่ให้สิ่งอื่นมาดึงความสนใจ จนทำให้เกิดความสับสนในตัวเอง ความเด่น สามารถกระทำได้ด้วยองค์ประกอบต่างๆของศิลปะไม่ว่าจะเป็นเส้น สี แสง-เงา รูปร่าง รูปทรง หรือ พื้นผิว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการในการนำเสนอของผู้สร้างสรรค์

2.4.5.6 การเปลี่ยนแปลง (Variation)

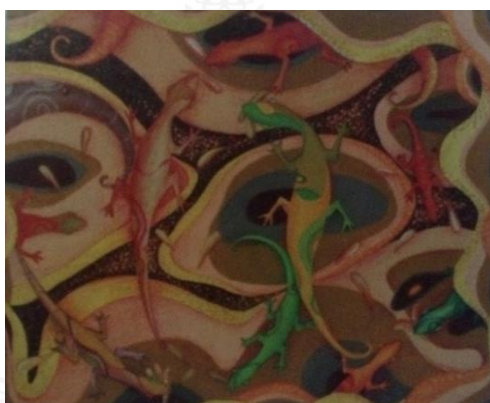
การเปลี่ยนแปลง คือการซ้ำของสิ่งที่มีโครงสร้างเหมือนกัน ให้มีการคลี่คลาย ให้เกิดความแตกต่างกัน โดยมีการเชื่อมโยงต่อเนื่องกันของทัศนธาตุ เช่น รูปร่าง ลักษณะ ขนาด ทิศทางจังหวะ หรือที่ว่าง

ความเปลี่ยนแปลงแบบที่เห็นได้ตามธรรมชาติ เช่น ท้องฟ้าเวลาพบค่า ก่อนจะมีเมฆเป็นการเปลี่ยนแปลงของสีและความเข้ม นอกจากนี้แล้ว ยังมีการหมุนเวียนและการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติอย่างอื่นอีก เช่น การหมุนเวียนระหว่างพระอาทิตย์กับพระจันทร์ น้ำขึ้นน้ำลง ความเติบโตของมนุษย์ ธรรมชาติ วงจรชีวิต ที่แสดงให้เห็นถึงการเกิดไปจนการตาย ซึ่งลักษณะเหล่านี้ ก็เป็นการเปลี่ยนแปลงเช่นกัน

กล่าวโดยสรุปการเปลี่ยนแปลงสภาพของทัศนธาตุ และลักษณะของทัศนธาตุ จากสภาวะหนึ่งไปอีกสภาวะหนึ่ง เช่น สีหนึ่งไปยังอีกสีหนึ่ง ขนาดหนึ่งไปยังอีกขนาดหนึ่ง

ภาพที่ 2.45 การเปลี่ยนแปลงของพื้นผิว
ที่มา: ประเสริฐ พิชยะสุนทร

ภาพที่ 2.46 การเปลี่ยนแปลงของ สีและรูปทรง
ที่มา: ประเสริฐ พิชยะสุนทร

2.4.5.7 ที่ว่าง (Space)

ที่ว่าง คือ พื้นที่ว่างที่ไม่มีขอบเขต ไม่มีความหมายของมิติ กว้าง ยาว ลึก เป็นทัศนธาตุที่มองไม่เห็น แต่มีความสำคัญต่อการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านศิลปะที่ว่างจะเกิดพลัง การเคลื่อนไหวจากทัศนธาตุอื่นๆที่ปรากฏบนที่ว่างโดยสรุปที่ว่างหมายถึง

- พื้นที่ระยะห่างของที่ว่าง กับรูปทรง
 - พื้นที่ว่างที่อยู่รอบรูปทรง
 - พื้นที่ว่างที่ถูกแทนที่ด้วยปริมาตรของมวล
 - พื้นที่ว่างที่ถูกล้อมด้วยขอบเขตที่เป็นเส้นหรือรูปร่าง
 - พื้นที่ว่างของระนาบ และแทนที่ความลึกลักษณะ 3 มิติลงบนระนาบ 2 มิติ
- ที่ว่างมีลักษณะหลากหลายดังนี้
- ที่ว่างของพื้นที่ผิวราบ มีความกว้าง ความยาว ไม่แสดงมิติความลึก

- ที่ว่างที่เป็นปริมาตร 3 มิติ มีความกว้าง ความยาว และความลึก
- ที่ว่างจริง ที่สามารถสัมผัสได้จริง เช่น งานประติมากรรม มีลักษณะเป็น 3 มิติ
- ที่ว่างลวงตา ที่ไม่สามารถสัมผัสได้จริง แต่ให้ความรู้สึกตื้นลึกลักษณะ 3 มิติ ที่เกิดจากการใช้ทัศนธาตุ วัสดุ และเทคนิคทางจิตรกรรม เป็นที่ว่างในงาน 2 มิติ
- ที่ว่างบวกและที่ว่างลบ ที่ว่างบวกคือที่ว่างที่อยู่ภายในรูปร่าง ที่แสดงพลังการเคลื่อนไหว และมีความหมาย ส่วนที่ว่างลบ คือที่ว่างที่อยู่ภายนอกรูปร่าง ที่สามารถ แสดงความรู้สึกหรือความหมาย
- ที่ว่างที่เป็นกลาง เป็นที่ว่างเปล่า ไม่มีขอบเขต รูปร่าง ความหมาย หรือการกำหนดลงไป
- ที่ว่างสองนัย เป็นที่ว่างที่ถูกกำหนดให้เป็น 2 ส่วน ที่มีลักษณะ ความสำคัญ ความหมายเท่ากัน แต่แต่ละส่วนสามารถเป็นที่ว่างบวกและที่ว่างลบสลับกัน

ภาพที่ 2.47 การอาศัยที่ว่างในการจัดวางองค์ประกอบของรูปทรง

ที่มา: ประเสริฐ พิชยะสุนทร

2.4.5.8 ขนาด (Size) คือ บริเวณพื้นที่ซึ่งเป็นขอบเขตของรูปร่างหรือรูปทรงที่มีความต่างกัน ความแตกต่างนี้เกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมีการเปรียบเทียบระหว่างกัน เราสามารถรับรู้ได้ทางตาโดยพิจารณาจากพื้นที่ตัววัตถุ หรือดูจากพื้นที่รอบ ๆ วัตถุ

นอกจากนี้แล้ว ขนาด ยังให้ความรู้สึกถึงระยะ ความลึก ความใกล้-ไกล เช่น วัตถุขนาดใหญ่ จะให้ความรู้สึกว่ายู่ใกล้มากกว่าวัตถุขนาดเล็ก และขณะเดียวกันขนาดยังแสดงให้เห็นถึงการประสานและการขัดแย้งกันด้วย คือ หากมีไว้วัตถุขนาดใกล้กัน วางในระยะใกล้กัน จะให้ความรู้สึกถึงการกลมกลืนประสานกัน แต่หากนำวัตถุต่างขนาดวางใกล้กันจะแสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งกัน

2.4.5.9 ทิศทาง (Direction)

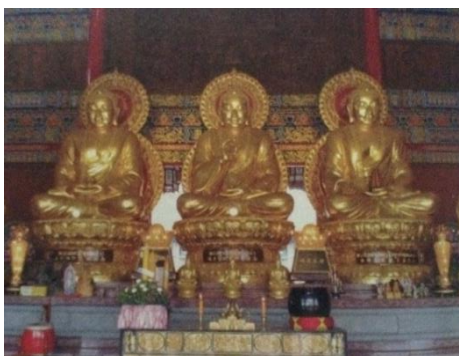
รูปร่างพื้นฐาน สี่เหลี่ยม สามเหลี่ยม หรือวงกลมมีการแสดงออกในเรื่องทิศทางต่างกัน คือ รูปสี่เหลี่ยมจะให้ความรู้สึกถึงทิศทางในแนวราบ และตั้งฉาก รูปสามเหลี่ยมจะรู้สึกถึงทิศทางในแนวเฉียง ส่วนวงกลมจะเป็นแนวโค้ง ทิศทางเหล่านี้มีความหมายต่อการสร้างสรรค์ผลงาน เช่น ทิศทางในแนวนอนและแนวตั้งฉากจะให้ความรู้สึกถึงความมั่นคง ทิศทางแนวเฉียงให้ความรู้สึก ไม่คงที่ ไม่แน่นอน มีความเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็ว ทิศทางในแนวโค้งแสดงออกถึงความไม่อยู่กับที่ดูซ้ำ อบอวน

ภาพที่ 2.48 การแสดงออกถึงทิศทางและระยะใกล้ไกล
ที่มา: ประเสริฐ พิษยะสุนทร

2.4.6 การจัดวางองค์ประกอบอง ในงานศิลปะและการออกแบบ

2.4.6.1 ดุลยภาพ (balance) ดุลยภาพหรือความสมดุล คือ การถ่วงดุลกันของน้ำหนักที่เท่ากันทั้งสองด้านของสิ่งของ หรือรูปทรงทั้ง 2 มิติ และ 3 มิติ เพื่อให้เกิดความประสานกลมกลืนความพอดีของส่วนต่าง ๆ ไม่เอนเอียงไปข้างใดข้างหนึ่ง ของรูปทรง ในธรรมชาติ ทุกสิ่งที่ทรงตัวอยู่ได้ โดยไม่ล้มโดยมีน้ำหนักเฉลี่ยทุกด้าน เท่ากัน เช่น มนุษย์ เวลาเดิน เวลานั่ง หรือ การทำกิจกรรมต่าง ๆ มีความสมดุล ในการทรงตัวจึงทำให้เราไม่ล้ม

ภาพที่ 2.49 การออกแบบพระพุทธรูปแบบดุลยภาพสองด้านเท่ากัน
ที่มา: ประเสริฐ พิชยะสุนทร

ส่วนในทางศิลปะและการออกแบบนั้น เป็นการสมดุลขององค์ประกอบ และทัศนธาตุเราแทนค่าของน้ำหนักเป็นภาพที่เห็นด้วยตา เช่น น้ำหนักเป็นเส้น รูปร่าง รูปทรง หรือสี ซึ่งเป็นการรับรู้ได้ทางประสาทตาหรือถ้ามองดูแล้วรู้สึกว่บางส่วนหนักไป แขนงไปหรือเบาบางไป ก็จะทำให้ภาพนั้นดูเอนเอียง ทำให้เกิดความรู้สึกไม่สมดุล ซึ่งเกิดจากการถ่วงดุลของสิ่งที่ขัดแย้งกัน และสิ่งที่เหมือนกัน

1) ดุลยภาพทั้งสองด้านเท่ากันหรือสมมาตร (Symmetry Balance) ดุลยภาพที่มีองค์ประกอบของภาพทั้งสองด้านเท่ากัน หรือเหมือนกันความสมดุลในลักษณะนี้ จะสร้างความน่าสนใจ และเข้าใจง่ายที่สุด ดุลยภาพแบบนี้ให้ความรู้สึกที่มั่นคง นิ่ง อยู่กับที่ สง่า เป็นทางการ และน่าเกรงขาม นิยมนำมาใช้ในงานออกแบบสถานที่ราชการ วิหาร โบสถ์ เป็นต้น

2) ดุลยภาพไม่เท่ากันหรืออสมมาตร (Asymmetrical Balance) ดุลยภาพไม่เท่ากันหรืออสมมาตร คือ ดุลยภาพที่มีส่วนประกอบทั้งสองด้านไม่เท่ากันหรือไม่เหมือนกันบางอย่างอิสระโดยไม่คำนึงถึงความเท่ากันในด้านสัดส่วน ขนาด มวลหรือปริมาตร แต่ในการจัดวางนั้น เมื่อดูโดยรวมแล้วให้ความรู้สึกที่เท่ากัน สมดุลกันอาจเป็นความสมดุลด้วยน้ำหนักขององค์ประกอบ หรือสมดุลด้วยความรู้สึกก็ได้ การจัดองค์ประกอบให้เกิดความสมดุลแบบอสมมาตร อาจทำได้โดยเลื่อนแกนสมดุลไปทางด้านที่มีน้ำหนักมากกว่า หรือเลือกรูปที่มีน้ำหนักมากกว่าเข้าหาแกน จะทำให้เกิดความสมดุลขึ้นหรือใช้หน่วยที่มีขนาดเล็กแต่มีรูปลักษณะที่น่าสนใจร่วมบุญกับรูปลักษณะที่มีขนาดใหญ่แต่มีรูปแบบธรรมดาดุลยภาพในลักษณะนี้จะให้ อารมณ์ความรู้สึกเคลื่อนไหว น่าสนใจ ไม่หยุดนิ่งเป็นความรู้สึก ที่ตรงกันข้ามกับดุลยภาพที่เท่ากัน

3) ดุลยภาพแบบรัศมี (Radial Balance) ดุลยภาพแบบรัศมี คือ ดุลยภาพที่กระจายออกจากจุดศูนย์กลางเป็นรัศมี เราสามารถพบเห็นรูปลักษณะแบบนี้ได้จากธรรมชาติ เช่น

ดอกไม้ รัศมีของดวงอาทิตย์ ผลไม้ เป็นต้น ส่วนในผลงานของมนุษย์นั้น เราก็มักเห็น ได้ทั่วไป เช่น น้ำพุ งานเครื่องประดับ

ภาพที่ 2.50 ดุลยภาพแบบรัศมีวงกลม

ที่มา: ประเสริฐ พิษยะสุนทร

2.4.6.2 จังหวะ (Rhythm) จังหวะ คือ ลักษณะของการเคลื่อนไหวที่ถี่ ห่าง หรือ ต่อเนื่องกันเป็นการซ้ำอย่างมีระเบียบ มีเอกภาพ มีความหมาย คือ เป็นการซ้ำของทัศนธาตุ เช่น น้ำหนัก สี รูปร่าง รูปทรง พื้นผิว เป็นการสลับกันของการเน้น และการผ่อนคลาย การทำงานของ ทัศนธาตุต่าง ๆ เพื่อให้เกิดเอกภาพ

จังหวะเกิดจากการสลับกันของรูปทรงและที่ว่าง จังหวะลีลาจึงหมายถึง การไหลที่มีความต่างกันของจังหวะที่ช้าหรือเร็ว ที่ต่อเนื่องกันของเส้น รูปร่างหรือน้ำหนักกับพื้นที่ว่าง จะเป็นตัวคงที่ แต่จังหวะจะเป็นตัวกำหนดให้เกิดความซ้ำเร็ว หรือความถี่ ดังนั้น จังหวะของรูปทรง จะเคลื่อนไหวไปในพื้นที่ว่าง ทำให้รู้สึกถึงเวลาที่เคลื่อนไหว

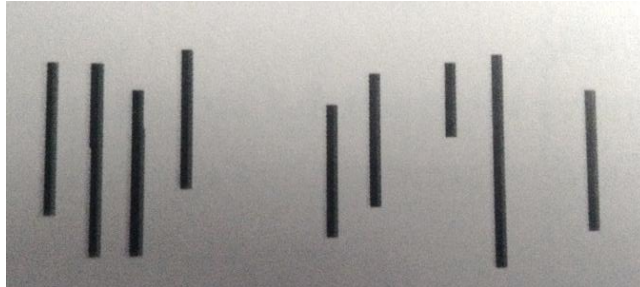
ลักษณะการเกิดของจังหวะแบ่งได้ 3 ประเภท คือ

1) จังหวะเกิดจากการซ้ำกัน (Repetition Rhythm) หมายถึง ช่วงของ จังหวะที่มีการซ้ำกันตั้งแต่ 2 หน่วยขึ้นไปของเส้น น้ำหนัก รูปร่าง รูปทรง โดยมีที่ว่างข้าง อยู่ระหว่าง รูปทรงหรือรูปร่าง

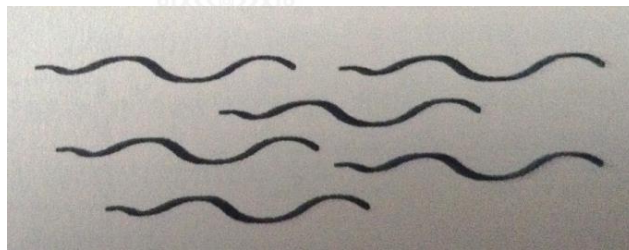
2) จังหวะเกิดจากการต่อเนื่อง (Continuous Rhythm) หมายถึง การเคลื่อนไหวที่มีจังหวะของเส้น สี น้ำหนัก รูปทรง รูปร่าง ที่ต่อเนื่องโดยไม่มีพื้นที่ว่างมากขึ้น การกำหนดจังหวะอยู่ที่บริเวณของวัตถุเอง เช่น คลื่นในทะเล ที่ไหลลื่นไปอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ ไม่ขาดระยะ

3) จังหวะเกิดจากการต่อเนื่องก้าวหน้า (Progressive Rhythm) หมายถึง การเพิ่มขึ้นของค่าระดับความเข้ม เร็ว หรือความจาง ซ้ำ ที่เกิดจากเส้น รูปร่าง รูปทรง

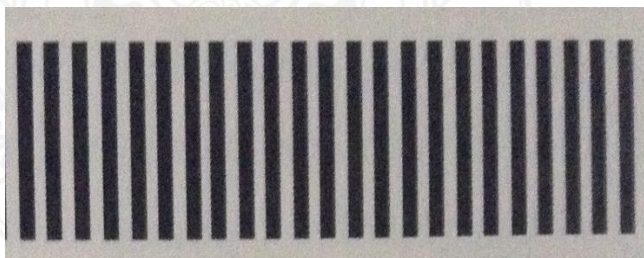
น้ำหนักรสี เป็นต้น เป็นการสร้างระยะของจังหวะให้เปลี่ยนแปลงไปที่ละน้อย และถ้าใช้จังหวะสลับกัน
เท่ากับเพิ่มความซับซ้อนมากขึ้น

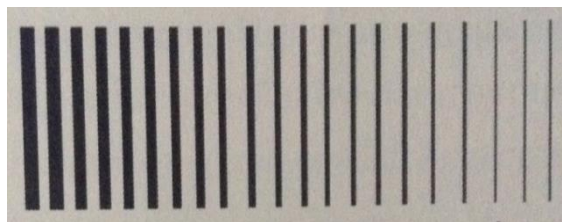
ภาพที่ 2.51 การสลับกันของเส้นและพื้นที่ว่าง
ที่มา: ประเสริฐ พิษยะสุนทร

ภาพที่ 2.52 จังหวะการไหวของเส้น
ที่มา: ประเสริฐ พิษยะสุนทร

ภาพที่ 2.53 จังหวะสั้นรัว
ที่มา: ประเสริฐ พิษยะสุนทร

ภาพที่ 2.54 จังหวะคำอ่อน-แก่ของน้ำหนักค่าแสงเงา
ที่มา: ประเสริฐ พิชยะสุนทร

ภาพที่ 2.55 จังหวะการซ้ำ
ที่มา: ประเสริฐ พิชยะสุนทร

โดยสรุป ความรู้สึกในจังหวะจะเป็นอย่างเดียวกัน แต่แตกต่างกัน ในการแสดงออกและรูปแบบเท่านั้น จังหวะที่มาสสร้างสรรคงานศิลป์ ได้แก่ การเคลื่อนไหวของคน สัตว์ การเติบโตของพืช และสัตว์ การเดินรำ ลม ฝนหรือการเคลื่อนไหวของเครื่องจักรกล นำมาเป็นแรงบันดาลใจในการทำงาน

2.4.6.3 สัดส่วน (Proportion) คือความสมส่วน หรือความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของหน่วยหนึ่ง กับหน่วยอื่น ๆ ทั้งขนาดที่อยู่ในรูปทรงเดียวกันหรือระหว่างรูปทรง และรวมถึงความสัมพันธ์กลมกลืนกันอย่างเหมาะสมของทัศนธาตุ

ความเหมาะสมของสัดส่วนทำให้เกิดความงดงามขึ้น ในทางด้านศิลปะนั้น สัดส่วนถูกสร้างขึ้นมาเพื่อเน้นความงามของรูปทรง และเพื่อการแสดงออกของอารมณ์ความรู้สึกให้เป็นไปตามความต้องการของผู้สร้างสรรคงานศิลปะ ดังนั้น สัดส่วนซึ่งเป็นเรื่องของอุดมคติและเป็นสุนทรียภาพที่ขึ้นกับประสบการณ์ของผู้สร้างสรรคผลงาน ความเหมาะสมของสัดส่วนอาจพิจารณาจากคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1) สัดส่วนจากความรู้สึก โดยที่ศิลปะนั้นไม่ได้สร้างขึ้นเพื่อความงามของรูปทรงเพียงอย่างเดียว แต่ยังสร้างขึ้นเพื่อแสดงออกถึงเนื้อหา เรื่องราว ความรู้สึกด้วย สัดส่วนจะช่วยเน้นอารมณ์ ความรู้สึกให้เป็นไปตามเจตนาอารมณ์ และเรื่องราวที่ศิลปินต้องการลักษณะเช่นนี้ ทำให้

งานศิลปะของชนชาติต่าง ๆ มีลักษณะแตกต่างกัน เนื่องจากมีเนื้อหาเรื่องราว อารมณ์ ความรู้สึก ที่ความเชื่อ จิตวิญญาณ ความศรัทธา ความงาม ต่างกัน

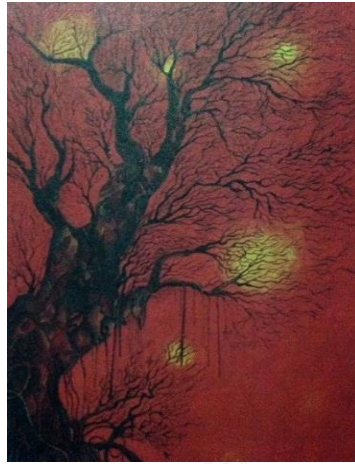
2) สัดส่วนที่ดูเป็นมาตรฐาน ฝากรูปลักษณะตามธรรมชาติของคน สัตว์ พืช ซึ่งโดยทั่วไปถือว่า สัดส่วนตามธรรมชาติจะมีความงามที่เหมาะสมที่สุด เกี่ยวกับสัดส่วนต่าง ๆ ของร่างกายมนุษย์ที่มีแม่บทอิทธิพลต่อสัดส่วนของความงามทางศิลปะและการออกแบบที่สร้างขึ้น ต้องมีความสัมพันธ์กับมนุษย์ในฐานะเป็นผู้ใช้ ผู้ชื่นชม และเป็นสิ่งที่ครอบคลุมสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย ที่มนุษย์คุ้นเคย หรือจากรูปลักษณะที่เป็นการสร้างสรรค์ของมนุษย์

ภาพที่ 2.56 สัดส่วนของรูปทรง

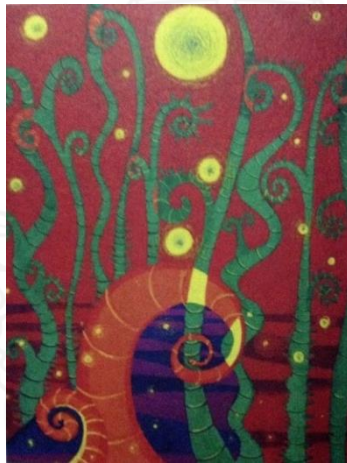
ที่มา: ประเสริฐ พิชยะสุนทร

2.4.6.4 ความเคลื่อนไหว (Movement) การเคลื่อนไหว ให้ความรู้สึกที่ไม่หยุดนิ่ง มีลักษณะคล้ายกับจังหวะ ความเปลี่ยนแปลงและการซ้ำ แต่มีความเร็วสูงกว่า คือดูแล้วมีความรวดเร็ว ในทางศิลปะ การเคลื่อนไหวจะรับรู้ได้จากประสาทสัมผัสทางตา จากจุดหนึ่งไปยังจุดหนึ่งเคลื่อนที่ไปตามเส้น สี น้ำหนักอ่อนเข้มของรูปทรงกับที่ว่าง ในการสร้างอารมณ์ ความรู้สึก ความหมาย และเวลา การเคลื่อนไหวส่วนหนึ่งเกิดจากประสบการณ์รับรู้ของมนุษย์จากธรรมชาติ

ภาพที่ 2.57 การเคลื่อนไหวที่เกิดจากขนาดต่าง ๆ

ที่มา: ประเสริฐ พิชยะสุนทร

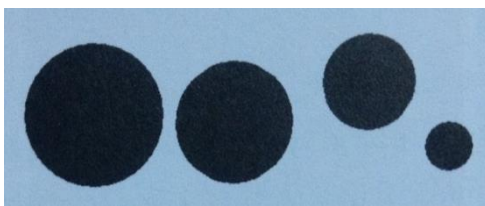

ภาพที่ 2.58 การเคลื่อนไหวของเส้นสี รูปร่างต่าง ๆ

ที่มา: ประเสริฐ พิชยะสุนทร

2.4.6.5 ระนาบมีรูปร่างต่างกัน ก็มีความหมายและให้ความรู้สึกต่าง ๆ กัน ได้แก่

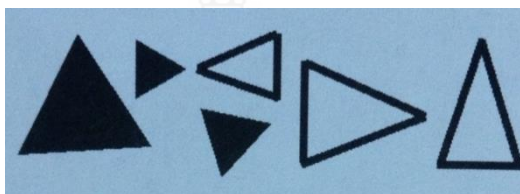
1) รูปวงกลม (Circle) จะให้ความรู้สึกเป็นศูนย์กลางเป็นที่รวมความ
น่าสนใจหรือการปกป้องคุ้มครอง

ภาพที่ 2.59 ภาพแสดงรูปวงกลม (Circle)

ที่มา: ประเสริฐ พิชยะสุนทร

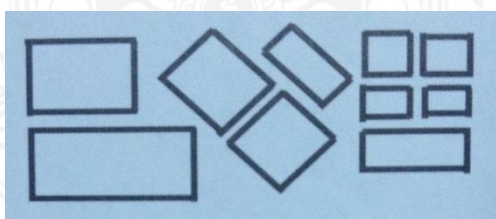
2) รูปสามเหลี่ยม (Triangle) ให้ความรู้สึกหยุดนิ่งมั่นคง แต่ที่ส่วนปลายมุม ทั้ง 3 ด้าน ให้ความรู้สึกถึงทิศทาง ความเฉียบคม และมีแรงผลักดัน

ภาพที่ 2.60 ภาพแสดงรูปสามเหลี่ยม (Triangle)

ที่มา: ประเสริฐ พิชยะสุนทร

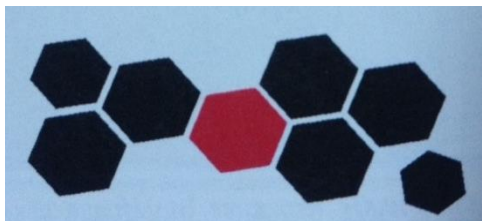
3) รูปสี่เหลี่ยม (Square) ให้ความรู้สึกสงบ เป็นระเบียบ มั่นคง เมื่อวางทแยงสามารถจัดเป็นกลุ่มก้อนให้ลงตัวได้ง่าย เมื่อวางตามแนวตั้งฉาก ให้ความรู้สึกเคลื่อนไหวและสร้างจุดสนใจได้ดี

ภาพที่ 2.61 ภาพแสดงรูปสี่เหลี่ยม (Square)

ที่มา: ประเสริฐ พิชยะสุนทร

4) รูปหกเหลี่ยม (Hexagon) ให้ความรู้สึกถึงการเชื่อมโยง การเป็นหน่วยย่อยหน่วยหนึ่งที่สามารถต่อกันได้อย่างไม่สิ้นสุด ไม่มีขอบเขต

ภาพที่ 2.62 ภาพแสดงรูปหกเหลี่ยม (Hexagon)

ที่มา: ประเสริฐ พิษยะสุนทร

2.4.6.5 การตัดทอน (Simplify) การตัดทอนรูปทรง คือ การตัดทอนสิ่งที่เกินความจำเป็นออก พัฒนาส่วนที่สำคัญเช่นการเปลี่ยนแปลง ขัดเกลาจนรูปทรงต่าง ๆ ความเป็นจริงตามจุดมุ่งหมายของการแสดงออก โดยอาจได้รับแรงบันดาลใจมาจากสิ่งรอบตัว หรือประสบการณ์ที่ประทับใจการตัดทอนรูปทรงจะทำให้เกิดสิ่งใหม่ อาจทำให้เกิดผลงานหรือรูปแบบเฉพาะตัวได้

การตัดทอนรูปทรงมีลักษณะดังนี้

1) การสะท้อนด้วยการเปลี่ยนสีใหม่ คือเปลี่ยนสีในรูปร่าง รูปทรงเดิมให้แตกต่างไปจากของจริงตามแนวเบื้องต้น ทำให้ภาพเหมือนจริงแปรสภาพไปเป็นการใช้สีอย่างสร้างสรรค์ แสดงการลดทอนด้วยการเปลี่ยนสีใหม่

2) การตัดทอนด้วยการใช้เส้นและสีเปลี่ยนรูปทรงเดิม หมายถึงการใช้เส้นและสีมาสร้างสรรค์ตามสัดส่วนของภาพเหมือนจริง เช่น ลากเส้นจากรูปทรงเดิมอย่างอิสระ แล้วระบายสีหรือจุดด้วยสี ให้น้ำหนักแตกต่างไปจากสภาพเดิม จะเป็นการลดทอนภาพได้อีกวิธีหนึ่ง

3) การตัดทอนด้วยการลดรูปทรง และรายละเอียด หมายถึงการลดทอนรูปจากของจริงโดยตัดทอนรายละเอียดให้เหลือส่วนที่สำคัญไว้เท่านั้น วิธีง่าย ๆ อาทการใช้เส้นร่างวาดภาพรูปภายนอกให้เหลือเส้นรอบนอก (outline) หรือรูปร่าง (shape) รถคลอดลูกส่งให้เหลือเฉพาะส่วนที่สำคัญ คือ จุดเด่นของภาพ โดยนำมาจัดวางใหม่

ภาพที่ 2.63 การตัดทอนรูปทรงให้มีความเรียบง่ายในการสื่อความหมาย
ที่มา: ประเสริฐ พิชยะสุนทร

2.4.6.6 ระยะ-ความลึก (Distance-Depth) ระยะ คือ ทักษะภาพที่เกิดจากการมองที่เห็นความใกล้ไกลของวัตถุ ขนาด ความใหญ่เล็ก ของสิ่งที่มองเห็นที่เกิดจากแสง ความอ่อน ความเข้มของสี วัตถุ สิ่งเปรียบเทียบ และหลักทัศนียภาพ

รายการสร้างความรู้สึกของระยะ-ความลึกลงในภาพนั้น จะใช้เส้นระดับที่ขนานกับกรอบของพื้นที่โดยไม่ต้องใช้ทัศนียภาพ แต่ใช้เส้นระดับสายตา แล้วค่อย ๆ เพิ่มระดับของเส้นขึ้นเรื่อย ๆ ข้อความให้รู้สึกถึงระยะของพื้นที่มากขึ้นและอีกประการหนึ่ง การใช้พื้นหลังมีส่วนช่วยให้เกิดความรู้สึกของความกลมกลืนได้การสร้างระยะ-ความลึกในลักษณะนี้มีมาแต่โบราณ

ภาพที่ 2.64 การสร้างระยะด้วยมุมมองและขนาดที่แตกต่างกัน
ที่มา: ประเสริฐ พิชยะสุนทร

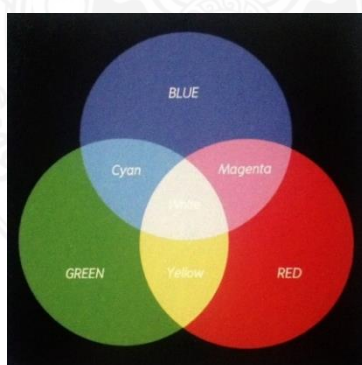
ภาพที่ 2.65 ระยะที่เกิดจาก น้ำหนัก และทิศทาง
ที่มา: ประเสริฐ พิษยะสุนทร

2.4.7 ทฤษฎีสี (Theory of color) หมายถึง องค์ความรู้และหลักการเกี่ยวกับการใช้สี ในการสร้างสรรค์ศิลปะ ออกแบบ และสื่อวัสดุต่าง ๆ ที่มีการทดลอง จดบันทึก รวบรวม และสรุปขึ้น เพื่อการศึกษาและทำความเข้าใจร่วมกัน ในด้านอารมณ์ ความรู้สึก การสื่อความหมายและประโยชน์ ใช้สอย

2.4.7.1 อิทธิพลของสี สีมัอิทธิพลทางจิตวิทยา คือมีอำนาจให้เกิดอารมณ์ และ ความรู้สึกได้ การที่ได้เห็นสี สายตาจะส่งข้อมูลไปยังสมอง ทำให้เกิดความรู้สึกต่าง ๆ เช่น สดชื่น ร่าร้อน เยือกเย็น เศร้า หรือตื่นเต้น เป็นต้น

2.4.7.2 แม่สีและวงล้อสีธรรมชาติ

แม่สี (Primary colors) คือ สีเบื้องต้นที่ไม่มีสีอื่นมาผสมเป็นแม่สีได้แบ่ง ออกเป็น 2 ประเภทคือ แม่สีแสง และแม่สีวัตถุ

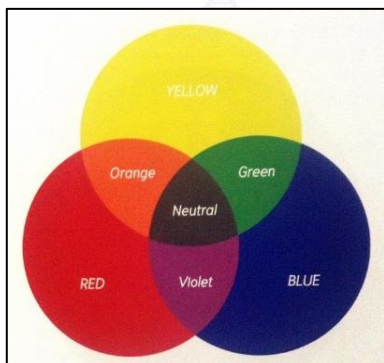

ภาพที่ 2.66 แม่สีแสง
ที่มา: อนันต์ ประภาโส

แม่สี ประกอบด้วย สีแดง สีเขียว และสีน้ำเงิน โดยสามารถผสมกันให้เกิดเป็นสีต่าง ๆ ได้ดังนี้

- 1) สีแดง + สีน้ำเงิน = สีชมพู
- 2) สีน้ำเงิน + สีเขียว = สีฟ้า
- 3) สีเขียว + สีแดง = สีเหลือง

เมื่อนำสีของแม่สีทั้ง 3 มาผสมกัน สีแดง+สีน้ำเงิน+สีเขียวจะเกิดเป็นสีขาว

ภาพที่ 2.67 แม่สีวัตถุธาตุ ชั้นที่ 1 และชั้นที่ 2

ที่มา: อนันต์ ประภาโส

แม่สีวัตถุ ประกอบด้วย สีแดง สีเหลือง และสีน้ำเงิน จัดเป็นสีชั้นที่หนึ่ง และสามารถผสมแม่สีให้เกิดเป็นสีอื่น ๆ ที่เรียกว่าสีชั้นที่ 2 และ 3 ได้ดังนี้

สีชั้นที่ 2 เกิดจากการผสมกันระหว่างสีของแม่สีใดประมาณเท่า ๆ กัน มี 3 สีคือ

- 1) สีม่วง เกิดจาก สีแดง + สีน้ำเงิน
- 2) สีเขียว เกิดจาก สีน้ำเงิน+สีเหลือง
- 3) สีส้ม เกิดจาก สีเหลือง + สีแดง

สีชั้นที่ 3 เกิดจากการผสมกันระหว่างสีของแม่สีชั้นที่ 2 ในปริมาณเท่า ๆ กัน มี 6 สีคือ

- 1) สีม่วงน้ำเงิน เกิดจาก สีน้ำเงิน+สีม่วง
- 2) สีเขียวน้ำเงิน เกิดจาก สีน้ำเงิน+สีเขียว
- 3) สีเขียวเหลือง เกิดจาก สีเหลือง + สีเขียว
- 4) สีส้มเหลือง เกิดจาก สีเหลือง + สีส้ม
- 5) สีส้มแดง เกิดจาก สีแดง+สีส้ม
- 6) สีม่วงแดง เกิดจาก สีแดง + สีม่วง

เมื่อนำแม่สีทั้งสามมาผสมกันในปริมาณเท่า ๆ กันจะได้สีกลางคือสีน้ำตาลอมเทา

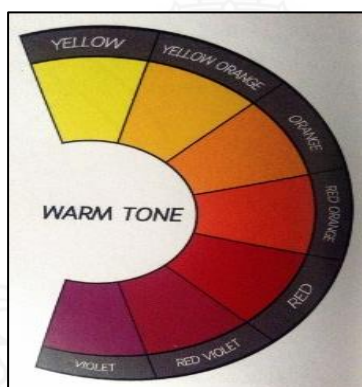
แม่สีชั้นที่ 1 สีชั้นที่ 2 และสีชั้นที่ 3 จัดเป็นสีแท้ หรือสีที่ไม่ได้มีการผสม สีขาว เทา

ดำ หรือสีอื่นให้มีการแปรสภาพไป

2.4.7.3 วรรณะของสี (Tone of colors) คือสภาพสีส่วนรวมที่ให้ความรู้สึกในด้านอุณหภูมิ ทำให้ผู้ดูรู้สึก ร้อน เย็น อบอวน ฯลฯ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ วรรณะสีร้อนกับ วรรณะสีเย็น วรรณะของสีมีบทบาทในการสร้างสรรค์งานศิลปะอยู่เสมอ เพื่อสื่อสารหรือสื่ออารมณ์ความรู้สึกให้กับ ผลงานและผู้พบเห็น ผลงานที่ดีมักจะแสดงอุณหภูมิของสีไปทางวรรณะใดวรรณะหนึ่ง อย่างเห็นได้ชัด ไม่ใช่ทั้งสองวรรณะในปริมาณที่เท่ากันเพราะจะทำให้ดูขัดตา ไม่กลมกลืน และขาดเอกภาพ

วรรณะสีร้อน (Warm tone) คือสีที่อยู่ในกลุ่มสีแดงและสีเหลืองเป็นหลัก เมื่อนำมาสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะ หรือออกแบบจะให้ความรู้สึกไปในทาง อบอวน ร้อน กระตุ้น มีชีวิตชีวา สะดุดตา ดึงดูดความสนใจ โกรธ รุนแรง

สีร้อนหรือสีอุ่นคือสีที่อยู่ระหว่างสีเหลืองกับสีม่วงค่อนไปทางสีแดง มีพื้นที่ ประมาณครึ่งหนึ่งของวงล้อสีธรรมชาติ ประกอบด้วยสีเหลือง สีส้มเหลือง สีส้ม สีส้มแดง สีแดง สีม่วงแดง และสีม่วง

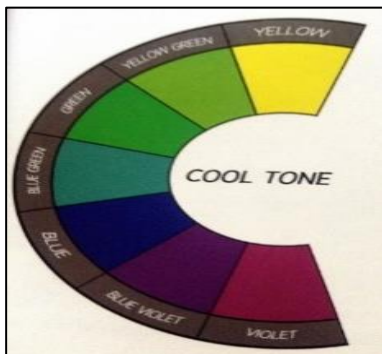

ภาพที่ 2.68 สีโทนร้อน

ที่มา: อนันต์ ประภาโส

วรรณะสีเย็น (Cool tone) คือ สีที่อยู่ในกลุ่มสีน้ำเงิน สีเขียว และสีม่วง เมื่อนำมาสร้างสรรค์ผลงาน จะให้ความรู้สึกในทางเย็น สดชื่น ร่มรื่น สงบ สบาย ผ่อนคลาย การเจริญเติบโต ความมีชีวิตรวมถึงความเศร้า

สีเย็น คือ สีที่อยู่ระหว่างสีเหลืองกับสีม่วงค่อนไปทางสีน้ำเงินในวงล้อสีธรรมชาติ ประกอบด้วย สีเหลือง สีเขียวเหลือง สีเขียว สีเขียวน้ำเงิน สีน้ำเงิน สีม่วงน้ำเงิน และสีม่วง ส่วนสีอื่น ๆ ที่ไม่ได้อยู่ในวงล้อสี ถ้าหนักไปทางสีน้ำเงินและสีเขียวก็เป็นวรรณะเย็นด้วย เช่น สีเทา อมฟ้า สีดำ สีเขียวแก่ สีม่วงเข้ม เป็นต้น

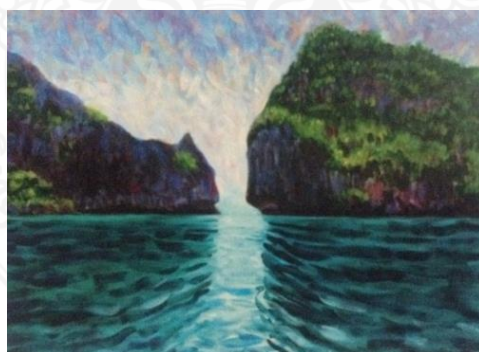

ภาพที่ 2.69 สีโทนเย็น
ที่มา: อนันต์ ประภาโส

2.4.7.4 หลักการใช้วรรณะของสี

ในการสร้างสรรค์งานศิลปะ ศิลปินมักจะเลือกวรรณะของสีที่แสดงออกอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นวรรณะหลัก เช่น ภาพเขียนที่มีโทนสีร้อนหรือเย็น แต่นั่นไม่ได้หมายความว่า ในผลงานชิ้นนั้นจะมีแต่สีวรรณะที่เลือกแล้วอยู่เท่านั้น เราสามารถใช้สีวรรณะร้อนหรือสีวรรณะเย็นได้ 2 แบบดังนี้

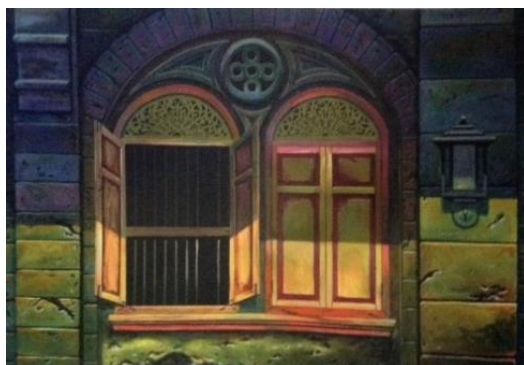
1) การใช้สีวรรณะเดียว คือ การใช้สีวรรณะใดวรรณะหนึ่งเท่านั้นจะทำให้ผลงานมีความกลมกลืนมีเอกภาพ ให้ความรู้สึกชัดเจน เช่น ร้อน อุ่น เย็น แต่ภาพจะขาดความหลากหลายของอารมณ์ความรู้สึก

ภาพที่ 2.70 การใช้สีวรรณะเย็น
ที่มา: อนันต์ ประภาโส

2) การใช้สี 2 วรรณะ คือ การนำเอาสีทั้ง 2 วรรณะมาใช้ร่วมกันเพื่อให้เกิดความหลากหลายสร้างจุดเด่น ความน่าสนใจ และมีอารมณ์ครบถ้วน โดยใช้สีวรรณะต่ำในพื้นที่ที่มากกว่าสีวรรณะตรงข้าม (80:20) เช่น ภาพที่ต้องการให้เป็นวรรณะร้อนก็ใช้สีในวรรณะร้อน

ประมาณ ร้อยละ 70-80 ของพื้นที่ทั้งหมดแล้วใช้สีวรรณะเย็นประมาณร้อยละ 20-30 ภาพก็จะอยู่ในวรรณะร้อนและมีความสมบูรณ์ในการใช้สีครบถ้วนในทางตรงข้ามหากผลงานนั้นเป็นวรรณะสีเย็นเพราะใช้หลักการเดียวกัน

ภาพที่ 2.71 การใช้สีวรรณะร้อนร่วมกับวรรณะเย็นในอัตราส่วน 20:80
ที่มา: อนันต์ ประภาโส

2.4.7.5 ค่าน้ำหนักของสี (Value of colors) หมายถึง ความสว่างหรือความมืดของสีแท้ (Hue) จะมีค่าความสว่างของตัวเองในระดับหนึ่ง เมื่อเราผสมสีขาวลงไปสีแท้ที่ละน้อยสีนั้นจะมีน้ำหนักอ่อนลงจนถึงขาวที่สุด หรือเรียกว่าสว่างขึ้น ในทำนองเดียวกันหากเราผสมสีดำลงไปสีแท้ที่ละน้อย สีนั้นก็จะมีน้ำหนักเข้มขึ้นจนถึงดำที่สุด หรือเรียกว่ามืดลง ค่าน้ำหนักของสีหรือในภาษาอังกฤษ value ชื่อการเรียงค่าน้ำหนักของสีจากอ่อนที่สุดไปหาเข้มที่สุด โดยการผสม สีขาวหรือสีดำลงไปทีละน้อย (ในกรณีของสีน้ำหรือสีหมึก ซึ่งใช้น้ำเป็นตัวผสมก็ใช้วิธีผสมด้วยน้ำ ให้เกิดผลชัดเจนด้วยความขาวของกระดาษรองรับ)

ค่าน้ำหนักของสีสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทดังนี้

1) ค่าน้ำหนักของสีหลายชนิด (value of different colors) หมายถึง ค่าน้ำหนัก ที่เรียงจากอ่อนไปหาเข้มในวงล้อสีซึ่งสามารถแยกออกเป็นค่าน้ำหนักของวรรณะสีร้อน คือ สีเหลือง สีส้มเหลือง สีส้ม สีส้มแดง สีแดง สีม่วงแดง และ ค่าน้ำหนักของสีวรรณะเย็น คือ สีเหลือง สีเขียวเหลือง สีเขียว สีเขียวน้ำเงิน สีม่วงน้ำเงิน สีน้ำเงิน

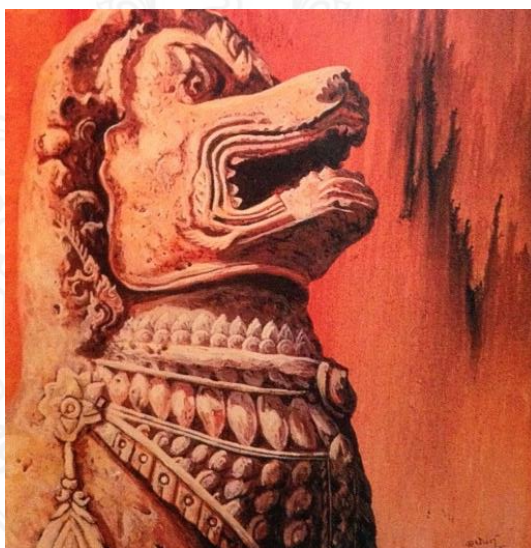
2) ค่าน้ำหนักของสีเดี่ยว (Values of single color) หรือ ค่าของน้ำหนัก แสงเงา (Value of chiaroscuro) หมายถึง ค่าน้ำหนักที่เรียงจากอ่อนไปหาเข้มของสีเดี่ยว โดยนำเอาสีแท้ในวงล้อสีธรรมชาติมาผสมด้วยสีขาวลงไปทีละนิดจนได้ค่าน้ำหนักที่สว่างที่สุดและนำเอาสีดำผสมลงไปสีแท้ทีละนิดจนได้ค่าน้ำหนักที่เข้มที่สุด

2.4.7.6 สีเอกรงค์ (Monochrome color) หมายถึง สภาพสีที่แสดงออกมาเพียงสีเดียว ซึ่งต่างกับสีสวนรวม (Tonality) หรือสีครอบงำ คือ สีครอบงำสามารถใช้สีประกอบหลาย ๆ สี

ต่างวรรณะสอดแทรกหรือวางเคียงเข้าไปในพื้นที่ของผลงานได้ โดยไม่จำเป็นต้องผสมเนื้อสีหลักลงไป ในสีประกอบอื่น ๆ แต่ในสีเอกรงค์ สีประกอบทุกสีต้องมีส่วนผสมของสีหลักลงไปด้วย และต้องเป็น สีวรรณะเดียวกับสีหลัก

การใช้สีเอกรงค์มีหลักการคือ

- 1) กำหนดวรรณะของสีในวงล้อสีเพียง 1 วรรณะ เช่น วรรณะร้อน หรือ วรรณะเย็น ห้ามใช้สีข้ามวรรณะ
- 2) กำหนดสีแท้ในวงล้อสีเพียง 1 สีเพื่อเป็นจุดเด่นของภาพ เช่น เหลือง แดง น้ำเงิน เขียว
- 3) สีประกอบอื่น ๆ ให้เลือกมาจากสีข้างเคียงของสีหลักเรียงกันไม่เกิน 6 สี (รวมสีหลักด้วย) แต่ห้ามข้ามวรรณะ
- 4) สีประกอบทุกสีต้องมีสีหลักผสมอยู่ด้วยเสมอ
- 5) ต้องลดค่าสีประกอบลง โดยผสมด้วยสีตรงข้ามเล็กน้อย (การผสมสีตรงข้ามเป็นหลักการเบรคสีไม่ใช้การผสมให้สีตรงข้ามมีอิทธิพลเหนือสีหลัก)

ภาพที่ 2.72 การใช้สีเอกรงค์โทนสีส้ม

ที่มา: อนันต์ ประภาโส

2.4.7.7 สีกลมกลืน

ในวงล้อสีธรรมชาติ สีเหลือง สีเขียวเหลือง สีเขียว สีเขียวน้ำเงินและสีน้ำเงินที่เรียงตามลำดับกันอยู่ และอยู่ในวรรณะเดียวกันย่อมกลมกลืนกันเสมอ เช่นเดียวกับสีส้ม ส้มแดง

แดง ม่วงแดง ม่วง ที่อยู่ในวรรณะร้อน ดังนั้นเมื่อศิลปินสร้างผลงาน โดยใช้สีใกล้เคียงกันในวรรณะเดียวกันย่อมได้ผลงานที่มีความประสานกลมกลืนกัน

สีกลมกลืน ต่างจากสีเอกรงค์และสีครอบงำ คือ สีเอกรงค์จะใช้เพียงสีเดียวเป็นหลัก และสีประกอบทุกสีจะต้องอยู่ในวรรณะเดียวกัน และถูกผสมด้วยสีหลักทุกครั้ง ส่วนสีครอบงำสามารถใช้สีได้หลากหลายสีและใช้ได้ทั้งสองวรรณะ แต่ภาพทั้งภาพจะถูกครอบงำด้วยอิทธิพลของสีใดสีหนึ่ง สำหรับสีกลมกลืน เราสามารถใช้สีในวงล้อสีธรรมชาติโดยไม่จำเป็นต้องผสมกับสีเด่นทุกสีเหมือนสีเอกรงค์ และจะไม่ใช้สีต่างวรรณะเหมือนสีครอบงำ หลักในการใช้สีกลมกลืน มีดังนี้

1) ใช้สีกลมกลืนแบบข้างเดียว โดยกำหนดสีหลักขึ้นมา 1 สี และ สีถัดไปก็เรียงไปข้างใดข้างหนึ่งแต่ไม่ข้ามวรรณะ เช่น กำหนดให้สีเขียวเป็นสีเด่น 4 ถัดไปก็อาจจะเป็นสีเขียวเหลือง เหลือง นับเป็น 1 ชุด หรือใช้สีถัดไปอีกฝั่งหนึ่งก็จะเป็นสีเขียวน้ำเงิน น้ำเงิน ม่วงน้ำเงิน ม่วงนับเป็น 1 ชุด โดยเลือกใช้สีชุดใดชุดหนึ่ง

2) ใช้สีกลมกลืนแบบขนานข้าง โดยกำหนดสีหลักขึ้นมา 1 สี แล้วใช้สีกลมกลืนด้านข้างทั้งสองข้างของสีหลักเป็นสีประกอบแต่ห้ามข้ามวรรณะ เช่น กำหนดให้สีเขียวเป็นสีหลักสีประกอบคือสีเขียวน้ำเงิน น้ำเงิน ม่วงน้ำเงิน เขียวเหลือง เหลือง เป็นต้น

ภาพที่ 2.73 การใช้สีกลมกลืนแบบข้างเดียว

ที่มา: อนันต์ ประภาโส

2.4.7.8 สีใกล้เคียง (Relate colors) หมายถึง สีที่อยู่ใกล้เคียงกันในวงล้อสีธรรมชาติ เราสามารถกำหนดสีใกล้เคียงได้โดยเลือกสีใดสีหนึ่งเป็นสีหลัก แล้วนับไปทางซ้ายหรือขวาทางใดทางหนึ่ง หรือทั้ง 2 ทางเป็นสีประกอบ เมื่อนับรวมกับสีหลักแล้วต้องไม่เกิน 4 สี ถือว่าเป็นกลุ่มสีใกล้เคียง หากต้องการใช้สีใกล้เคียงให้ชัดเจนที่สุดควรใช้เพียง 3 สีเท่านั้น วัตถุประสงค์ของการใช้สีใกล้เคียง ก็เพื่อสร้างความกลมกลืนให้กับผลงานอีกวิธีหนึ่งนั่นเอง หลักการใช้สีใกล้เคียง

1) ใช้สีใกล้เคียงที่อยู่ในวรรณะเดียวกัน เช่น วรรณะร้อนหรือวรรณะเย็น เพียงวรรณะเดียว หรือ สีที่มีค่าน้ำหนักไม่แตกต่างกันมากนัก สีในกลุ่มนี้จะกลมกลืนกันอยู่แล้วจะได้ผลงานที่มีความนุ่มนวล ประสานกลมกลืน และมีเอกภาพ

2) ใช้สีใกล้เคียงต่างวรรณะ เช่น ส้ม ส้มเหลือง เหลือง เขียวเหลืองหรือแดง ม่วงแดง ม่วง ม่วงน้ำเงิน และใช้สีที่มีค่าน้ำหนักแตกต่างกัน จะได้ภาพที่มีความน่าสนใจโดดเด่น แต่ก็ยังมีความกลมกลืนและมีเอกภาพอยู่

2.4.7.9 สีส่วนรวมหรือครอบงำ (Tonality)

สีส่วนรวมหรือสีครอบงำ (Tonality) หมายถึง สีใดสีหนึ่ง หรือกลุ่มสีชุดหนึ่งที่ใกล้เคียงกัน มีอิทธิพลครอบคลุมสีอื่น ๆ ที่อยู่ในภาพ ทำให้บรรยากาศของภาพ ๆ นั้นอยู่ในอิทธิพล ของสีสีหนึ่ง แม้จะมีการใช้สีอื่นแทรกหรือผสมอยู่ด้วยก็ตาม โดยเราสามารถเลือกใช้สีที่อยู่ในวงล้อสีทั้งวรรณะร้อนและวรรณะเย็น สีสดและสีหม่น ในการสร้างสรรค์ผลงาน

หน้าที่ของสีส่วนรวมหรือสีครอบงำคือ ทำให้ภาพมีความกลมกลืนมีเอกภาพ แสดงอารมณ์ และให้ผลทางจิตวิทยาทั้งในงานศิลปะ และงานออกแบบ การใช้เทคนิคสีครอบงำหรือสีส่วนรวม มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ เช่น ผลงานจิตรกรรมของแรมบรันด์ ศิลปินชาวดัตช์จะใช้สีเหลืองอมน้ำตาลครอบงำ ภาพทั้งภาพไว้ และจิตรกรในยุคหลังเช่น ปิกัสโซ่ แวนโก๊ะ ก็มักจะใช้หลักการของสีที่ครอบงำในการสร้างผลงานในแต่ละช่วงชีวิตของเขา

หลักการใช้สีส่วนรวม สีครอบงำ มีวิธีสร้างสรรค์อยู่ 2 วิธีคือ

1) ครอบงำโดยอิทธิพลของสีได้สี 1 แพร่กระจายอยู่ทั่วทั้งภาพเห็นภาพ "เขื่อนเขี้ยวหลาน" และภาพ"กำแพง-ดอกไม้" ซึ่งแม้จะมีสีอื่นอยู่ในภาพด้วยแต่สีส่วนรวมก็ยังเป็นสีน้ำเงินของภูเขา และสีแดงของผนังบ้านอยู่

2) ครอบงำโดยสีที่เกิดขึ้นระหว่างสี เช่น ถ้าเรานำเอาสีน้ำเงินและสีเหลืองมาระบายเป็นจุดจุดสลับกันเมื่อมองในระยะห่างพอสมควรจะเห็นสองสีนั้นผสมกันกลายเป็นสีเขียว ผลงานของสื่อเป็นที่นิยมวิธีใช้สีคู่สีเช่น ฌอร์ฌ-ปีแยร์, โกลด มอแน และแวนโก๊ะ

2.4.7.10 ความเป็นเด่นของสี (Intensity) หมายถึง สีแท้ (Hue) ที่มีความสดในระดับสูงสุด ที่สีนั้น ๆ จะเปล่งประกายออกมาได้ เป็นความสดบริสุทธิ์ที่ไม่มีการผสมสีอื่น ๆ

อิทธิพลของความเป็นเด่นของสีจะมีผลต่อความสุขสว่างสดใสของภาพ ให้ความรู้สึกเป็นเด่น รุนแรง สะดุดตาเมื่อถูกล้อมด้วยสีหม่น ยกตัวอย่างภาพพระอาทิตย์กำลังจะลับขอบฟ้าในยามเย็นที่บรรยากาศมืดสลัวด้วยสีหม่น ในขณะที่มีสีทึบสดใสของดวงอาทิตย์ เป็นจุดเด่นของภาพ ความสดหรือความบริสุทธิ์ของสี เมื่อถูกผสมด้วยสีดำ สีเทา หรือสีกลางจะหม่นลง โดยเราสามารถเรียงลำดับความหม่นจากสีสดที่สุดไปจนหม่นที่สุดด้วยการค่อย ๆ เพิ่มปริมาณของสี ที่ผสม

เข้าไปที่ละน้อย จนถึงระดับที่ความสดของสีมีน้อยที่สุดคือเกือบดำ ขาว หรือเทา การลดความสดของสีแท้ สามารถทำได้ 3 วิธี คือ

1) ผสมสีแท้ด้วยสีดำ เรียกว่า Shade เพื่อลดความเข้มของสีแท้ โดยให้น้ำหนักของสีเพิ่มความเข้มไปในทางสีคล้ำหรือดำ

2) ส่วนผสมสีแท้ด้วยสีกลาง เรียกว่า Neutral เพื่อความเข้มของสีแท้ โดยให้น้ำหนักของสีไปทางสีกลาง (สีกลางคือสีแท้ในวงล้อสีธรรมชาติที่ผสมกันเองในอัตราส่วนที่เท่ากัน จะได้สีจางซึ่งเป็นสีหม่น)

3) ผสมสีแท้ด้วยสีขาว เรียกว่า Tint เพื่อลดความเข้มของสีจริง โดยให้น้ำหนักของสีออกไปทางสีขาว

2.4.7.11 สีตรงข้าม สีคู่ประกอบ สีคู่ปฏิปักษ์ หรือสีตัด (Complementary)

หมายถึงคู่สีที่อยู่ตรงข้ามในวงล้อสีธรรมชาติ มีทั้งหมด 6 คู่ คือ

- 1) สีเหลือง ตรงข้ามกับ สีม่วง
- 2) สีส้มเหลือง ตรงข้ามกับ สีม่วงน้ำเงิน
- 3) ส้ม ตรงข้ามกับ สีน้ำเงิน
- 4) สีส้มแดง ตรงข้ามกับ สีเขียวน้ำเงิน
- 5) สีแดง ตรงข้ามกับ สีเขียว
- 6) สีม่วงแดง ตรงข้ามกับ สีเขียวเหลือง

หลักการใช้สีตัดกัน

1) หลัก 80-20 โดยใช้สีตัดกันแบบสีคู่ปฏิปักษ์ (Complementary) เช่น สีส้มกับสีน้ำเงิน ศิลปินจะใช้สีส้ม ร้อยละ 80 ของพื้นที่ และใช้สีน้ำเงินร้อยละ 20 ของพื้นที่หรือในทางกลับกัน ใช้สีน้ำเงิน ร้อยละ 80 ของพื้นที่ สีส้ม ร้อยละ 20 ก็ได้ ในกรณีนี้สีที่กินพื้นที่ร้อยละ 80 จะมีอิทธิพลครอบงำผลงานทั้งหมดไว้และไม่ให้สีที่ตัดกันมีอิทธิพลรุนแรงเกินไป ผลงานจะเกิดเอกภาพและความกลมกลืน

2) การลดค่าความสดสี ในกรณีที่ศิลปินต้องการใช้สีตรงข้ามหรือสีตัดกันในพื้นที่ที่เท่ากัน หรือใกล้เคียงกันให้ลดค่าความสดสีของสีลง โดยสามารถลดสีใดสีหนึ่งหรือทั้งสองสีลงก็ได้ ยกตัวอย่าง เช่น ผลงานที่มีสีแดงและสีเขียวอยู่ในพื้นที่ที่เกือบจะเท่ากัน ก็อาจจะลดค่าความสดสีของสีลงด้วยการผสมสีเขียวลงไปในสีแดงปริมาณเล็กน้อย ก็จะทำให้ผลงานมีความกลมกลืนมากขึ้นลดการตัดกันอย่างรุนแรง

3) การตัดเส้น กรณีที่ต้องการใช้สีตรงข้ามที่ตัดกัน หากแก้ปัญหาการตัดกันอย่างรุนแรงด้วยการตัดขอบสีด้วยสีดำ หรือสีเข้ม หรืออาจจะตัดเส้นด้วยสีขาวหรือสีอ่อน ๆ ก็ย่อมได้ การตัดเส้นจะช่วยทำให้สีคู่ปฏิปักษ์มีระยะห่างกัน ทำให้ลดการตัดกันอย่างรุนแรง

4) การใช้สีเอียง แทนที่จะใช้สีตรงข้ามโดยตรง ก็ใช้สีตรงข้ามที่เอียงกันทางด้านซ้ายหรือขวาแทน เช่น หากใช้สีส้มเหลืองเป็นหลัก แทนที่จะใช้สีม่วงน้ำเงินที่อยู่ตรงข้ามเป็นสีประกอบก็เปลี่ยนเป็นใช้สีม่วงและสีน้ำเงินแทนก็จะช่วยลดการตัดกันอย่างรุนแรงลง และเพิ่มความหลากหลายให้กับงานมากขึ้น

2.4.7.12 สีขัด (Discord) หมายถึง การกลับค่าน้ำหนักของสี เพื่อสร้างความแปลกตา น่าสนใจ และลดความน่าเบื่อของผลงานศิลปะ โดยทั่วไปศิลปินจะสร้างสรรค์ผลงานให้มีลักษณะกลมกลืน และอาจมีความขัดแย้งกันบ้างพอสมควร เพื่อสร้างจุดเด่นหรือจุดสนใจให้กับภาพ เทคนิคการใช้สีขัดเป็นอีกวิธีหนึ่งในการสร้างความน่าสนใจให้กับงานศิลปะ หลักการใช้สีขัดคือ

- 1) ใช้สีแก่เป็นสีเด่น แต่ปรับค่าน้ำหนักให้อ่อนกว่าสีส่วนรวมซึ่งเป็นสีอ่อน
- 2) ใช้สีอ่อนเป็นสีส่วนรวม แต่ปรับค่าน้ำหนักให้มีความเข้มกว่าสีเด่น โดยการผสมสีเข้มหรือสีดำ
- 3) ควรใช้กับคู่สีที่มีน้ำหนักต่างกันอย่างเห็นได้ชัด เช่น สีม่วงกับสีเหลือง สีส้มกับสีน้ำเงิน เป็นต้น
- 4) ควรใช้สีขัดในลักษณะสีตัดกันกับโครงสร้างส่วนรวม และใช้ปริมาณน้อย ไม่ควรเกินร้อยละ 20 ของพื้นที่ทั้งหมด

2.4.7.12 ระยะของสี

คำว่า ระยะ (Perspective) หมายถึง ทศนิยมวิทยา หรือมิติในด้านความลึก-ตื้น ของวัตถุต่าง ๆ ที่ปรากฏแก่สายตาของเรา ระยะเกิดจากหลายปัจจัยเช่น

- 1) เกิดจากเส้น (perspective line) เส้นที่ขนานกันเมื่อพุ่งห่างออกไปจะแคบลงและไปรวมกันที่จุดจุดหนึ่งเรียกว่าจุดรวมสายตา (vanishing point) เช่น เส้นของถนน เส้นของรางรถไฟ
- 2) เกิดจากขนาด (Size) วัตถุชนิดเดียวกันเมื่ออยู่ใกล้จะเห็นขนาดใหญ่กว่าวัตถุที่อยู่ไกลออกไปเสาไฟที่เรียงไปในแนวเดียวกันกับถนน เมื่อมองในทางลึกจะมีขนาดลดหลั่นกันไป
- 3) เกิดจากตำแหน่ง (position) ในตำแหน่งการมองปกติ (สายตามนุษย์ที่นั่งหรือยืนอยู่) วัตถุที่อยู่ใกล้สว่างอยู่ในตำแหน่งที่ต่ำกว่าวัตถุที่อยู่ไกล
- 4) เกิดจากการบัง (Stalking) วัตถุที่อยู่ด้านหน้าจะดูใกล้กว่าวัตถุที่ถูกบัง และวัตถุด้านหน้าจะมีขนาดเล็กกว่า
- 5) เกิดจากค่าน้ำหนักของแสงเงา light and shadow วัตถุที่อยู่ใกล้จะเห็นน้ำหนักแสงเงาชัดเจนกว่าวัตถุที่อยู่ไกล ซึ่งจะมีน้ำหนักซีดจางลง

6) เกิดจากบรรยากาศโดยรอบ (Atmosphere) วัตถุใดใดที่มีสีเมื่ออยู่ในระยะใกล้จะเห็นสีชัดตามความเป็นจริง แต่เมื่อวัตถุนั้นอยู่ห่างออกไป สีของวัตถุจะจางลงและกลมกลืนกับสีของบรรยากาศโดยรอบ

7) เกิดจากตัวของสีเอง (Color dimention) จากการศึกษาวิเคราะห์และสร้างสรรค์ศิลปะมาเป็นเวลานาน นักวิชาการและศิลปินต่างสรุปได้ว่า ตัวสีเองก็สามารถสร้างมิติหรือระยะได้ด้วยอิทธิพลของสีที่มีต่อการมองเห็น โดยสีในกลุ่มวรรณะร้อนเช่น แดง แสด ส้ม จะให้ความรู้สึกใกล้กว่าสีวรรณะเย็น เช่น เขียว ม่วง น้ำเงิน

ระยะของสีสามารถแบ่งออกไปได้มากมายตั้งแต่ระยะใกล้ที่สุดไปจนถึงระยะใกล้ที่สุดที่ มนุษย์สามารถมองเห็นได้ด้วยตา ในทางทัศนศิลป์ผลงานศิลปะมักจะสร้างขึ้นบนแผ่นระนาบ เช่นกระดาษ ผ้าใบ หรือผนัง ซึ่งมีการกำหนดระยะของวัตถุให้เข้าใจง่าย ๆ เป็น 3 ระยะดังนี้

- 1) ระยะใกล้ (Fore ground)
- 2) ระยะกลาง (Middle ground)
- 3) ระยะไกล (Back ground)

2.5 วัสดุอุปกรณ์ในการผลิตกระเป๋า

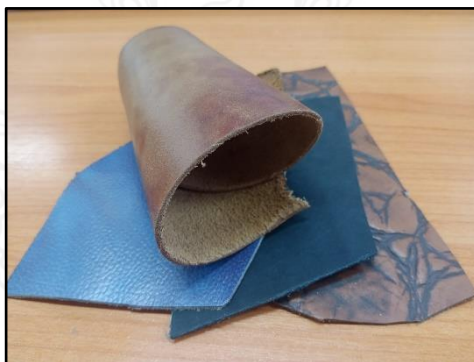
2.5.1 วัสดุหลัก คือ วัสดุที่ใช้ตัดเย็บตัวกระเป๋ามีหลายชนิดดังนี้

2.5.1.1 ผ้าฝ้าย (Cotton) จัดเป็นเส้นใยเซลลูโลสได้จากพืชคือ ดอกของฝ้าย ผ้าที่ผลิตจากฝ้ายพันธุ์ดีพบว่าเส้นใยาว ทนทานและ ผิวของผ้าจะเรียบเนียน คุณภาพฝ้ายขึ้นอยู่กับพันธุ์ที่ปลูก ความยาวที่ได้และความเรียบของเส้นใย ใยฝ้ายไม่แข็งแรงนัก เมื่อนำมาทอเป็นผ้าบาง แต่จะได้ผ้าที่แข็งแรงจากการทอเนื้อหนาแน่นจะยิ่งทนทาน แข็งแรง ผ้าฝ้ายมีคุณสมบัติที่ดีหลายประการ คือ ระบายอากาศได้ดีและทนต่อการซักกรีด ทำความสะอาดได้ง่ายผ้าฝ้ายมีเส้นใหญ่ที่แข็งแรงทนต่อความเป็นด่างซึ่งหมายความว่าสามารถทนต่อผงซักฟอกได้ดีสารเรืองแสงในผงซักฟอกสมัยใหม่ช่วยให้สีของฝ้ายเด่นชัดขึ้น นอกจากนั้นภาคใต้งยังมีสีสันทันและลวดลายที่สวยงามให้เลือกใช้มากมาย ผ้าฝ้ายจึงเป็นที่นิยมของผู้ผลิตกระเป๋าผ้าในปัจจุบัน

2.5.1.2 ผ้าใบ (Canvas) คือ ผ้าดิบที่ใช้ในการตัดเย็บทั่วไป เช่น ทำซัพใน รองเท้า กระเป๋า มีแหล่งซื้อขายตามสำเพ็ง แคนวาส มีทั้งผลิตในประเทศและนำเข้าต่างประเทศ เช่น อิตาลี อังกฤษ ฝรั่งเศส ตามร้านค้าขายปลีก ตัดขายเป็นเมตร

2.5.1.3 หนัง (Leather) หนังเป็นวัตถุดิบที่สำคัญที่นำมาใช้ในการผลิตเครื่องหนัง แบ่งออกเป็นหนังแท้และหนังเทียม ซึ่งหนังแท่นั้นมีลักษณะที่บ่งบอกได้ชัดเจนอยู่หลายประการ เช่น กลิ่น ลาย พื้นผิวด้านหลัง ฯลฯ แต่ปัจจุบันมีเทคโนโลยีเข้ามาทำให้หนังเทียมมีรูปแบบลวดลายใกล้เคียงและเหมือนหนังแท้มากขึ้น ซึ่งเราสามารถแบ่งหนังได้หลายประเภทและหลายคุณภาพ ดังนี้

1) หนังแท้ มีลักษณะพื้นฐานที่สังเกตได้ง่าย เช่น มีกลิ่นหนัง มีรูขุมขน ด้านหลังเป็นขนสั๊กหลายด ซึ่มซึ่มน้ำ หากอากาศเย็นเมื่อสัมผัสจะรู้สึกอุ่น ขณะที่อากาศร้อนเมื่อสัมผัสจะรู้สึกเย็น ดูแลทำความสะอาดยาก ลายบนผิวเป็นธรรมชาติไม่มีรอยต่อลาย (Emboss repeat) การพัฒนาด้านต่าง ๆ ในอุตสาหกรรมการฟอกหนังและการตกแต่ง การพัฒนาด้านต่าง ๆ ในอุตสาหกรรมการฟอกหนังและการตกแต่ง (Finishing) เป็นปัจจัยที่ทำให้ลักษณะพื้นฐานเปลี่ยนไป จนไม่อาจจะใช้เป็นตัวพิจารณา บ่งบอกความเป็นหนังแท้ได้อีกต่อไป การพอกย้อมในปัจจุบันมีความพยายาม ที่จะลดกลิ่นหรือให้เจือจางที่สุด ดังนั้น หนังแท้ที่ดีจึงมักไม่มีกลิ่น มีการใช้ Water repellance เพื่อป้องกันไม่ให้น้ำเกาะ หนังที่มีฉนวนและถ่ายเทอากาศได้นั้นเป็นเฉพาะหนังประเภท Full grain หรือ Corrected grain ที่ผ่านการ Top coating หรือ Finishing บาง ๆ เท่านั้น หนังแท้ส่วนใหญ่ผิวลาย หรือ รอยย่นของผิว โดยปกติจะมีลักษณะเป็นธรรมชาติเหมือนผิวหนังของคน แต่หนังแท้บางชนิดที่เนื้อแน่นหรือแข็งที่เป็นหนังคุณภาพดีก็ไม่มีรอยย่นของผิว หนังแท้จะมีขนาด (Shape/size) แต่ในชีวิตไม่แน่นอนเพราะเป็นของธรรมชาติ และหนังแท้จะไม่ติดไฟหรือถ้าติดก็จะดับได้เอง

ภาพที่ 2.74 หนังแท้

2) หนังเทียม เทคโนโลยีได้สร้างหนังเทียมที่มีคุณสมบัติทั้งทางกายภาพ และทางด้านเคมี เหมือนหนังแท้จนไม่สามารถแยกแยะได้ แม้จะด้วยวิธีการวิเคราะห์ในห้องแล็บก็ตาม ถึงกระนั้นต้นทุนที่ได้มาสูงกว่าราคาหนังแท้มากจนไม่มีความคุ้มค่าเชิงพาณิชย์ อย่างไรก็ตาม หนังเทียมทั้ง โพลียูรีเทน (Polyurethane) /พอลิไวนิลคลอไรด์ (Polyvinylchloride) ก็ยังมีลักษณะพื้นฐานหลายอย่างที่แตกต่างกันจากหนังแท้ และหลายอย่างก็เหมือนหรือใกล้เคียงกับหนังแท้ เช่น รอยย่นผิวนบน ปกติหนัง พอลิไวนิลคลอไรด์ (Polyvinylchloride) จะไม่เกิดรอยย่นเมื่อเวลาปรับด้าน ผิวนบนเข้าหากัน เพราะ มีความกระด้างมาก ขณะที่หนังเซมิ-โพลียูรีเทน (Semi-Polyurethane) และหนังโพลียูรีเทน (Polyurethane) กลับมีความแห้งลื่นมากกว่าเมื่อเทียบกับหนังแท้ ส่วนผิวนหน้าของ

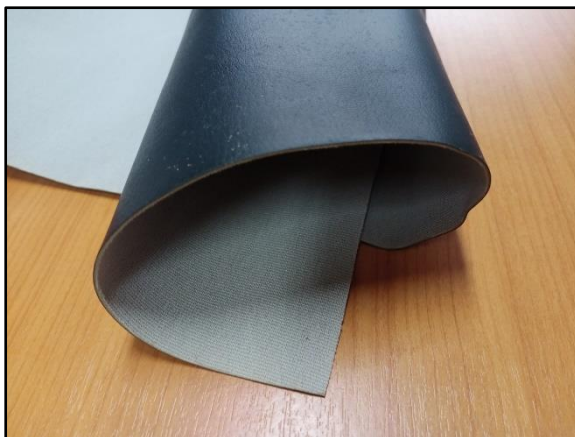
หนังโพลียูรีเทน (Polyurethane) มักมีความหนืดติดมือขณะหนัง พอลิไวนิลคลอไรด์ (Polyvinylchloride) กับมีความแห้งลื่นมากกว่าเมื่อเทียบกับหนังแท้ ส่วนทางด้านหลังของหนัง พอลิไวนิลคลอไรด์ (Polyvinylchloride) โดยปกติจะเป็นผ้าทอหากไม่มีหลังผ้า ก็จะเห็นเป็นชั้นพลาสติก หนังเทียม โพลียูรีเทน (Polyurethane) ทั่วไปก็เช่นกัน เว้นแต่บางเกรดที่ถูกนำไปขัดด้วยกระดาษทรายด้านหลังจนทำให้เป็นคนดูคล้ายหนังกลับหรือเส้นใยหนังแท้ ซึ่งเราสามารถแบ่งประเภทของหนังเทียมออกเป็น 3 ประเภท ได้ดังนี้

- หนังโพลียูรีเทน (Polyurethane) เป็นหนังเทียมที่มีคุณสมบัติการสัมผัสเหมือนหนังแท้มากที่สุดและดีที่สุดในบรรดาหนังเทียมทั้งหมด หนังเทียมประเภทนี้มีขั้นตอนการผลิตที่สะอาด ไร้มลพิษและสารตกค้างในผลิตภัณฑ์ จึงนิยมนำมาผลิตเป็นของเล่นเด็ก ที่ขายกันในกลุ่มประเทศ ที่พัฒนาแล้ว เช่น ประเทศทางยุโรป ญี่ปุ่น อเมริกา ฯลฯ แม้หนังเทียมพียู จะมีราคาสูงและมีอายุการใช้งานที่จะเสื่อมและย่อยสลายไปเอง แต่ทุกคนก็ยังพึงพอใจในคุณภาพ และเลือกใช้หนังเทียมพียู ในสินค้าหลายประเภทที่มีอยู่ในท้องตลาดปัจจุบันนี้และความต้องการก็ยังคงสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากมีการรณรงค์ต่อต้านการฆ่าสัตว์หลายประเภท หรือการรณรงค์ต่อต้านมลภาวะสิ่งแวดล้อมทั้ง 2 ปัจจัยนี้จึงเป็นแรงผลักดันให้ความต้องการของหนังเทียมพียูนี้สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ภาพที่ 2.75 หนังเทียม (Polyurethane)

3) หนังเซมิ-โพลียูรีเทน (Semi-Polyurethane) คือหนังเทียมที่เหมือนหนังเทียมโพลียูรีเทน (Polyurethane) เพียงแต่ว่าชั้นผ้าที่ผ่านการเคลือบเนื้อที่อยู่จะมาใช้เป็นพีวีซี แทนยังคงชั้นสีและกาวเป็นหนังโพลียูรีเทน (Polyurethane) เพื่อรักษาสัมผัสของความเหมือนหนังแท้ของหนังโพลียูรีเทน (Polyurethane) อยู่

ภาพที่ 2.76 หนังเทียม (Semi-Polyurethane)

4) หนังพอลิไวนิลคลอไรด์ (Polyvinylchloride) หนังเทียมราคาถูกที่สุดในหมู่หนังเทียมทุกชนิดผู้ที่เลือกใช้หนังเทียมเซมิ-โพลียูรีเทน และพอลิไวนิลคลอไรด์ มักเป็นกลุ่มคนที่ต้องการของราคาถูกและความเป็นพอลิไวนิลคลอไรด์เองก็เหมาะสมกับงานอุตสาหกรรมเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตามพอลิไวนิลคลอไรด์ ก็เป็นหนังเทียมที่มีมลภาวะ ซึ่งในหลายประเทศก็ไม่สามารถส่งออกได้

2.5.2 วัสดุประกอบ

2.5.2.1 ผ้าซับใน คือ ผ้าที่เย็บทาบอยู่ชั้นในของเครื่องแต่งกาย และเครื่องประกอบการแต่งกาย ใช้รองผ้าตัวจริงในกรณีผ้าด้านนอกใสไม่สบายเมื่อเย็บผ้าซับในจะทำให้ผิวสัมผัสที่โดนกับผิวหนังเราไม่ระคายเคือง รองด้านในเพราะผ้าที่ใช้บางเกินไป หรือเพื่อปกปิดตะเข็บไม่ให้เห็น ทำให้งานออกมาดูเรียบร้อยยิ่งขึ้น ผ้าซับในเป็นผ้าบาง ๆ ไม่มีลวดลาย มีสีให้เลือกหลากหลาย เลือกใช้ให้เข้ากับผ้าด้านนอกมากที่สุด

2.5.2.2 ฝักกาว คือ ผ้าที่ใช้รัดกับตัวผ้าตัวจริงให้แข็งและมีความอยู่ตัวมากขึ้น ซึ่งมีทั้งหมด 3 ชนิดโดยแบ่งตามเนื้อฝักดังนี้

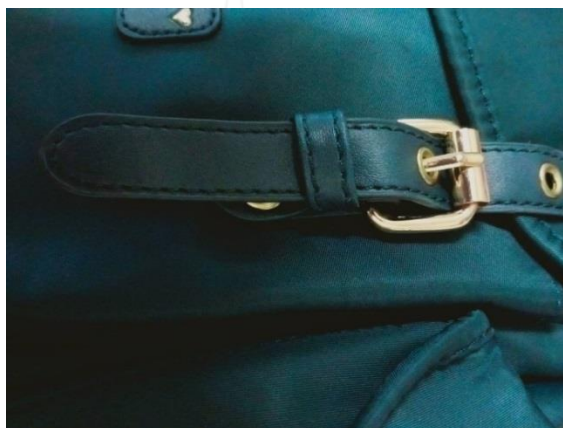
1) ฝักกาวเนื้อแข็ง ฝักกาวชนิดนี้ใช้กับงานผ้าที่ต้องการขึ้นทรง เช่น เสื้อสูท เสื้อข้าราชการ กระเป๋าผ้าบางอย่าง หรืออัดเป็นسابโซว์ขอบเสื้อ

2) ฝักกาวสาลู ฝักกาวชนิดนี้จะมีเนื้อหนาจะมีความคล้ายกับผ้าขาวบางที่เราใช้ทำขนม แต่จะมีความหนามากกว่า ใช้สำหรับงานผ้าที่ต้องการอยู่ทรงมากหน่อย

3) ฝักกาวซีฟอง ฝักกาวชนิดนี้จะมีเนื้อบางนุ่ม พอเราอัดผ้าลงไปแล้วเนื้อผ้าจะไม่มีแข็ง และเป็นฝักกาวที่นิยมใช้กันมากที่สุดสำหรับช่างตัดเสื้อ

2.5.2.3 ชิ้นส่วนที่ใช้ประกอบกระเป๋า

องค์ประกอบของกระเป๋านอกจากวัสดุ ที่ใช้ทำกระเป๋าซึ่งให้คุณสมบัติทางโครงสร้างความคงทน ความปลอดภัยในการใช้สอยอีกด้วย ซึ่งก็จะมีชิ้นส่วนต่างๆมากมายที่มีการนำมาใช้ประกอบการทำกระเป๋า เพื่อเสริมหรือเพิ่มหน้าที่ใช้สอยให้แก่กระเป๋าได้เป็นอย่างดีเลยทีเดียว ชิ้นส่วนทั้งหลายที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องในการทำกระเป๋าเหล่านี้ประกอบไปด้วยชิ้นส่วนดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2.77 ตัวล็อคเปิด-ปิด แบบเข็มขัด

- วิธีลือครหัส
- 1) ตัวลือคปิด-เปิด แบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ดังต่อไปนี้
 - แบบเข็มขัด มีทั้งชนิดสอดเข็มน้อยที่รูเจาะและเข็มขัดที่ไม่มีเข็มแต่ใช้สปริงให้เลื่อน ขึ้น-ลง ซึ่งเป็นแบบที่นิยมใส่กันมากของกระเป๋านักเรียน
 - แบบตัวลือคโลหะ เป็นเงื่อนใส่ลงไปนช่องที่เจาะไว้ ปิด-เปิดโดยกดปุ่ม
 - แบบตัวลือคเลขนรหัส ซึ่งมีช่องเลื่อนคล้ายกับการเปิดเซฟ
 - แบบเป็นกระดุมแม่เหล็ก มีความสะดวกในการใช้งานแต่ไม่ให้ความมั่นใจการเปิดทั้งแม่เหล็กหรือเทปในลอน ตัวลือนั้นอาจเสื่อมคุณภาพได้

ภาพที่ 2.78 ตัวล็อกเปิด-ปิดแบบเป็นกระดุมแม่เหล็ก

- แบบเวลโคร เป็นแถบยาวคล้ายซิป แถบด้านหนึ่งจะเป็นปุ่มคล้ายขอเกี่ยวเล็กๆ ส่วนอีกด้านจะเป็นฝอยปิด โดยนำแถบทั้งสองให้ประกบติดกัน

ภาพที่ 2.79 ตัวล็อกเปิด-ปิด แบบเวลโคร

- แบบซิป คือ เครื่องรูดปิดเปิดชนิดทำด้วยโลหะ ใช้ติดเสื้อผ้า กระเป๋า รองเท้า ประกอบด้วยเครื่องถ่างเทปสอง ข้างยึดติดกับฟันซิปส่วนประกอบที่ช่วยให้ซิป แยกออกจากกันแต่ละข้างเรียกว่า สคูบ หรือเรียกว่า ฟันซิป ส่วนที่ดึงให้เคลื่อนที่ได้เรียกว่า หัวซิป ส่วนที่ให้หยุดเมื่อเลื่อนขึ้นและลงเรียกว่า ตัวคั่นหัวและท้าย ถ้าเป็นแบบเปิดท้ายเพื่อให้ซิปทั้งสองแยกออกจากกันได้ ซึ่งที่ใช้ทั่วไปมี 4 ชนิดคือ ซิปไนลอน ซิปธรรมดา ซิปฟันทองเหลือง และซิปเปิดออกทั้ง 2 ข้าง

2) ส่วนที่ใช้ในการนำพา แบ่งตามประเภทใหญ่ ๆ ได้ดังต่อไปนี้

- แบบหุหิ้ว มักใช้วัสดุมาทำการผลิตได้ต่างๆ มากมายหลายแบบ เช่น การนำพลาสติกแข็งมาใช้หรือบางครั้งอาจเป็นวัสดุชนิดเดียวกันกับวัสดุที่นำมาทำกระเป๋าเลย หรืออาจใช้เป็นแบบโลหะในลักษณะที่มีน้ำหนักเบา การใช้เป็นลักษณะการถือหรือหิ้ว

- แบบสะพาย สามารถใช้วัสดุได้ต่างๆมากมายหลายชนิดเช่น วัสดุชนิดเดียวที่ใช้กับกระเป๋าอาจเป็นโลหะ โซ่ ห่วง หรือวัสดุยางยืด ไนลอน เป็นต้น ในการใช้จะเป็นลักษณะ

การถ็บ หรือการสะพายไหล่ หรือสะพายกลางหลังซึ่งสายสะพายนี้สามารถปรับเปลี่ยนระยะห่างของสายเพื่อให้สะดวกตามความต้องการของผู้ใช้

วัสดุตกแต่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้กระเป๋าสวยงาม ดูสะอาดตา วัสดุที่ตกแต่งนั้นขึ้นอยู่กับการออกแบบของแต่ละบุคคล วัสดุที่นำมาตกแต่งกระเป๋า มีมากมายหลายชนิด เช่น

2.5.2.4 กระดุม เป็นวัสดุตกแต่งเสื้อผ้า โดยเฉพาะเสื้อผ้าหรือเครื่องแต่งกายท่อนบน กระดุมเริ่มใช้กันมาตั้งแต่ศตวรรษที่ 13 โดยทำจากกระดูกปลาฉลามหรือกระดูกสัตว์ชนิดอื่น จนถึงศตวรรษที่ 16 กระดุมได้รับการยอมรับให้เป็นวัสดุตกแต่งที่สำคัญ สำหรับเครื่องแต่งกายของบุรุษ และสตรี ซึ่งสามารถนำกระดุมมาตกแต่งกระเป๋าได้

ภาพที่ 2.80 กระดุม

2.5.2.5 ซิป เป็นวัสดุตกแต่งและเป็นเครื่องเกาะเกี่ยวในคราวเดียวกัน หรือใช้แทนกระดุมก็ได้ ซิปได้มีการคิดค้นขึ้นในปี 1891 โดยวิศวกรชื่อ Whitcomb L. Judson ต่อมาปี 1940 วิศวกรของประเทศสวีเดน ได้พัฒนาซิปเป็นฟันโลหะมาแทนซิปแบบตะขอ เมื่อปี 1940 ในยุโรป ได้มีงานวิจัยซิปแบบซด โดยใช้รูปแบบ Interlocking และมีการพัฒนารูปแบบให้มีความแข็งแรง ยืดหยุ่นได้ดี จนกระทั่งในปัจจุบันมีความยาวหลายขนาด และมีรูปแบบให้เลือกหลากหลายมากขึ้นเพื่อให้เหมาะสมกับการใช้งาน

2.5.2.6 ลูกไม้ เป็นวัสดุตกแต่งที่ผลิตด้วยวิธีการปัก การทอถัก ด้วยเส้นด้ายขนาดเล็ก มีลวดลายต่างๆ มีทั้งผ้าลูกไม้บาง น้ำหนักเบา และเนื้อหนา มีน้ำหนัก ลูกไม้มีทั้งชนิด ที่ถักด้วยมือ และถักด้วยเครื่องจักร ลูกไม้ที่ใช้ในการตกแต่ง สามารถแบ่งออกได้ 7 ชนิด คือ ลูกไม้เนื้อหนา ลูกไม้ริมใหญ่ ลูกไม้ริมเล็ก ลูกไม้ริมโค้ง ลูกไม้แทรกกลาง ลูกไม้ดอก ลูกไม้ปักฉลุ ซึ่งเป็นลูกไม้ที่มีรูปแบบแตกต่างกันทั้งในด้านขนาด รูปแบบ เพื่อให้เกิดความหลากหลายในการใช้ตกแต่ง และประโยชน์ใช้สอย จึงควรเลือกให้เหมาะสมกับงาน

ภาพที่ 2.81 ลูกไม้

2.5.2.7 ลูกปัด เป็นวัสดุตกแต่งที่ใช้คู่กับเลื่อม การใช้ลูกปัดต้องใช้เข็มมือเป็นอุปกรณ์ในการปักเพื่อให้เกิดลวดลายต่าง ๆ มีทั้งทรงกลม แท่ง เหลี่ยม หรือหลายรูปแบบให้เลือก เช่น แก้ว กระจก พลาสติก และเงินทอง

ภาพที่ 2.82 ลูกปัด

2.5.2.8 ไล่ไก่ คือ ผ้าที่ตัดเย็บเป็นหลอดยาวยาว ๆ ตามต้องการ โดยการตัดผ้าให้เป็นแถบยาว ๆ พับครึ่งเย็บริมเข้าหากัน ขริบและกลับให้เป็นลักษณะไล่ไก่ ถ้าต้องการให้ไล่ไก่แข็งแรงและทรงตัวดีใช้เชือกสอดเข้าไปในไล่ไก่ เป็นไล่ไก่แบบสอดเชือก ไล่ไก่ทั้งชนิดธรรมดาและชนิดสอดเชือกนี้สามารถนำไปตกแต่งเสื้อผ้าและตกแต่งกระเป๋าได้ เช่น นำไล่ไก่ไปसानเพื่อนำไปใช้ตกแต่งกระเป๋า หรือนำไล่ไก่ไปขัดเพื่อตกแต่งเสื้อผ้าหรือกระเป๋า เป็นต้น

2.5.2.9 เชือก เป็นวัสดุที่ใช้ตกแต่งได้อย่างรวดเร็ว ใช้ผูกร้อยรอยเปิดปิด อาจจะทำด้วยลูกไม้ เส้นด้าย ใสร้อยผ่านตาไก่โลหะ หรือจะเป็นห่วงผ้าตกแต่ง สามารถเลือกใช้ได้ตามต้องการมีหลายชนิด เช่น เชือกเปียขนสัตว์ เชือกลินิน เชือกปอ เชือกฝ้าย

ภาพที่ 2.83 เชือก

2.5.2.10 ผ้าเทป ริปบิ้น เปีย เป็นวัสดุตกแต่งที่มีลักษณะคล้ายกัน จะแตกต่างกันที่ลวดลาย และการตกแต่ง ผ้าเทปจะมีลวดลายตกแต่งสวยงามกว่าริปบิ้น ซึ่งส่วนใหญ่ริปบิ้น จะทำจากผ้าสี มีลวดลายเรียบง่าย ส่วนเปีย คือ เทปที่มีลวดลาย โดยการถักไขว้ขายเปีย ทั้ง 3 ชนิด ทำหน้าที่คล้ายกันคือ เป็นส่วนวัสดุตกแต่ง

ภาพที่ 2.84 ผ้าเทป

2.5.2.11 ผ้า นอกจากจะนำมาตัดเย็บเป็นเครื่องแต่งกายแล้วยังสามารถ เป็นวัสดุตกแต่งได้ เช่น ภาพพื้นหรือผ้าพิมพ์ลาย สามารถนำมาตกแต่งกระเป๋าได้ด้วยการพับผ้าพิมพ์ลายให้เป็นรูปดอกไม้โดยเลียนแบบการพับกระดาษของญี่ปุ่น เพื่อนำมาตกแต่งกระเป๋า

2.5.3 เทคนิคการตกแต่งกระเป๋า

เทคนิคที่ใช้ในการตกแต่งโดยใช้วัสดุจากผ้าไว้ดังนี้

2.5.3.1 เทคนิคการต่อผ้า คือ การต่อผ้าชิ้นเล็ก ๆ หลาย ๆ สีเพื่อให้ได้ลวดลายสวยงามตามที่ออกแบบไว้ ซึ่งส่วนใหญ่จะตัดภาพเป็นรูปทรงเรขาคณิต และนำมาเย็บต่อกันเป็นลวดลาย และรูปแบบต่าง ๆ ใช้สำหรับตกแต่งเสื้อผ้าหรือตัดเย็บเป็นเครื่องใช้ เป็นเทคนิคการตัด

เย็บอีกชนิดหนึ่งที่ต้องใช้ศิลปะผสมผสานกัน การต่อผ้าเป็นศิลปะชั้นสูง มีมาตั้งแต่ กลางศตวรรษที่ 12 การต่อผ้าในยุคแรก ๆ วัสดุที่ใช้จะเป็นพวกหนังสัตว์ ต่อมาจึงได้เริ่มใช้ผ้าชิ้นเล็ก ๆ นำมาเย็บต่อกันให้เป็นผ้าผืนใหญ่ ใช้เป็นผ้าห่ม ผ้าคลุมเตียง และเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย เป็นการใช้ประโยชน์จากเศษผ้าที่สวยงามได้อย่างคุ้มค่า ในช่วงแรก ๆ เป็นการต่อเศษผ้าที่ไม่มีรูปแบบ และไม่มีกรอบแบบ ลวดลายใด ๆ ลักษณะงานเป็นไปอย่างเรียบหยาบ ๆ ต่อมาจึงได้พัฒนามาเป็นการต่อผ้าแบบมี ลวดลาย ประเภทที่ใช้เย็บก็พัฒนาจากประเทศที่ใช้เย็บแบบง่าย ๆ มาเป็นประเภทที่มีลวดลายมากขึ้น

ภาพที่ 2.85 เทคนิคการต่อผ้า

2.5.3.2 การตัดปะผ้า หมายถึง การใช้เทคนิคการตกแต่งด้วยผ้าวิธีการตัดผ้าหรือ แผ่นวัสดุบางชนิด เช่น แผ่นหนัง ให้เป็นรูปต่าง ๆ นำมาปะลงบนผ้าที่เป็นพื้นหลัง และเย็บตกแต่งโดยใช้วิธีเย็บริมติดกับผ้าชิ้นหลังในลักษณะต่าง ๆ เป็นการตกแต่งที่ค่อนข้างง่าย ต่อการสร้างรูปแบบและ ตัดเย็บ สามารถออกแบบลวดลายต่าง ๆ ได้ง่าย อิสรระทางด้านรูปทรงและการเลือกใช้สีของผ้าที่นำมา ตัดปะ นิยมใช้ตกแต่งเครื่องใช้ตกแต่งบ้าน เช่น ผ้าตกแต่งผนัง ผ้านวม เบาะรองนั่ง ปลอกหมอนอิง กระเป๋าถือ เป็นต้น

ภาพที่ 2.86 การตัดปะผ้า

2.5.3.3 การเย็บควิลท์ เป็นศิลปะอย่างหนึ่งของการเย็บผ้า 2 ชั้น หรือมากกว่าซ้อนกัน โดยมีวัสดุนุ่ม ๆ อยู่ตรงกลาง เมื่อเย็บตะเข็บส่วนที่เย็บจะเป็นรอยสักลงบนผ้า ส่วนที่ไม่ได้เย็บจะนูนขึ้นเป็นลวดลายตามรูปแบบหรือลวดลายต่าง ๆ การเย็บสักสามารถนำไปตกแต่งเสื้อผ้า หรือเครื่องใช้ภายในบ้านให้สวยงามยิ่งขึ้นได้เป็นอย่างดี การเย็บสักสามารถทำได้โดยเย็บด้วยมือและเครื่องจักร การออกแบบลวดลาย และลักษณะการเย็บทำได้ตามต้องการ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ใช้สอยในเรื่องของการเพิ่มความหนา และความแข็งแรงรวมทั้งทำเสื้อผ้าให้มีความอบอุ่นเพิ่มขึ้น นอกจากนี้การตกแต่งด้วยวิธีการเย็บสัก ยังช่วยให้เสื้อผ้าและเครื่องใช้มีความสวยงามเพิ่มขึ้น (เสาวลักษณ์, 2549)

ภาพที่ 2.87 การเย็บควิลท์

2.6 หลักการออกแบบผลิตภัณฑ์

2.6.1 ความหมายของการออกแบบการออกแบบ

การออกแบบ หมายถึง การรู้จักวางแผนจัดตั้งขั้นตอน และรู้จักเลือกใช้วัสดุวิธีการ เพื่อทำตามที่ต้องการนั้น โดยให้สอดคล้องกับลักษณะรูปแบบและคุณสมบัติของวัสดุแต่ละชนิด ตามความคิดสร้างสรรค์ และการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ขึ้นมา เช่น เราจะทำเก้าอี้นั่งซักตัวจะต้องวางแผนไว้เป็นขั้นตอนโดยต้องเริ่มเลือกวัสดุที่จะใช้ทำเก้าอี้ที่นั่งจะใช้วัสดุอะไรที่เหมาะสม วิธีการต่อยอดนั้น ควรใช้กาว ตะปู น็อต หรือใช้ข้อต่อแบบใด คำนวณสัดส่วนการใช้งานให้เหมาะสม ความแข็งแรงของเก้าอี้ที่นั่งมากน้อยเพียงใด สีสนัควไร้สีอะไรจึงจะสวยงาม และทนทานกับการใช้งาน เป็นต้น การออกแบบมีการใช้ความคิดเชิงสร้างสรรค์ 4 ลักษณะ

2.6.1.1 ความคิดริเริ่ม

2.6.1.2 ความคล่องในการคิด

2.6.1.3 ความยืดหยุ่นในการคิด

2.6.1.4 ความคิดละเอียดละออ

การพัฒนา หมายถึง การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบ้าง แต่ถ้าใช้คำว่า Development หมายถึง การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น สำหรับคำหลังดูเหมือนจะตรงกับภาษาไทยมากกว่า

ผลิตภัณฑ์ หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์ค้นคว้าออกแบบ ประดิษฐ์ขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกสบาย ในการดำรงชีพ

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ หมายถึง กระบวนการค้นคว้า คิดออกแบบ แก้ไขและปรับปรุงเพื่อให้ ได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์ที่ดีขึ้น

การออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม หมายถึง การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นด้วยกรรมวิธี ทางด้านอุตสาหกรรม และสิ่งแวดล้อมต่างๆที่เกี่ยวกับอุตสาหกรรม โดยมีการวิเคราะห์หาข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับหน้าที่ใช้สอยของผลิตภัณฑ์ ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดแล้วนำมาปรับปรุงผลิตภัณฑ์เพื่อผลิตเป็น จำนวนมาก ๆ ให้อยู่ในความนิยมของตลาดในราคาพอสมควร

2.6.2 ปัจจัยที่เกี่ยวกับการออกแบบผลิตภัณฑ์

การออกแบบผลิตภัณฑ์มีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง 4 ประการคือ

2.6.2.1 การออกแบบที่สัมพันธ์กับคุณภาพของผลิตภัณฑ์

2.6.2.2 การออกแบบที่สัมพันธ์กับวัสดุและกระบวนการผลิต

2.6.2.3 การออกแบบที่สัมพันธ์กับความต้องการของผู้บริโภค

1) ความต้องการที่สอดคล้องกับความเป็นอยู่

2) ความสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ

2.6.2.4 การออกแบบที่มีคุณค่าทางความสวยงาม

2.6.3 ความสำคัญของการออกแบบผลิตภัณฑ์

2.6.3.1 ความสำคัญ ในด้านคุณค่าทาง ศิลปะ งานออกแบบที่ดีทำให้ผลิตภัณฑ์ มีความงามดึงดูดใจ สามารถตอบสนอง รสนิยมของผู้บริโภคได้

2.6.3.2 มีประสิทธิภาพทางอุตสาหกรรม มีการเลือกวัสดุที่ดีเพื่อนำเข้าสู่ กระบวนการผลิตที่มีประสิทธิภาพลงทุนน้อย แต่มีปริมาณผลผลิตที่เพิ่มขึ้น

2.6.3.3 มีคุณภาพทางการบริโภค ผลิตภัณฑ์ที่มีการออกแบบที่ดี มีการใช้วัสดุที่ดีมี กระบวนการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพจะทำให้ผลิตภัณฑ์มีความคงทนและมีความปลอดภัยในการ ใช้สอย

2.6.3.4 มีศักยภาพในการแข่งขันทางพาณิชย์ ผลิตภัณฑ์ที่มีความงาม ความคงทน และความปลอดภัยจะเป็นที่ต้องการของตลาดทำให้มียอดขายสูง สามารถแข่งขัน ทางการค้ากับ ผลิตภัณฑ์ชนิดเดียวกันของบริษัทอื่น

2.6.3.5 มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ เมื่อบริษัทมีกำไรจากการขายผลิตภัณฑ์ ที่มีการออกแบบที่ดี บริษัทจะนำผลกำไรมาลงทุนเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ โดยการ ปรับปรุงผลิตภัณฑ์เดิม หรือสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ที่คล้ายคลึงกับผลิตภัณฑ์เดิม

2.6.3.6 มีศักยภาพในการรักษาลูกค้าเดิม การปรับปรุงผลิตภัณฑ์เดิมหรือการสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ที่เกี่ยวข้องกันขึ้นด้วยการออกแบบที่ดีจะช่วยให้บริษัทสามารถรักษาลูกค้าเดิมไว้ได้ ในขณะที่เดียวกันบริษัทยังสามารถดึงดูดลูกค้าใหม่ที่มีรสนิยมอย่างเดียวกันได้ด้วย

2.6.3.7 มีการพยากรณ์ที่ดี เป็นที่คาดหมายกันว่าสินค้าที่มีการออกแบบไม่ดี จะไม่ค่อยได้รับการยอมรับของประชาชนในทางตรงกันข้ามสินค้าที่มีการออกแบบ ที่ดีจะได้รับการยอมรับ ทำให้การพยากรณ์เป็นไปในทางที่พึงประสงค์

2.6.3.8 มีการรับรองคุณภาพตามระบบ ISO 9000 ผลิตภัณฑ์ของบริษัทที่ได้รับประกันคุณภาพ มีการควบคุมการออกแบบกระบวนการผลิตการตรวจและการทดสอบลักษณะและคุณลักษณะโดยรวมของผลิตภัณฑ์แสดงให้เห็น ทำให้ผู้บริโภคเกิดความพึงพอใจ

2.6.3.9 มีการคิดค้นสิ่งใหม่ เมื่อมีความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ หรือ ต้องการผลิตภัณฑ์ที่มีความแปลกและแตกต่างไปจากเดิมตั้งแต่ระดับเล็กน้อยจนถึงระดับมาก เป็นต้นว่า บริษัทผลิตรถยนต์จะมีการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อยกับรถยนต์รุ่นเดิมอยู่เสมอ เพื่อให้กลายเป็นรถยนต์รุ่นใหม่พร้อมกับราคาที่สูงขึ้น

2.6.3.10 มีการพัฒนาทีมงานในการออกแบบ เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างนักออกแบบด้วยกัน และทำงานร่วมกับบุคลากรฝ่ายการตลาด วิศวกร ฝ่ายผลิต คนงานรวมทั้งผู้บริหารองค์การ

2.6.4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดองค์ประกอบของงานออกแบบผลิตภัณฑ์

การออกแบบผลิตภัณฑ์มีปัจจัย (Design factors) มากมายที่นักออกแบบต้องคำนึงถึง แต่ในที่นี้จะขอกกล่าวเพียงปัจจัยพื้นฐาน 10 ประการ ที่นิยมใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาสร้างสรรค์ผลงานเชิงอุตสาหกรรม ซึ่งปัจจัยดังกล่าวเป็นปัจจัยที่สามารถควบคุมได้ และเป็นตัวกำหนดองค์ประกอบของงานออกแบบผลิตภัณฑ์ที่สำคัญ ได้แก่

2.6.4.1 หน้าที่ใช้สอย (Function)

ผลิตภัณฑ์ทุกชนิดจะต้องมีหน้าที่ใช้สอยถูกต้องตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ คือสามารถตอบสนองประโยชน์ใช้สอยตามที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในหนึ่งผลิตภัณฑ์นั้นอาจมีหน้าที่ใช้สอยอย่างเดียวกันหรือหลายหน้าที่ก็ได้ แต่หน้าที่ใช้สอยจะดีหรือไม่ดีนั้น ต้องใช้งานไประยะหนึ่งถึงจะทราบข้อบกพร่อง ตัวอย่างเช่น

การออกแบบโต๊ะอาหารกับโต๊ะทำงาน โต๊ะทำงานมีหน้าที่ใช้สอย ยุ่งยากกว่า มีลื่นซึบสำหรับเก็บเอกสาร เครื่องเขียน ส่วนโต๊ะอาหารไม่จำเป็นต้องมีลื่นซึบ เก็บของ ระยะเวลาของการใช้งานสั้นกว่า แต่ต้องสะดวกในการทำความสะดวก

การออกแบบเก้าอี้นั่ง จากหน้าที่เบื้องต้นในการใช้ของเก้าอี้คือใช้นั่ง ด้วย กิจกรรมต่างกัน เช่น เก้าอี้เขียนแบบลักษณะและขนาดต้องเหมาะสมกับโต๊ะเขียนแบบ เก้าอี้รับประทานอาหาร ลักษณะและขนาดต้องเหมาะสมกับโต๊ะอาหาร ถ้าจะเอาเก้าอี้รับแขกมาใช้ นั่งเขียนแบบจะเกิดการเมื่อยล้า ปวดคอ ปวดหลัง และนั่งทำงานได้ไม่นาน

การออกแบบมิดที่ในครัวนั้นมีอยู่มากมายหลายชนิดตามการใช้งาน เฉพาะเช่น มิดปอกผลไม้ มิดแล่นเนื้อสัตว์ มิดสับกระดูก มิดหั่นผัก เป็นต้น หากมีการใช้มีดอยู่ชนิดเดียว ตั้งแต่ สับกระดูก แล่นเนื้อ หั่นผัก อาจจะใช้ได้แต่จะไม่สะดวกในการใช้งานเท่าที่ควร หรืออาจเกิดอุบัติเหตุขณะใช้งานได้ เพราะไม่ได้รับการออกแบบที่ดีมาใช้งานเป็นการเฉพาะอย่าง

2.6.4.2 ความสวยงามน่าใช้ (Aesthetics or sales appeal)

ผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบมานั้นจะต้องมีรูปร่าง ขนาด สี สันสวยงาม น่าใช้ ตรงตามรสนิยมของกลุ่มผู้บริโภคเป้าหมาย เป็นวิธีการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความนิยมและได้ผลดี เพราะความสวยงามเป็นความพึงพอใจแรกที่เราสัมผัสได้ก่อนมักเกิดมาจากรูปร่างและสีเป็นหลัก การกำหนดรูปร่างและสีในงานออกแบบผลิตภัณฑ์นั้น ไม่เหมือนกับการกำหนดรูปร่างและสีในงานจิตรกรรม ซึ่งสามารถที่จะแสดงหรือกำหนดรูปร่างและสีได้ตามความนึกคิดของจิตรกร แต่ในงานออกแบบผลิตภัณฑ์นั้น จำเป็นต้องยึดข้อมูลและกฎเกณฑ์ผสมผสานของรูปร่างและสี สัน ระหว่างทฤษฎีทางศิลปะและความพึงพอใจของผู้บริโภคเข้าด้วยกัน ถึงแม้ว่ามนุษย์แต่ละคน มีการรับรู้และพึงพอใจในเรื่องของความงามได้ไม่เท่ากัน และไม่มีการกำหนดการตัดสินใจใด ๆ ที่เป็นตัวชี้ขาดความถูกต้องผิด แต่คนเราส่วนใหญ่ก็มีแนวโน้มที่จะมองเห็นความงามไปในทิศทางเดียวกัน ตามธรรมชาติ ตัวอย่างของผลิตภัณฑ์ เช่น ของที่ระลึก ผลิตภัณฑ์เครื่องประดับ และของตกแต่งบ้าน ภายในต่าง ๆ ความสวยงามความสะดวกสบายของหน้าที่ใช้สอย และความสวยงามจากการเห็นรูปร่างจะสร้างความประทับใจแก่ผู้บริโภคให้เกิดการตัดสินใจซื้อได้

2.6.4.3 ความสะดวกสบายในการใช้ (Ergonomics)

การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ดีนั้นต้องเข้าใจกายวิภาคเชิงกลเกี่ยวกับขนาด สัดส่วน ความสามารถและขีดจำกัดที่เหมาะสมสำหรับอวัยวะต่างๆ ของผู้ใช้ การเกิดความรู้สึกที่ดีและสะดวกสบายในการใช้ผลิตภัณฑ์ ทั้งทางด้านจิตวิทยา (Psychology) และสรีระวิทยา (Physiology) ซึ่งแตกต่างกันไปตามลักษณะเพศ เผ่าพันธุ์ ภูมิภาค และสังคมแวดล้อมที่ใช้ผลิตภัณฑ์นั้นเป็นข้อบังคับในการออกแบบ

การวัดคุณภาพทางด้าน กายวิภาคเชิงกล (ergonomics) พิจารณาได้จากการใช้งานได้อย่างกลมกลืนต่อการสัมผัส ตัวอย่างเช่น การออกแบบเก้าอี้ต้องมีความนุ่มนวล มีขนาดสัดส่วนที่ นั่งแล้วสบาย โดยอิงกับมาตรฐานผู้ใช้ของชาวตะวันตกมาออกแบบเก้าอี้สำหรับชาวเอเชีย เพราะอาจเกิดความไม่พอดีหรือไม่สะดวกในการใช้งานออกแบบปุ่มบังคับ คัมจับของเครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ผู้ใช้ต้องใช้ร่างกายไปสัมผัสเป็นเวลานาน จะต้องกำหนดขนาด (dimensions) ส่วนโค้ง ส่วนเว้า ส่วนตรง ส่วนแคบของผลิตภัณฑ์ต่างๆ ได้อย่างพอดีกับร่างกายหรืออวัยวะของผู้ใช้ผลิตภัณฑ์นั้น ๆ เพื่อทำให้เกิดความถนัดและความสะดวกสบายในการใช้ รวมทั้งลดอาการเมื่อยล้าเมื่อใช้ไปนาน ๆ

2.6.4.4 ความปลอดภัย (Safety)

ผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกในการดำรงชีพของมนุษย์ มีทั้งประโยชน์และโทษในตัว การออกแบบจึงต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สินของผู้บริโภคเป็นสำคัญ ไม่เลือกใช้วัสดุ สี กรรมวิธีการผลิต ฯลฯ ที่เป็นอันตรายต่อผู้ใช้หรือทำลายสิ่งแวดล้อม ถ้าหลีกเลี่ยงไม่ได้ต้องแสดงเครื่องหมายเตือนไว้ให้ชัดเจนและมีคำอธิบายการใช้แบบมา กับผลิตภัณฑ์ด้วย ตัวอย่างเช่น การออกแบบผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้า ควรมีส่วนป้องกันอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นได้จากความเมื่อยล้าหรือพลั้งเผลอ เช่น จากการสัมผัสกับส่วนกลไกทำงาน จากความร้อน จากไฟฟ้าดูด ฯลฯ จากการสัมผัสกับส่วนกลไกทำงาน จากความร้อน จากไฟฟ้าดูด ฯลฯ หลีกเลี่ยงการใช้วัสดุที่ง่ายต่อการเกิดอัคคีภัยหรือเป็นอันตรายต่อสุขภาพ และควรมีสัญลักษณ์หรือคำอธิบายเตือนบนผลิตภัณฑ์ไว้ การออกแบบผลิตภัณฑ์สำหรับเด็ก ต้องเลือกใช้วัสดุที่ไม่มีสารพิษเจือปน เพื่อป้องกันเวลาเด็กเอาเข้าปากกัดหรืออมชิ้นส่วนต้องไม่มีส่วนแหลมคมให้เกิดการบาดเจ็บ มีข้อความหรือสัญลักษณ์บอกเตือน เป็นต้น

2.6.4.5 ความแข็งแรง (Construction)

ผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบมานั้นจะต้องมีความแข็งแรงในตัว ทนทานต่อการใช้งานตามหน้าที่และวัตถุประสงค์ที่กำหนดโครงสร้างมีความเหมาะสมตามคุณสมบัติของวัสดุ ขนาดแรงกระทำในรูปแบบต่าง ๆ จากการใช้งาน ตัวอย่างเช่น การออกแบบเฟอร์นิเจอร์ที่ดีต้องมีความมั่นคงแข็งแรง ต้องเข้าใจหลักโครงสร้างและการรับน้ำหนัก ต้องสามารถควบคุมพฤติกรรมการใช้งานให้กับผู้ใช้ด้วย เช่น การจัดทำทางในการใช้งานให้กับผู้ใช้ด้วย เช่น การจัดทำทางในการใช้งานให้เหมาะสม สะดวกสบาย ถูกสุขลักษณะ และต้องรู้จักผสมความงามเข้ากับชิ้นงานได้อย่างกลมกลืน เพราะโครงสร้างบางรูปแบบมีความแข็งแรงดีมากแต่ขาดความสวยงาม จึงเป็นหน้าที่ของนักออกแบบที่จะต้องเป็นผู้ผสานสองสิ่งเข้ามาอยู่ในความพอดีให้ได้ นอกจากการเลือกใช้ประเภทของวัสดุ โครงสร้างที่เหมาะสมแล้ว ยังต้องคำนึงถึงความประหยัดควบคู่กันไปด้วย

2.6.4.6 ราคา (Cost)

ก่อนการออกแบบผลิตภัณฑ์ควรมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะใช้ว่าเป็นกลุ่มใด อาชีพอะไร ฐานะเป็นอย่างไร ซึ่งจะช่วยให้นักออกแบบสามารถกำหนดแบบผลิตภัณฑ์และประมาณราคาขายให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายได้ใกล้เคียงมากขึ้น การจะได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์ที่มีราคาเหมาะสมนั้น ส่วนหนึ่งอยู่ที่การเลือกใช้ชนิด หรือเกรดของวัสดุ และวิธีการผลิตที่เหมาะสม ผลิตได้ง่ายและรวดเร็ว แต่ในกรณีที่ประมาณราคาจากแบบสูงกว่าที่กำหนดก็อาจต้องมีการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาองค์ประกอบด้านต่าง ๆ กันใหม่เพื่อลดต้นทุน แต่ทั้งนี้ต้องคงคุณค่าของผลิตภัณฑ์นั้น

2.6.4.7 วัสดุ (Materials)

การออกแบบที่ดีควรเลือกวัสดุที่มีคุณสมบัติเหมาะสมด้านต่าง ๆ ได้แก่ ความใส ผิวมันวาว ทนกรดต่างไม่ลื่น ทนความร้อน ฯลฯ ให้มีความเหมาะสมกับหน้าที่ใช้สอยของผลิตภัณฑ์นั้น ๆ นอกจากนั้นยังต้องพิจารณาถึงความง่ายในการดูแลรักษา ความสะดวกรวดเร็วในการผลิต สั่งซื้อและคงคลัง รวมถึงจิตสำนึกในการร่วมรณรงค์พิทักษ์สิ่งแวดล้อมด้วยการเลือกใช้วัสดุที่สามารถนำมาหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ได้ (recycle) เป็นสิ่งนี้นักออกแบบควรตระหนักถึงในการออกแบบร่วมด้วยเพื่อช่วยกันลดปริมาณขยะของโลก

2.6.4.8 กรรมวิธีการผลิต (Production)

ผลิตภัณฑ์ทุกชนิดควรออกแบบให้สามารถผลิตได้ง่าย รวดเร็ว ประหยัดวัสดุ ค่าแรงและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ แต่ในบางกรณีอาจต้องออกแบบให้สอดคล้องกับกรรมวิธีของเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่มีอยู่เดิม และควรตระหนักอยู่เสมอว่าไม่มีอะไรที่จะลดต้นทุนได้รวดเร็วอย่างมีประสิทธิภาพ มากกว่าการประหยัดเพราะการผลิตที่ละมาก ๆ

2.6.4.9 การบำรุงรักษาและซ่อมแซม (Maintenance)

ผลิตภัณฑ์ทุกชนิดควรออกแบบให้สามารถบำรุงรักษา และแก้ไขซ่อมแซมได้ง่าย ไม่ยุ่งยากเมื่อมีการชำรุดเสียหายเกิดขึ้น ง่ายและสะดวกต่อการทำความสะอาดเพื่อช่วยยืดอายุการใช้งานของผลิตภัณฑ์ รวมทั้งควรมีค่าบำรุงรักษาและการสึกหรอต่ำ ตัวอย่างเช่น ผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องมือ เครื่องจักรกล เครื่องยนต์ และเครื่องใช้ไฟฟ้าต่าง ๆ ที่มีกลไกภายในซับซ้อน อะไหล่บางชิ้นย่อมมีการเสื่อมสภาพไปตามอายุการใช้งานหรือจากการใช้งานที่ผิดวิธี การออกแบบที่ดีนั้นจะต้องศึกษาถึงตำแหน่งในการจัดวางกลไกแต่ละชิ้น เพื่อที่จะได้ออกแบบส่วนของฝาครอบบริเวณต่าง ๆ ให้สะดวกในการถอดซ่อมแซมหรือเปลี่ยนอะไหล่ได้โดยง่าย นอกจากนั้นการออกแบบยังต้องคำนึงถึงองค์ประกอบอื่น ๆ ร่วมด้วย เช่น การใช้ชิ้นส่วนร่วมกันให้มากที่สุด โดยเฉพาะอุปกรณ์ยึดต่อการเลือกใช้ชิ้นส่วนขนาดมาตรฐานที่หาได้ง่าย การถอดเปลี่ยนได้เป็นชุด ๆ การออกแบบให้บางส่วนสามารถใช้เก็บอะไหล่ หรือใช้เป็นอุปกรณ์สำหรับการซ่อมบำรุงรักษาได้ในตัว เป็นต้น

2.6.4.10 การขนส่ง (Transportation)

ผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบควรคำนึงถึงการประหยัดค่าขนส่ง ความสะดวกในการขนส่ง ระยะทาง เส้นทางขนส่ง (ทางบก ทางน้ำหรือทางอากาศ) การกินเนื้อที่ในการขนส่ง (มิติความจุ กว้าง ยาว สูง ของรถยนต์ส่วนบุคคล รถบรรทุกทั่วไป ตู้บรรทุกสินค้า ฯลฯ) ส่วนการบรรจุหีบห่อต้องสามารถป้องกันไม่ให้เกิดการชำรุดเสียหายของผลิตภัณฑ์ได้ง่าย กรณีที่ผลิตภัณฑ์ที่ทำการออกแบบนั้นมีขนาดใหญ่ อาจต้องออกแบบให้ชิ้นส่วนสามารถถอดประกอบได้ง่าย เพื่อให้หีบห่อมีขนาดเล็กกลง ตัวอย่างเช่น การออกแบบเครื่องเรือนชนิดถอดประกอบได้ ต้องสามารถบรรจุผลิตภัณฑ์ลงในตู้สินค้าที่เป็นขนาดมาตรฐานเพื่อประหยัดค่าขนส่งรวมทั้งผู้ซื้อสามารถทำการขนส่งและประกอบชิ้นส่วนให้เข้ารูปเป็นผลิตภัณฑ์ได้โดยสะดวกด้วยตัวเอง

งานออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ดีจะต้องผสมผสานปัจจัยต่าง ๆ ทั้งรูปแบบ (form) ประโยชน์ใช้สอย (function) ภายวิภาคเชิงกล (ergonomics) และอื่น ๆ ให้เข้ากับวิถีการดำเนินชีวิต แฟชั่น หรือแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นกับผู้บริโภค เป้าหมายการออกแบบผลิตภัณฑ์ได้อย่างกลมกลืนลงตัว มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีความสวยงามโดดเด่น ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ดีทางการตลาด และความเป็นไปได้ในการผลิตจำนวนมาก ส่วนการให้ลำดับความสำคัญของปัจจัยต่างๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความซับซ้อนของผลิตภัณฑ์และจุดประสงค์นั้น ๆ เช่น การออกแบบกระเป๋า รองเท้าตามแฟชั่น เสื้อผ้า อาจพิจารณาที่ความสะดวกสบายในการใช้ ความสวยงาม และ ประโยชน์ใช้สอย เป็นหลัก แต่สำหรับการออกแบบยานพาหนะ เช่น จักรยาน รถยนต์ หรือเครื่องบิน อาจต้องคำนึงถึงปัจจัยดังกล่าวครบทุกข้อหรือมากกว่านั้น

2.7 แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

2.7.1 ความหมายของความพึงพอใจ

พัทธนาและคณะ (2563) กล่าวว่า ความพึงพอใจ การตอบสนองความต้องการและความคาดหวัง ที่เกิดจากการประเมินค่าอันเป็นการเรียนรู้ประสบการณ์ สิ่งที่เกิดขึ้นจากแรงจูงใจเป็นพฤติกรรมภายในส่งผลให้เกิดความรู้สึกไม่ชอบ ชอบ ไม่เห็นด้วย เห็นด้วย ไม่ยินดี ยินดี เมื่อได้รับจากการกระทำ กิจกรรมที่เกิดการตอบสนองตามเป้าหมาย ความต้องการของแต่ละบุคคล

พรเทพและคณะ (2562) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นนามธรรมไม่สามารถมองเห็นเป็นทัศนคติที่เกิดขึ้น การที่เราจะทราบว่าบุคคลนั้นๆ มีความพึงพอใจหรือไม่ จึงเป็นการยากที่จะวัดความพึงพอใจได้โดยตรง สามารถสังเกตโดยการแสดงออกที่ค่อนข้างสลับซับซ้อน สามารถวัดได้โดยอ้อมจากความคิดเห็นของคนเหล่านั้น และการแสดงความคิดเห็น ต้องตรงกับความรู้สึกที่แท้จริงจึงจะสามารถวัดความพึงพอใจได้

กชกรและคณะ (2550) กล่าวว่า ความพึงพอใจหรือความพอใจ ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Satisfaction มีความหมายตามพจนานุกรมทางด้านจิตวิทยาโดย Chaplin (1968) ให้คำจำกัดความว่าเป็นความรู้สึกของผู้รับบริการต่อสถานประกอบการตามประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าไปติดต่อขอรับบริการในสถานบริการนั้น ๆ เช่นเดียวกับ ราชบัณฑิตสถาน (2556) ที่ให้คำจำกัดความว่าการบรรลุถึงความต้องการหรือความปรารถนาก่อให้เกิดความอึดใจการบรรลุถึงข้อกำหนดหรือสิ่งที่จำเป็น นอกจากนี้ยังหมายถึงสิ่งที่ควรจะเป็นไปตามความต้องการ ความพึงพอใจเป็นผลมาจากการแสดงออกของทัศนคติของบุคคลได้อีกรูปแบบหนึ่งซึ่งเป็นความรู้สึกเอนเอียงของอารมณ์และจิตใจที่มีประสบการณ์ อาจมากหรือน้อยก็ได้ และเป็นความรู้สึกจากทัศนคติที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นไปได้ทั้งทางลบและทางบวก ถ้าเมื่อใดสิ่งนั้นสามารถตอบสนองความต้องการหรือทำให้บรรลุจุดหมายได้ ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นทางลบ เป็นความรู้สึกไม่พอใจ

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกหรือทัศนคติที่ดีของบุคคลแต่ละบุคคล เกิดขึ้นจากการได้รับการตอบสนองตามที่ตนต้องการ จะเกิดความรู้สึกที่ดี ตรงข้ามกับ การไม่ได้รับการตอบสนอง จะเกิดความรู้สึกไม่ดี หรือไม่พอใจ

2.7.2 ระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการ

การประเมินระดับความพึงพอใจเพื่อประกอบกับเกณฑ์มาตรฐานของประกันคุณภาพ การวัดระดับความพึงพอใจ สามารถทำได้หลายวิธีดังนี้

2.7.2.1 การใช้แบบสอบถาม เพื่อต้องการทราบความคิดเห็น ซึ่งสามารถกระทำได้ใน ลักษณะกำหนดคำตอบให้เลือกหรือตอบคำถามอิสระ คำถามอิสระดังกล่าว อาจถามความพึงพอใจใน ด้านต่าง ๆ

2.7.2.2 การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการวัดความพึงพอใจทางตรง ซึ่งต้องอาศัยเทคนิค และ วิธีการที่ดีจะได้ข้อมูลที่เป็นจริง

2.7.3 การสังเกต เป็นวิธีการวัดความพึงพอใจโดยการสังเกตพฤติกรรมของบุคคล เป้าหมาย ไม่ว่าจะแสดงออกจากการพูดจา กิริยา ท่าทาง วิธีนี้ต้องอาศัยการกระทำอย่างจริงจัง และ สังเกตอย่างมีระเบียบแบบแผน (รัฐภาพร, 2560)

2.8 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุทธิดา (2563) ได้ศึกษาการวิจัยเรื่อง การวิจัยและพัฒนาารูปแบบกระเป่าหนังสือที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ความเป็นไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์รูปแบบผลิตภัณฑ์กระเป่าหนังสือที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ความเป็นไทย สำหรับธุรกิจเครื่องหนังในประเทศไทย โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เชี่ยวชาญ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการออกแบบกระเป่าหนังสือ, ด้านงานจักสานไทย และด้านการบริโภคกระเป่าหนังสือ พบว่า ลายจักสานไทยที่ได้รับความนิยมที่สุดคือลายดอกพิกุล

และผู้บริโภคเลือกใช้กระเป๋าสำหรับงานและท่องเที่ยว เน้นการออกแบบที่เป็นเอกลักษณ์ มีประโยชน์ต่อการใช้งาน จากผลการวิเคราะห์เบื้องต้น ผู้วิจัยได้ออกแบบกระเป๋าหนังสานต้นแบบ เป็นกระเป๋าสะพายข้างใบใหญ่และกระเป๋าสะพายข้างใบเล็ก โดยใช้ลายดอกพิกุล 5 แบบ และตรวจสอบการสวมตัวอย่างแบบเจาะจง กับกลุ่มตัวอย่าง Generation Y ที่มีช่วงอายุ 20- 35 ปี ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 50 คน ผลการวิจัยพบว่า เลือกซื้อกระเป๋าจากรูปแบบการออกแบบ, ประโยชน์ใช้สอย, วัสดุ, การดูแลรักษา, ราคา, และกระแสปะชั่น ตามลำดับ ราคาอยู่ที่ 2,000 – 3,000 บาท โดยซื้อจากห้างสรรพสินค้าทั่วไปพบว่าแบบกระเป๋าที่พัฒนามาจากดีไซน์ต้นแบบที่ 5 ซึ่งเป็นกระเป๋าสะพายข้างใบเล็ก ทำจากวัสดุหนังสีน้ำตาล ร่วมกับอะไหล่สีทอง เป็นที่นิยมสูงที่สุด

ภคพรหมณ์ (2562) ได้ศึกษาการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบกระเป๋าด้วยลวดลายผ้าไหมทอผสมเปลือกหอยมุก การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยมีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษารูปทรงของกระเป๋าที่มีความเหมาะสมกับการผลิตด้วยผ้าไหมทอผสมเปลือกหอยมุก 2) เพื่อออกแบบกระเป๋าผ้าไหมทอผสมเปลือกหอยมุกที่เป็นไปตามแนวโน้มผู้บริโภคสตรี โดยใช้ทฤษฎีของการสร้างมูลค่าเพิ่ม และ เทรนด์แฟชั่น ด้วยกระบวนการวิจัย โดยเริ่มจากการเก็บข้อมูลเชิงลึกจากการสัมภาษณ์ (in dept interview) มีผู้เชี่ยวชาญทางการทอผ้าที่มีประสบการณ์ไม่ต่ำกว่า 10 ปีและการออกแบบ จำนวน 3 ท่าน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อสร้างเป็นข้อกำหนดทางการศึกษาการออกแบบ เมื่อได้แบบร่าง (sketch) ให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน เลือกแนวทางในการออกแบบที่สอดคล้องกัน เพื่อนำมาพัฒนาเป็นต้นแบบผลิตภัณฑ์ และนำต้นแบบที่ได้ไปสำรวจความพึงพอใจสินค้า ผ่านกลุ่มตัวอย่างสตรีที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร และมีความชื่นชอบผ้าไทยและสนใจด้านแฟชั่นจากการวิจัย พบว่า รูปแบบกระเป๋าที่เหมาะสมแก่การนำมาผลิตด้วยผ้าไหมชนิดนี้คือ กระเป๋าถือสตรีที่นิยมใช้ถือเพื่อออกงานราตรี โดยมีขนาดที่สามารถบรรจุบัตรเครดิต

พรพิมล และบวร (2561) ได้ศึกษาการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนประเภทของใช้จากวัสดุธรรมชาติ ของกลุ่มอาชีพเสริมบ้านสุขเกษม ตำบลบางเลน อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม งานวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) บนฐานการมีส่วนร่วม และประเมินความคิดเห็นต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบและพัฒนาขึ้น ด้วยวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) ผลการวิจัย พบว่า 1. กลุ่มอาชีพเสริมบ้านสุขเกษม ตำบลบางเลน อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ใช้วัตถุดิบในชุมชนเป็นหลัก ปัจจุบันสามารถทำการผลิตตามคำสั่งซื้อได้ทัน ผลิตซ้ำได้ในปริมาณและคุณภาพเดิม ปัญหาที่พบ คือ ด้านการผลิต พบว่า ในช่วงฤดูฝนไม่สามารถผลิตงานได้ เนื่องจากเส้นใยผักตบชวาจะขึ้นราเพราะความชื้น ด้านการตลาด พบว่า กลุ่มมีฐานมีลูกค้าเก่าและลูกค้าใหม่แต่ไม่มีการสั่งซื้ออย่างสม่ำเสมอ มีบรรจุภัณฑ์แบบง่าย ๆ เป็นแบบดั้งเดิม มีฉลากแต่มีรายละเอียดไม่ครบตามมาตรฐานที่กำหนด คู่แข่งขันทางการตลาดมีมาก ผลิตภัณฑ์ปัจจุบันเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิม

การพัฒนาแบบผลิตภัณฑ์มีทั้งพัฒนาแบบจากผู้ผลิตอื่นเล็กน้อย แนวคิดของกลุ่ม และข้อเสนอแนะของลูกค้า ขาดการส่งเสริมและข้อมูลในการพัฒนาแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง และขาดการนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับตัวผลิตภัณฑ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

2. การออกแบบพัฒนาและประเมินผลผลิตภัณฑ์ 5 ประเภท ได้แก่ กระเป่าถือสตรี รองเท้า หมวก ที่คั่นหนังสือ และบรรจุภัณฑ์สปา มีผลการประเมินความคิดเห็นในภาพรวมจัดอยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับทุกผลิตภัณฑ์ ตัวอย่างของผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่มีความต้องการซื้อผลิตภัณฑ์ในรูปแบบรองเท้ามากที่สุด รองลงมาคือกระเป่าถือสตรี หมวก บรรจุภัณฑ์สปา และที่คั่นหนังสือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการซื้อคือ ผลิตภัณฑ์ที่มีการออกแบบ มีความแปลกใหม่จากผลิตภัณฑ์ทั่วไป ในท้องตลาด รองลงมา เป็นมีรูปแบบการใช้งานที่หลากหลาย เลือกใช้วัสดุประกอบที่เหมาะสมต่อการใช้งาน รูปแบบ และลวดลายที่สวยงาม สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค และแสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของงานหัตถกรรม

จิตพนธ์ (2560) ได้ศึกษาการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการจัดการชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนไทยมุสลิม อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของชุมชนไทยมุสลิม อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี 2.) เพื่อพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ของหมู่บ้านไทยมุสลิม อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ที่แสดงถึงคุณค่าและอัตลักษณ์ของชุมชน และ 3) ศึกษาแนวทางการจัดการผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นของหมู่บ้านไทยมุสลิม อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี สำหรับเป็นแนวทางส่งเสริมเพื่อให้ชุมชนนำไปใช้ประโยชน์ในอนาคต ขั้นตอนการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้แบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเคราะห์ผลการวิจัยพบว่าผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ในชุมชนนั้น ได้แก่ ซีสนมแพะแปรรูป ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากหนังแพะ ผลิตภัณฑ์นมแปรรูป งานศิลปหัตถกรรม เช่น หมอนหนุน ผลิตภัณฑ์จากหญ้าแฝก ผลิตภัณฑ์จากเมล็ดกระถิน ผลิตภัณฑ์จาก ใบตะโก ผลิตภัณฑ์จากรกบวบหอม เป็นต้น วัสดุส่วนใหญ่เป็นวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น สำหรับการออกแบบและการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าของหมู่บ้านไทยมุสลิม อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี โดยผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น พบว่า ผลิตภัณฑ์ที่มีการพัฒนาขึ้น ควรสื่อให้เห็นถึงผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น และสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ได้ ทำให้ผลิตภัณฑ์นั้นดูมีคุณค่า มีมาตรฐาน มีเอกลักษณ์โดดเด่นเน้นเรื่องราว วิธีการดำเนินชีวิตของชาวบ้านไทยมุสลิม และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งจะทำให้เศรษฐกิจของคนในชุมชนแข็งแกร่งขึ้น นำรายได้ให้กับชาวบ้านมากยิ่งขึ้น สำหรับแนวทางการจัดการผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนมุสลิม สามารถแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ส่วนแรกคือ การเพิ่มมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชน ที่ประกอบด้วย การเรียนรู้ ภูมิปัญญา การรวมกลุ่ม และการเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ส่วนที่สอง คือกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยพิจารณาถึงทุนของชุมชน การสำรวจตลาด และส่วนที่ 3 เป็นการจัดการชุมชนเพื่อรองรับการพัฒนา

ผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน และระบบการเรียนรู้โดยมีภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแกนกลาง

ศศิธร (2560) ได้ศึกษาการวิจัยเรื่อง การออกแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าผ้าทอเกาะยอโดยใช้เทคนิคควิลท์ มีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าผ้าทอเกาะยอโดยใช้เทคนิคควิลท์ และศึกษาความพึงพอใจผลิตภัณฑ์กระเป๋าผ้าทอเกาะยอโดยใช้เทคนิคควิลท์ ขั้นตอนดำเนินการวิจัยประกอบด้วยขั้นตอนแรก คือ การศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนที่สอง คือ การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อใช้ในการออกแบบ ขั้นตอนที่สาม คือ การออกแบบ เริ่มจากการออกแบบลวดลายแล้วจึงออกแบบร่างผลิตภัณฑ์กระเป๋าผ้าทอเกาะยอ ขั้นตอนที่สี่ คือ การคัดเลือกแบบ โดยกลุ่มผ้าทอร่มไทรคัดเลือก ขั้นตอนที่ห้า คือ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และขั้นตอนสุดท้าย คือ การประเมินผล โดยนำผลิตภัณฑ์ต้นแบบมาศึกษาความพึงพอใจจากกลุ่มทอผ้าร่มไทร และผู้บริโภค จำนวน 100 คน เครื่องมือที่นำมาใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม ความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์กระเป๋าผ้าทอเกาะยอโดยใช้เทคนิคควิลท์ ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่าผลิตภัณฑ์กระเป๋าผ้าทอเกาะยอโดยใช้เทคนิคควิลท์ จำนวน 3 รูปแบบ ที่เหมาะสมกับกลุ่มสตรีวัยทำงาน ผู้สนใจผลิตภัณฑ์ ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจผลิตภัณฑ์กระเป๋าผ้าทอเกาะยอโดยใช้เทคนิคควิลท์ รูปแบบที่ 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นลำดับที่ 1 มีค่าเฉลี่ย 4.47 คือ ด้านรูปทรง มีความเป็นเอกลักษณ์และยังคงคุณค่าของผ้าทอเกาะยอ มีความสะดวกในการหยิบหรือใส่สิ่งของ มีความคงทนแข็งแรง ด้านประโยชน์ใช้สอย และกลุ่มทอผ้าร่มไทรส่วนใหญ่มีความพึงพอใจผลิตภัณฑ์กระเป๋าผ้าทอเกาะยอโดยใช้เทคนิคควิลท์ รูปแบบที่ 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นลำดับที่ 1 มีค่าเฉลี่ย 4.28 คือด้านรูปทรง มีความเป็นเอกลักษณ์และยังคงคุณค่าของผ้าทอเกาะยอ ด้านประโยชน์ใช้สอย มีความประณีตสวยงาม มีความสะดวกในการหยิบหรือใส่สิ่งของ ป้องกันการเกิดความเสียหายของสิ่งของได้ และใส่สิ่งของได้ปริมาณมาก

จุรีวรรณ และคณะ (2559) ได้ศึกษาการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยทรงดำเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสร้างเอกลักษณ์และการสื่อความหมายของลวดลายผ้าไทยทรงดำในอำเภอบางเลนและอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ศึกษาและสังเคราะห์แนวคิดการสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยทรงดำ และศึกษาพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไทยทรงดำตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และ 4) ทดสอบแนวคิดผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไทยทรงดำที่ได้พัฒนาขึ้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) และแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1. ผ้าทอและเครื่องแต่งกายของชาวไทยทรงดำ

ถือเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ ที่มีเอกลักษณ์ในการใช้ผ้าสีดำในการนุ่งห่ม ทั้งในชีวิตประจำวันและการประกอบพิธีกรรม จนเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของชาวไทยทรงดำ โดยชาวไทยทรงดำนิยมใช้ผ้าพื้นสีดำทอขึ้นอย่างง่าย ๆ มีสีสันและลวดลายบ้าง ซึ่งจากการศึกษา ลวดลายผ้าไทยทรงดำพบว่าลวดลายต่าง ๆ สามารถแบ่งได้ 3 ประเภทคือ ลายพืช ลายสัตว์ และ ลายผสมอื่น ๆ ในส่วนของการสื่อความหมายในการใช้สีในการทอผ้าและประดับตกแต่งของชาวไทยทรงดำ แต่ละสีมีความหมายแตกต่างกัน โดยเฉพาะสีครามเข้มหรือสีดำซึ่งเป็นสีหลักของ ผืนผ้าและการใช้งานของชาวไทยทรงดำ โดยสื่อความหมายว่าเกิดจากการเก็บกตที่ต้องพลัดพราก จากบ้านเกิดเมืองนอนมาเป็นชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย 2. การศึกษาและสังเคราะห์แนวคิด การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยทรงดำ พบว่าในการออกแบบเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์จากผ้าทอ ไทยทรงดำนั้น อันดับแรกผู้ออกแบบต้องคำนึงถึงหลักการออกแบบโดยทั่วไปที่สำคัญคือ ประโยชน์ใช้สอย อีกส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญที่นักออกแบบจะต้องคำนึงถึงคือ การคงเอกลักษณ์และ การสื่อความหมายของลวดลายและสีสันต่างๆ ตามความเชื่อของชาวไทยทรงดำ เนื่องจากลายผ้าไทย ทรงดำมีลายต่าง ๆ ไม่มาก และมีการใช้สีสันที่จำกัด การออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไทยทรงดำ จึงต้องมีความระมัดระวังเป็นพิเศษ โดยเฉพาะในเรื่องของการคงเอกลักษณ์ของชาวไทยทรงดำ และความแตกต่างของวัฒนธรรมความเชื่อของแต่ละพื้นที่ ๆ มีความแตกต่างกัน 3. คณะผู้วิจัย ได้ดำเนินการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไทยทรงดำ 4 ชนิดดังนี้ 1) หมอนอิง 2) กล่องกระดาษทิชชู 3) กระเป๋าสตรี และ 4) เสื้อผ้า ตามผลการศึกษาความต้องการผลิตภัณฑ์ ผ้าทอไทยทรงดำของกลุ่มลูกค้าเป้าหมายใน 5 พื้นที่ ซึ่งพบว่ากลุ่มลูกค้าเป้าหมายมีความต้องการ ผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไทยทรงดำสูงสุด 1 ลำดับแรกได้แก่หมอนอิง ในส่วนของระดับราคาของ ผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยทรงดำที่กลุ่มลูกค้าเป้าหมายต้องการมากที่สุดคือ 201 – 300 บาท ต่อชิ้น ผลการทดสอบแนวคิดที่มีต่อผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไทยทรงดำที่ได้พัฒนาขึ้นโดยศึกษาการรับรู้ เอกลักษณ์และการรับรู้ความหมายของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย มีการตรวจสอบแนวคิดผลิตภัณฑ์จาก ผ้าทอไทยทรงดำโดยผู้เชี่ยวชาญดังนี้ 1) หมอนอิง ได้แก่ แบบที่ 1 และแบบที่ 2 2) กล่องกระดาษ ทิชชู ได้แก่ แบบที่ 1 แบบที่ 3 และแบบที่ 4 3) กระเป๋าสตรี ได้แก่ แบบที่ 2 แบบที่ 3

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง เรื่อง การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาอัตลักษณ์วัฒนธรรมกลุ่มไทยทรงดำ เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าจากผ้าไทยทรงดำ โดยใช้วิธีการวิจัยแบบการสำรวจ (Survey Research) ผ่านการเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์ (Interview Form) แบบสอบถาม (Questionnaire) และทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อสรุปผลการวิจัย โดยที่ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
- 3.3 การดำเนินการทดลอง
- 3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือสุภาพสตรีที่สนใจผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือสุภาพสตรีที่สนใจผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ จำนวน 80 คน

ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน

สำหรับ (Krejcie & Morgan) ตารางของเครจซี่และมอร์แกน ใช้ในการประมาณค่าสัดส่วนขนาดประชากร ขนาดกลุ่มตัวอย่าง สามารถคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างกับประชากรที่มีขนาดเล็กตั้งแต่ 10 ขึ้นไป และกำหนดให้สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร เท่ากับ 0.5 ระดับความเชื่อมั่น 95% และระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% (Krejcie and Morgan, 1970)

ตารางที่ 3.1 ขนาดของกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน

ขนาดประชากร	ขนาดตัวอย่าง	ขนาดประชากร	ขนาดตัวอย่าง	ขนาดประชากร	ขนาดตัวอย่าง	ขนาดประชากร	ขนาดตัวอย่าง
10	10	55	48	100	80	190	127
15	14	60	52	110	86	200	132
20	19	65	56	120	92	210	136
25	24	70	59	130	97	220	140
30	28	75	63	140	103	230	144
35	32	80	66	150	108	240	148
40	36	85	70	160	113	250	152
45	40	90	73	170	118	260	155
50	44	95	76	180	123	270	159

ที่มา: Krejcie and Morgan (1970)

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งลักษณะดังนี้

3.2.1 แบบสัมภาษณ์ (Interview Form) ที่ใช้ในการสำรวจข้อมูลจากปราชญ์ชาวบ้าน

3.2.2 แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ใช้ในการสำรวจข้อมูล เรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสตรีไทยทรงดำ จำแนกได้ดังนี้

3.2.2.1 แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน โดยคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อตำแหน่งการตกแต่งกระดาษสตรีผ้าไทยทรงดำ

3.2.2.2 แบบสอบถามความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษสตรีไทยทรงดำ โดยแบ่งคำถามออกเป็น ขั้นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ ลักษณะเป็นคำถามปลายปิด ซึ่งประกอบด้วยคำตอบย่อยที่แบ่งเป็น 5 ระดับ โดยใช้มาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) และให้คะแนนแต่ละระดับตั้งแต่ค่าคะแนนน้อยที่สุดคือ 1 ถึงค่าคะแนนมากที่สุดคือ 5 ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยในการแปลผลซึ่งผลจากการคำนวณโดยใช้สูตรการคำนวณความกว้างอันตรภาคชั้น ดังต่อไปนี้

$$\begin{aligned} \text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5-1}{5} \\ &= 0.8 \end{aligned}$$

หลังจากที่ได้ความกว้างของอันตรภาคชั้น ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายแบบมาตราส่วนประเมินค่า ดังนี้ (ธานินทร์, 2557) ดังนี้

5	หมายถึง	มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด
4	หมายถึง	มีระดับความพึงพอใจมาก
3	หมายถึง	มีระดับความพึงพอใจปานกลาง
2	หมายถึง	มีระดับความพึงพอใจน้อย
1	หมายถึง	มีระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

3.3 การดำเนินการทดลอง

ขั้นตอนการดำเนินงานในการทำวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนดังนี้

3.3.1 การศึกษาข้อมูล

3.3.1.1 สัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านกลุ่มไทยทรงดำ นางขวัญยืน ทองดอนจุย เมื่อเดือนเมษายน 2563

3.3.1.2 ปรึกษากลุ่มทอผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ชุมชนบ้านดอนมะนาว อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี

3.3.1.3 การศึกษาข้อมูล โดยวิธีการอ่านวิเคราะห์ข้อมูลจาก งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เอกสาร หนังสือ เอกสาร วารสาร บทความวิชาการ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

3.3.2 การพัฒนาผลิตภัณฑ์

ภาพที่ 3.1 สัมภาษณ์ประชาชนชาวบ้านกลุ่มไทยทรงดำ

3.3.2.1 สัมภาษณ์ประชาชนชาวบ้านร่วมกับกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ เกี่ยวกับ อัตลักษณ์วัฒนธรรมกลุ่มไทยทรงดำ ด้านความเป็นมา ด้านวัฒนธรรม ด้านจุดเด่นของไทยทรงดำ ด้านการตกแต่ง ด้านผลิตภัณฑ์ไทยทรงดำ พบว่า การแต่งกาย ผลิตภัณฑ์ ของที่ระลึกของกลุ่มไทยทรงดำมีลวดลายตกแต่งลงในผืนผ้าที่เป็นอัตลักษณ์ของไทยทรงดำมากที่สุดคือการปักลายดอกเป็ย และประชาชนบ้านได้แนะนำให้ผู้ศึกษาได้ไปศึกษาเกี่ยวกับกระเป๋าสตรี ซึ่งในขณะนี้ยังไม่มีผลิตใช้ใน กลุ่มไทยทรงดำและผู้สนใจผลิตภัณฑ์กระเป๋าผ้าไทยทรงดำ ผู้ศึกษาได้นำอัตลักษณ์ดังกล่าวของกลุ่ม ไทยทรงดำจากการสัมภาษณ์มาพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรี จำนวน 5 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ กระเป๋าถือสตรี กระเป๋าเอกสาร กระเป๋า ipad กระเป๋าเครื่องสำอางและกระเป๋าตังค์ โดยผ่านการ คัดเลือกจากประชาชนบ้าน เพื่อนำไปให้ ผู้เชี่ยวชาญคัดเลือกตำแหน่งการวางลายปักผลิตภัณฑ์ที่ เหมาะสมที่สุด

ภาพที่ 3.2 ลายดอกเป็ยว

3.3.2.2 สอบถามผู้เชี่ยวชาญ ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรี โดยการคัดเลือก ตำแหน่งการวางลายปักผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมที่สุด กระเป๋าถือสตรี พบว่า แบบที่ 3 มีค่าเฉลี่ย 4.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.58 ($\bar{x} = 4.67, S.D.= 0.58$) อยู่ในระดับ มากที่สุด กระเป๋าเอกสาร พบว่า แบบที่ 3 มีค่าเฉลี่ย 3.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.58 ($\bar{x} = 3.67, S.D.= 0.58$) อยู่ในระดับ มากที่สุด กระเป๋า iPad พบว่า แบบที่ 1 มีค่าเฉลี่ย 4.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.58 ($\bar{x} = 4.67, S.D.= 0.58$) กระเป๋าเครื่องสำอาง พบว่า แบบที่ 1 มีค่าเฉลี่ย 4.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.00 ($\bar{x} = 4.00, S.D.= 0.00$) อยู่ในระดับมาก กระเป๋าสตางค์ พบว่า แบบที่ 1 มีค่าเฉลี่ย 4.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.58 ($\bar{x} = 4.67, S.D.= 0.58$) อยู่ในระดับ มากที่สุด เมื่อได้ตำแหน่งการวางลายปักผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้ศึกษาจึงนำไปสร้างผลิตภัณฑ์ต้นแบบ เพื่อนำผลิตภัณฑ์ไปสอบถาม ความพึงพอใจของสุภาพสตรี ที่มีต่อผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ตารางที่ 3.2 การคัดเลือกตำแหน่งการวางลายปักผลิตภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรี	ตำแหน่งเทคนิคการตกแต่งผลิตภัณฑ์		
	ตำแหน่งล่างซ้าย	ตำแหน่งกลางกระเป๋า	ตำแหน่งล่างขวา
กระเป๋าถือสตรี	☐ แบบที่ 1	☐ แบบที่ 2	☐ แบบที่ 3
กระเป๋าเอกสาร	☐ แบบที่ 1	☐ แบบที่ 2	☐ แบบที่ 3
กระเป๋า iPad	☐ แบบที่ 1	☐ แบบที่ 2	☐ แบบที่ 3
กระเป๋าเครื่องสำอาง	☐ แบบที่ 1	☐ แบบที่ 2	☐ แบบที่ 3
กระเป๋าสตางค์	☐ แบบที่ 1	☐ แบบที่ 2	☐ แบบที่ 3

3.3.2.3 พัฒนาผลิตภัณฑ์ กระเป๋าถือสตรี กระเป๋าเอกสาร กระเป๋า iPad กระเป๋าเครื่องสำอาง และกระเป๋าสตางค์ โดยเรียงลำดับดังนี้

การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการสร้างแบบ

1. กระดาษสร้างแบบ
2. กระดาษแข็ง
3. ดินสอ
4. ยางลบ
5. ไม้บรรทัด
6. กรรไกรตัดกระดาษ
7. มีดคัตเตอร์
8. แผ่นรองตัด

9. แทนสก็อตเทปใส/สก็อตเทปใส

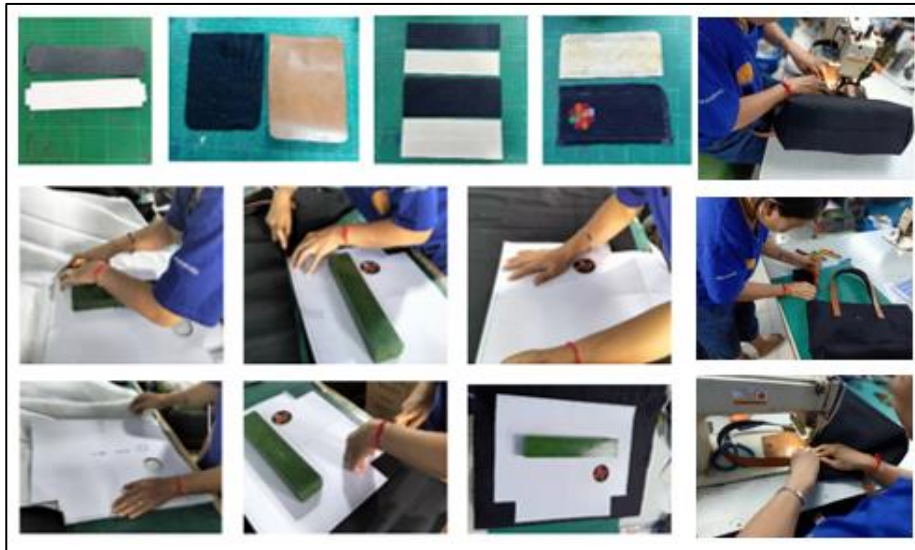
10. ลูกกลิ้ง/กระดาษทราย

การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการตัดเย็บ

1. ฟ้า
2. หนัง
3. เส้นเทป
4. ซิป
5. กระจุมแป๊ก
6. ขอต้วดี
7. ตะขอก้ามปู
8. กรรไกรตัดผ้า/กรรไกรตัดกระดาษ
9. ซอล์กซ์ตัดผ้า
10. กาว
11. ด้าย
12. เข็มหมุด
13. แผ่นโพลีเอสเตอร์

การตัดเย็บ

1. สร้างแบบตัด
2. การวางแบบตัดและการตัดผ้า
3. การกำหนดตำแหน่งขึ้นปีกลายดอกเปี้ยว
4. การเย็บส่วนประกอบกระเป๋า
5. เย็บประกอบกระเป๋า
6. ตรวจสอบชิ้นงานสำเร็จ

ภาพที่ 3.3 แสดงกระบวนการตัดเย็บผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

ตารางที่ 3.3 ผลิตภัณฑ์ต้นแบบและภาพประกอบการใช้งานกระเป๋าประเภทต่าง ๆ

ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ	ภาพประกอบการใช้
กระเป๋าถือสตรี	
กระเป๋าเอกสาร	

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ	ภาพประกอบการใช้
กระเป๋าเครื่องสำอาง	
กระเป๋าสตางค์	

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

3.4.1 ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลการวิจัย จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ในการเก็บรวบรวมข้อมูล รายชื่อดังนี้

3.4.1.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กรณัท สุขสวัสดิ์ อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ สาขาการออกแบบแฟชั่นและนวัตกรรมเครื่องแต่งกาย

3.4.1.2 นายสมประสงค์ สงฆ์ทอง ครูชำนาญการพิเศษประจำวิทยาลัยอาชีวศึกษานครปฐม หัวหน้าแผนกวิชาแฟชั่นและสิ่งทอ สาขางานแฟชั่นดีไซน์

3.4.1.3 นางขวัญยืน ทองดอนจุย ปราชญ์ชาวบ้าน กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ชุมชนบ้านดอนมะนาว อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

3.4.2 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยสัมภาษณ์และสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของปราชญ์ชาวบ้านที่มีต่อเทคนิคการตกแต่งกระเป๋าสตรีที่เป็นอัตลักษณ์ไทยทรงดำ และรูปทรงกระเป๋าสตรี 3 แบบ ต่อ 1 ผลิตภัณฑ์ จำนวน 5 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ กระเป๋าถือสตรี กระเป๋าเอกสาร กระเป๋า

ipad กระเป๋าเครื่องสำอางและกระเป๋าต่างค์ ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อตำแหน่งการตกแต่ง กระเป๋าสตรี เพื่อนำมาผลิตชิ้นงานต้นแบบ ก่อนการออกเก็บข้อมูลจริงในพื้นที่

3.4.3 แจกแบบสอบถามไปยังประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง คือสุภาพสตรีที่สนใจผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีไทยทรงดำ จำนวน 80 คน

3.4.4 รวบรวมแบบสอบถามเพื่อนำมาวิเคราะห์ โดยการนำแบบสอบถามลงคะแนน เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ด้วยการคำนวณจากโปรแกรมสำเร็จรูป

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามที่ได้รับจากกลุ่มตัวอย่าง

3.5.1 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาผลของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการหาค่าร้อยละเพื่อทดสอบความมีนัยสำคัญของผลต่างระหว่างค่าร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

3.5.2 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มประชากรตัวอย่าง ที่มีต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาอัตลักษณ์วัฒนธรรมกลุ่มไทยทรงดำ และเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าจากผ้าไทยทรงดำ โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และแปลผล เพื่อทดสอบความมีนัยสำคัญของผลต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของแบบสอบถาม

3.6 สถิติที่ใช้ในการการวิเคราะห์ข้อมูล

การวัดด้วยสถิติร้อยละ (Percentage) วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาผลของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการหาค่าร้อยละ โดยใช้สูตรดังนี้

$$P = \frac{F \times 100}{N}$$

โดยให้ P หมายถึง ร้อยละ หรือ เปอร์เซ็นต์ (Percentage)

F หมายถึง จำนวนความถี่ของผู้ตอบแบบสอบถาม

N หมายถึง จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มประชากรตัวอย่างที่มีต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อทดสอบความมีนัยสำคัญของผลต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของแบบสอบถามโดยใช้สูตรดังนี้

3.6.1 หาค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean)

$$\bar{X} = \frac{\sum X_i}{n}$$

- เมื่อ X = ข้อมูลของค่าคะแนนแบบสอบถาม
 $\sum X_i$ = แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 f = จำนวนความถี่ของผู้ตอบแบบสอบถาม
 n = จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

3.6.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน SD (Standard Deviation)

$$S = \frac{\sqrt{n(\sum fX)^2 - (\sum fX)^2}}{N(n-1)}$$

- เมื่อ X = ข้อมูลของค่าคะแนนแบบสอบถาม
 F = จำนวนความถี่ของผู้ตอบแบบสอบถาม
 n = จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด
 $\sum fX$ = ผลรวมของข้อมูลของค่าคะแนนแบบสอบถาม คูณกับจำนวน ความถี่ของผู้ตอบแบบสอบถาม

3.6.3. วิเคราะห์ข้อมูล ที่ได้จากแบบสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มประชากรตัวอย่างที่มีต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยแปลความหมายของค่าเฉลี่ยดังนี้ (กัลยา, 2545)

4.50 - 5.00	หมายถึง	ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด
3.50 - 4.49	หมายถึง	ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก
2.50 - 3.49	หมายถึง	ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง
1.50 - 2.49	หมายถึง	ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย
1.00 - 1.49	หมายถึง	ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผล

การวิเคราะห์ข้อมูลเรื่อง การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยใช้วิธีการวิจัยแบบการสำรวจ (Survey Research) ผ่านการเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์ (Interview Form) แบบสอบถาม (Questionnaire) และทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อสรุปผลการวิจัย ผู้ศึกษาได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2 อภิปรายผล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมาย ดังนี้

n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
\bar{x}	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ภาพที่ 4.1 ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

4.2 อภิปรายผล

4.2.1 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลจากปราชญ์ชาวบ้าน

ผลจากการสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านร่วมกับกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ จำนวน 5 คน เกี่ยวกับอัตลักษณ์วัฒนธรรมกลุ่มไทยทรงดำ ด้านความเป็นมา ด้านวัฒนธรรม ด้านจุดเด่นของ ไทยทรงดำ ด้านการตกแต่ง ด้านผลิตภัณฑ์ไทยทรงดำ พบว่า การแต่งกาย ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ของกลุ่มไทยทรงดำมีลวดลายตกแต่งลงในผืนผ้าที่เป็นอัตลักษณ์ของไทยทรงดำมากที่สุดคือการปัก ลายดอกเปี้ยว ดังภาพที่ 4.2

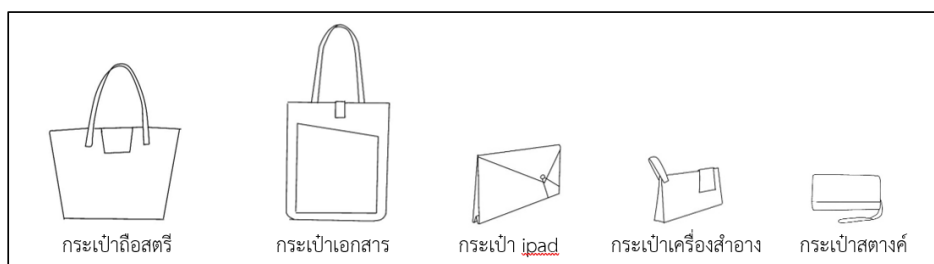

ภาพที่ 4.2 ลายตกแต่งที่เป็นอัตลักษณ์คือลายดอกเปี้ยว

ภาพที่ 4.3 ภาพผลิตภัณฑ์เดิมของกลุ่มไทยทรงดำ

ปราชญ์ชาวบ้านได้แนะนำให้ผู้ศึกษาได้ไปศึกษาเกี่ยวกับกระเป๋าสตรี ซึ่งในขณะนี้ยังไม่มีผลิต ใช้ในกลุ่มไทยทรงดำ ผู้ศึกษาได้นำอัตลักษณ์ดังกล่าวของกลุ่มไทยทรงดำจากการสัมภาษณ์มาพัฒนา ผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรี จำนวน 5 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ กระเป๋าถือสตรี กระเป๋าเอกสาร กระเป๋า ipad กระเป๋าเครื่องสำอางและกระเป๋าสตางค์ โดยผ่านการคัดเลือกจากปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญคัดเลือกตำแหน่งการวางลายปักผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมที่สุด และนำมาสร้างผลิตภัณฑ์ ต้นแบบกระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ ดังภาพที่ 4.4

ภาพที่ 4.4 ภาพผลิตภัณฑ์ที่ปราชญ์ชาวบ้านร่วมกับกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำเลือก

4.2.2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

ผลจากการตอบแบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญ ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรี โดยการคัดเลือกตำแหน่งการวางลายปักผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมที่สุด กระเป๋าถือสตรี โดยค่าเฉลี่ยเรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ แบบที่ 3 มีค่าเฉลี่ย 4.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อยู่ในระดับมากที่สุด 0.58 ($\bar{x} = 4.67$, S.D.= 0.58) แบบที่ 2 มีค่าเฉลี่ย 4.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อยู่ในระดับมาก 0.58 ($\bar{x} = 4.33$, S.D.= 0.58) แบบที่ 1 มีค่าเฉลี่ย 3.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อยู่ในระดับมาก 0.58 ($\bar{x} = 3.67$, S.D.= 0.58) กระเป๋าเอกสาร โดยค่าเฉลี่ยเรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ แบบที่ 3 มีค่าเฉลี่ย 3.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อยู่ในระดับมากที่สุด 0.58 ($\bar{x} = 3.67$, S.D.= 0.58) แบบที่ 2 มีค่าเฉลี่ย 4.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อยู่ในระดับมาก 0.58 ($\bar{x} = 4.33$, S.D.= 0.58) แบบที่ 1 มีค่าเฉลี่ย 4.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อยู่ในระดับมาก 0.58 ($\bar{x} = 4.67$, S.D.= 0.58) กระเป๋า iPad โดยค่าเฉลี่ยเรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ แบบที่ 1 มีค่าเฉลี่ย 4.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อยู่ในระดับมากที่สุด 0.58 ($\bar{x} = 4.67$, S.D.= 0.58) แบบที่ 2 มีค่าเฉลี่ย 4.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อยู่ในระดับมาก 0.58 ($\bar{x} = 4.33$, S.D.= 0.58) แบบที่ 3 มีค่าเฉลี่ย 3.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อยู่ในระดับปานกลาง 0.58 ($\bar{x} = 3.33$, S.D.= 0.58) กระเป๋าเครื่องสำอาง โดยค่าเฉลี่ยเรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ แบบที่ 1 มีค่าเฉลี่ย 4.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อยู่ในระดับมาก 0.00 ($\bar{x} = 4.00$, S.D.= 0.00) แบบที่ 2 มีค่าเฉลี่ย 3.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อยู่ในระดับปานกลาง 0.00 ($\bar{x} = 3.00$, S.D.= 0.00) แบบที่ 3 มีค่าเฉลี่ย 3.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อยู่ในระดับปานกลาง 0.58 ($\bar{x} = 3.33$, S.D.= 0.58) กระเป๋าสตางค์ โดยค่าเฉลี่ยเรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ แบบที่ 1 มีค่าเฉลี่ย 4.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อยู่ในระดับมากที่สุด 0.58 ($\bar{x} = 4.67$, S.D.= 0.58) แบบที่ 3 มีค่าเฉลี่ย 4.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อยู่ในระดับมาก 0.00 ($\bar{x} = 4.00$, S.D.= 0.00) แบบที่ 2 มีค่าเฉลี่ย 3.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อยู่ในระดับมาก 0.58 ($\bar{x} = 3.67$, S.D.= 0.58)

4.2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์กระดาษสตรีผ้าไทยทรงดำ

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวนและร้อยละ

รายการ	จำนวน	ค่าร้อยละ
อายุ		
ต่ำกว่า 30 ปี	12	15.00
30 - 39 ปี	28	35.00
40 - 49 ปี	32	40.00
50 - 59 ปี	8	10.00
รวม	80	100
รายได้ (ต่อเดือน)		
ต่ำกว่า 15,000 บาท	12	15.00
15,001 – 25,000 บาท	40	50.00
25,001 – 35,000 บาท	21	26.25
35,000 บาท ขึ้นไป	7	8.75
รวม	80	100
การศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญา	29	36.25
ปริญญาตรี	42	52.50
สูงกว่าปริญญาตรี	9	11.25
รวม	80	100
อาชีพ		
รับราชการ	15	18.75
ลูกจ้างสังกัดหน่วยงานรัฐ	18	22.50
พนักงานบริษัท/รัฐวิสาหกิจ	29	36.25
ธุรกิจส่วนตัว	13	16.25
อื่นๆ	5	6.25
รวม	80	100

ผลการศึกษาเรื่อง การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีไทยทรงดำ จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 80 คน ชุมชนบ้านดอนมะนาว อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยใช้ค่าเฉลี่ยร้อยละ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ จำนวน 32 คน อายุ 40 – 49 ปี คิดเป็นร้อยละ 40 รองลงมาจำนวน 28 คน อายุ 30 – 39 ปี คิดเป็นร้อยละ 35 จำนวน 12 คน อายุต่ำกว่า 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 15 และจำนวน 8 คน อายุ 50 – 59 ปี คิดเป็นร้อยละ 10 ด้านรายได้ (ต่อเดือน) จำนวน 40 คน มีรายได้ระหว่าง 15,001 – 25,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมา จำนวน 21 คน มีรายได้ระหว่าง 25,001 – 35,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 26.25 จำนวน 12 คน มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 15.00 และจำนวน 7 คน ด้านรายได้ 35,000 บาท ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 8.75 ด้านระดับการศึกษาจำนวน 42 คน มีวุฒิมัธยมศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 52.50 รองลงมา จำนวน 29 คน ต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 36.25 และจำนวน 9 คน สูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 11.25 ด้านอาชีพจำนวน 29 คน พนักงานบริษัท/รัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 36.25 รองลงมา จำนวน 18 คน ลูกจ้างสังกัดหน่วยงานรัฐ คิดเป็นร้อยละ 22.50 จำนวน 15 คน รับราชการ คิดเป็นร้อยละ 18.75 จำนวน 13 คน ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 16.25 และ จำนวน 5 คน อื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 6.25

ตารางที่ 4.2 ความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน

รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์			
1. การนำเทคนิคการปักมาสร้างพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋ เป็นการต่อยอดและแสดงอัตลักษณ์ชาวไทยทรงดำ ให้มี ความน่าสนใจ	4.79	0.32	มากที่สุด
2. ผลิตภัณฑ์กระเป๋าทันสมัยและเป็นอัตลักษณ์ชาวไทย ทรงดำ	4.81	0.30	มากที่สุด
3. สามารถใช้งานได้ตามวัตถุประสงค์	4.89	0.32	มากที่สุด
4. ลักษณะผลิตภัณฑ์กระเป๋าคงความแข็งแรงเหมาะสมในการ รับน้ำหนัก	4.38	1.87	มาก
5. การพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าสสามารถเพิ่มมูลค่าได้ มากกว่าผลิตภัณฑ์รูปแบบเดิม	4.86	0.34	มากที่สุด
รวม	4.75	0.90	มากที่สุด

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

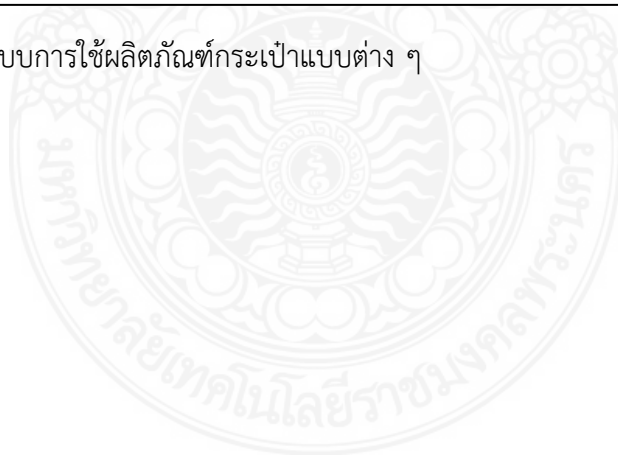
รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
ด้านการตัดเย็บผลิตภัณฑ์			
1. ความประณีตในการตัดเย็บเป็นอัตลักษณ์ชาวไทยทรงดำ	4.71	0.38	มากที่สุด
2. เทคนิคการตกแต่งผลิตภัณฑ์กระเป๋ามีความเหมาะสม	4.66	0.40	มากที่สุด
3. วัสดุที่เลือกใช้สร้างผลิตภัณฑ์กระเป๋ามีความเหมาะสม	4.54	0.37	มากที่สุด
รวม	4.64	0.39	มากที่สุด
ด้านความพึงพอใจผลิตภัณฑ์กระเป๋			
1. มีความพึงพอใจผลิตภัณฑ์กระเป๋ที่แสดงถึงอัตลักษณ์ชาวไทยทรงดำ	4.81	0.39	มากที่สุด
2. มีความพึงพอใจในการใช้งานของผลิตภัณฑ์กระเป๋แต่ละแบบ	4.96	0.19	มากที่สุด
3. สามารถนำมาใช้งานในชีวิตจริงตามความเหมาะสมของผลิตภัณฑ์กระเป๋แต่ละแบบ	4.85	0.32	มากที่สุด
รวม	4.88	0.32	มากที่สุด

ผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง ชุมชนบ้านดอนมะนาว อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ตอบคำถามด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ รายข้อโดยรวม อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.74$, S.D.= 0.90) โดยค่าเฉลี่ยเรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ สามารถใช้งานได้ตามวัตถุประสงค์ อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.89$, S.D.= 0.32) การพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋สามารถเพิ่มมูลค่าได้มากกว่าผลิตภัณฑ์รูปแบบเดิม อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.86$, S.D.= 0.34) ผลิตภัณฑ์กระเป๋ทันสมัยและเป็นอัตลักษณ์ชาวไทยทรงดำ อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.81$, S.D.= 0.30) การนำเทคนิคการปักมาสร้างพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋เป็นการต่อยอดและแสดงอัตลักษณ์ชาวไทยทรงดำ ให้มีความน่าสนใจ อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$, S.D.= 0.32) และ ลักษณะผลิตภัณฑ์กระเป๋ความแข็งแรงเหมาะสมในการรับน้ำหนัก อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.38$, S.D.= 1.87) ด้านการตัดเย็บผลิตภัณฑ์ รายข้อโดยรวม อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$, S.D.= 0.39) โดยค่าเฉลี่ย เรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ ความประณีต ในการตัดเย็บเป็นอัตลักษณ์ชาวไทยทรงดำ อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$, S.D.= 0.38) เทคนิคการตกแต่งผลิตภัณฑ์กระเป๋ามีความเหมาะสม อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$, S.D.= 0.40) และ วัสดุที่เลือกใช้สร้างผลิตภัณฑ์กระเป๋ามีความเหมาะสม อยู่ในระดับ

มากที่สุด ($\bar{x} = 4.54$, S.D.= 0.37) ด้านความพึงพอใจผลิตภัณฑ์กระเป๋า รายชื่อโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.88$, S.D.= 0.32) โดยค่าเฉลี่ยเรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ มีความพึงพอใจในการใช้งานของผลิตภัณฑ์กระเป๋าแต่ละแบบ อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = 4.96$, S.D.= 0.19) สามารถนำมาใช้งานในชีวิตจริงตามความเหมาะสมของผลิตภัณฑ์กระเป๋าแต่ละแบบ อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = 4.85$, S.D.=0.32) และ มีความพึงพอใจผลิตภัณฑ์กระเป๋าที่แสดงถึง อัตลักษณ์ไทยทรงดำ อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = 4.81$, S.D.= 0.39)

ภาพที่ 4.5 รูปแบบการใช้ผลิตภัณฑ์กระเป๋าแบบต่าง ๆ

บทที่ 5

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาวิจัยเรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีของกลุ่มผ้าทอไทยทรงดำ วัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาอัตลักษณ์วัฒนธรรมชาวไทยทรงดำ 2) เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าจากผ้าไทยทรงดำ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม จากการสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านในด้านอัตลักษณ์ไทยทรงดำคือ การตกแต่งด้วยการปักลายดอกเปียว รูปทรงผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรี จากการตอบแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญด้านตำแหน่งการวางลายปักผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมที่สุด จำนวน 3 ท่าน และกลุ่มตัวอย่างสุภาพสตรีที่สนใจผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ จำนวน 80 คน เมื่อได้ข้อสรุปจากปราชญ์ชาวบ้านในด้านอัตลักษณ์ไทยทรงดำและผู้เชี่ยวชาญ ผู้ศึกษาได้นำข้อสรุปมาทำผลิตภัณฑ์ต้นแบบ และแบบสอบถามความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ จากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ที่กำหนด

5.1 สรุปผล

5.1.1 ด้านอัตลักษณ์ความเป็นไทยทรงดำ

ผลการศึกษาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ความเป็นไทยทรงดำ ด้านความเป็นมา ด้านวัฒนธรรม ด้านจุดเด่นของไทยทรงดำ ด้านการตกแต่ง ด้านผลิตภัณฑ์ไทยทรงดำ พบว่าชาวไทยทรงดำหรือคนทั่วไปเรียกว่าลาวโซ่ง ชุมชนบ้าน ดอนมะนาว เป็นชาติพันธุ์ที่มีถิ่นกำเนิด ณ ดินแดนสิบสองจุไท ได้อพยบเข้ามาในประเทศไทยมาตั้งถิ่นฐานที่บ้านดอนมะนาว อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ในปัจจุบันยังคงยึดถือวัฒนธรรมประเพณีและสืบทอดความเป็นอัตลักษณ์อย่างดี เช่น การแต่งกายตามประเพณีต่าง ๆ ภาษาถิ่น ความเชื่อจากอดีตที่สืบทอดกันมา อีกทั้งยังคงถ่ายทอดและมีการเผยแพร่ให้กับลูกหลานและบุคคลที่สนใจ ในการทอผ้า ตัดเย็บเสื้อผ้า การปักผ้า ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก จากการสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านในด้านอัตลักษณ์ไทยทรงดำพบว่า การตกแต่งด้วยการปักลายดอกเปียว เป็นที่นิยมมากที่สุดและถือเป็นอัตลักษณ์ ในด้านการตกแต่งของชุมชนไทยทรงดำบ้านดอนมะนาว

5.1.2 ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ

ผลการศึกษาด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ ประชาชนชาวบ้านได้แนะนำให้ผู้ศึกษาได้ไปศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบกระเป๋าไทยทรงดำและกระเป๋าสตรีในปัจจุบัน ซึ่งในขณะนี้ยังไม่มีผลิตภัณฑ์ที่เจาะจงประเภทการใช้งานในกลุ่มไทยทรงดำ ผู้ศึกษาได้นำรูปแบบกระเป๋าสตรีที่มีผู้นิยมใช้ในปัจจุบันเช่น กระเป๋าเอกสาร กระเป๋า iPad กระเป๋าเครื่องสำอาง กระเป๋าสตางค์ และการนำอัตลักษณ์ดังกล่าวของกลุ่มไทยทรงดำจากการสัมภาษณ์มาพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรี โดยการสอบถามประชาชนชาวบ้านร่วมกับกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ จำนวน 5 ผลิตภัณฑ์ พบว่าแบบที่ได้รับการคัดเลือกคือกระเป๋าถือสตรี แบบที่ 2 กระเป๋าเอกสาร แบบที่ 1 กระเป๋า iPad แบบที่ 3 กระเป๋าเครื่องสำอาง แบบที่ 1 และกระเป๋าสตางค์ แบบที่ 2 เพื่อนำไปให้ ผู้เชี่ยวชาญคัดเลือกตำแหน่งการวางลายปักผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมที่สุด และนำมาสร้างผลิตภัณฑ์ต้นแบบกระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำพบว่า ผู้เชี่ยวชาญคัดเลือกกระเป๋าถือสตรี แบบที่ 3 กระเป๋าเอกสาร แบบที่ 3 กระเป๋า iPad แบบที่ 1 กระเป๋าเครื่องสำอาง แบบที่ 1 และกระเป๋าสตางค์ แบบที่ 1 และสอบถามความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำในลำดับต่อไป

5.1.3 ด้านความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ

5.1.3.1 ข้อมูลทั่วไป

ผลการศึกษาเรื่อง การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีไทยทรงดำ จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 80 คน โดยใช้ค่าเฉลี่ยร้อยละ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านอายุ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นกลุ่มอายุ 40-49 ปี จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 40 รองลงมาคือ กลุ่มอายุ 30-39 ปี จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 35 กลุ่มอายุน้อยกว่า 30 ปี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 15 และกลุ่มตัวอย่าง อายุต่ำกว่า 50 ปี มี 8 คน - 59 ปี คิดเป็นร้อยละ 10

ด้านรายได้ (ต่อเดือน) พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ จำนวน 40 คน มีรายได้ระหว่าง 15,001 – 25,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมา จำนวน 21 คน มีรายได้ระหว่าง 25,001 – 35,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 26.25 จำนวน 12 คน มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 15.00 และจำนวน 7 คน มีรายได้ 35,000 บาท ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 8.75

ด้านระดับการศึกษา พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ จำนวน 42 คน มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 52.50 มีผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือต่ำกว่า จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 36.25 และมีผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 11.25

ด้านอาชีพ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ จำนวน 29 คน มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัท/รัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 36.25 รองลงมา จำนวน 18 คน ลูกจ้างสังกัด

หน่วยงานรัฐ คิดเป็นร้อยละ 22.50 จำนวน 15 คน รัฐบาล คิดเป็นร้อยละ 18.75 จำนวน 13 คน ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 16.25 และ จำนวน 5 คน อื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 6.25

5.1.3.2 ความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ

ผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง ชุมชนบ้านดอนมะนาว อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ตอบคำถามด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ รายชื่อโดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.74$, S.D.= 0.90) โดยค่าเฉลี่ยเรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ สามารถใช้งานได้ตามวัตถุประสงค์ อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.89$, S.D.= 0.32) การพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าสามารถเพิ่มมูลค่าได้มากกว่าผลิตภัณฑ์รูปแบบเดิม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.86$, S.D.= 0.34) ผลิตภัณฑ์กระเป๋าทันสมัยและเป็นอัตลักษณ์ชาวไทยทรงดำ อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.81$, S.D.= 0.30) การนำเทคนิคการปักมาสร้างพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าเป็นการต่อยอดและแสดงอัตลักษณ์ชาวไทยทรงดำ ให้มีความน่าสนใจ อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$, S.D.= 0.32) และ ลักษณะผลิตภัณฑ์กระเป๋าความแข็งแรงเหมาะสมในการรับน้ำหนัก อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.38$, S.D.= 1.87) ด้านการตัดเย็บผลิตภัณฑ์ รายชื่อโดยรวม อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$, S.D.= 0.39) โดยค่าเฉลี่ย เรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ ความประณีตในการตัดเย็บเป็นอัตลักษณ์ชาวไทยทรงดำ อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$, S.D.= 0.38) เทคนิคการตกแต่งผลิตภัณฑ์กระเป๋ามีความเหมาะสม อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$, S.D.= 0.40) และ วัสดุที่เลือกใช้สร้างผลิตภัณฑ์กระเป๋ามีความเหมาะสม อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D.= 0.37) ด้านความพึงพอใจผลิตภัณฑ์กระเป๋า รายชื่อโดยรวม อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.88$, S.D.= 0.32) โดยค่าเฉลี่ยเรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ มีความพึงพอใจในการใช้งานของผลิตภัณฑ์กระเป๋าแต่ละแบบ อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.96$, S.D.= 0.19) สามารถนำมาใช้งานในชีวิตจริงตามความเหมาะสมของผลิตภัณฑ์กระเป๋าแต่ละแบบ อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.85$, S.D.=0.32) และ มีความพึงพอใจผลิตภัณฑ์กระเป๋าที่แสดงถึงอัตลักษณ์ไทยทรงดำ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.81$, S.D.= 0.39)

ภาพที่ 5.5 ภาพผลิตภัณฑ์ที่รับคัดเลือกจากผู้เชี่ยวชาญในการวางตำแหน่งปีก

จากการศึกษาการออกแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีของกลุ่มผ้าทอไทยทรงดำ ครั้งนี้ สอดคล้องกับ พัฒนาและคณะ (2563) ความพึงพอใจ หมายถึง การตอบสนองความต้องการและความคาดหวัง ที่เกิดจากการประเมินค่าอันเป็นการเรียนรู้ประสบการณ์ สิ่งที่เกิดขึ้นจากแรงจูงใจเป็นพฤติกรรมภายในส่งผลให้เกิดความรู้สึกไม่ชอบ ชอบ ไม่เห็นด้วย เห็นด้วย ไม่ยินดี ยินดี เมื่อได้รับการกระทำ กิจกรรมที่เกิดการตอบสนองตามเป้าหมาย ความต้องการของแต่ละบุคคล สอดคล้องกับ จิพนธ์ ชุมเกต (2560) ได้กล่าวว่า สำหรับแนวทางการจัดการผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ส่วนแรกคือ การรองรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เป็นการจัดการในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับระบบการเรียนรู้โดยมีภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแกนกลาง และ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ส่วนที่สองการเพิ่มมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ประกอบด้วย การเรียนรู้ ภูมิปัญญา การรวมกลุ่ม และการเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ส่วนที่สาม คือกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยพิจารณาถึงทุนของชุมชน การสำรวจตลาดซึ่งสอดคล้องกับจิวรรณ และคณะ (2559) กล่าวว่า การออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไทยทรงดำต้องมีความระมัดระวังเป็นพิเศษ โดยเฉพาะในเรื่องของทรงเอกลักษณ์ของชาวไทยทรงดำ ผู้ออกแบบควรคำนึงถึงหลักการออกแบบโดยทั่วไปที่สำคัญของไทยทรงดำคือ การคงเอกลักษณ์ การสื่อความหมายของลวดลายในการตกแต่งและสีสันท่างๆ ที่นำมาใช้ตามความเชื่อของไทยทรงดำของแต่ละพื้นที่ ที่มีความแตกต่างกัน เช่นความแตกต่างของวัฒนธรรม ความเชื่อ ประโยชน์ใช้สอยของผลิตภัณฑ์

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ด้านอัตลักษณ์ความเป็นไทยทรงดำ

ควรส่งเสริมด้านการออกแบบลวดลายในรูปแบบใหม่ หรือรูปแบบประยุกต์ เพื่อความหลากหลายในการตกแต่ง แต่ยังคงความเป็นเอกลักษณ์ของไทยทรงดำ อาจให้ข้อมูลจากป้ายราคา เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับประชากรทั่วไป

5.2.2 ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าจากผ้าไทยทรงดำ

ควรถ่ายทอดวิธีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้แก่ผู้ผลิตรายย่อยหรือสมาชิกในรัฐวิสาหกิจชุมชน เพื่อพัฒนาต่อยอดให้ปรากฏบนผลิตภัณฑ์ วัสดุที่นำมาทำกระเป๋าสตรี ควรมีความหลากหลาย เช่นการใช้ผ้าทอสีต่าง ๆ การใช้ผ้าลายชนิดต่าง ๆ ของชุมชนที่สื่อถึงความเป็นอัตลักษณ์ไทยทรงดำ ควรคำนึงถึงความคงทนแข็งแรงของผลิตภัณฑ์มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กชกร เป้าสุวรรณ และคณะ. 2550. รายงานการวิจัยเรื่อง ความคาดหวังและความพึงพอใจต่อการ มาศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ศูนย์พิษณุโลก. สถาบันวิจัย และพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, กรุงเทพฯ
- กรมวิทยาศาสตร์บริการ. 2555. **ทำดีเพื่อเจ้าพ่อหลวง. เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่อง ในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554.** กรมวิทยาศาสตร์บริการ, กรุงเทพฯ
- จิตพนธ์ ชุมเกต. 2560. การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการจัดการชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนไทยมุสลิม อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี. ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากคณะกรรมการจัดการมหาวิทยาลัยศิลปากร งบประมาณ ปี 2560.
- จรีวรรณ จันทลา และคณะ. 2559. “การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยทรงดำเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์”. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 9(2): 82-986
- ฐิติมดี อาพัทธนานนท์. 2556. “เนื้อหาความเป็นพหุวัฒนธรรมในแบบเรียนไทย”. *วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง*, 9(1), 107-130.
- ณัฐพล ขอฐานานุกิติ. 2559. “การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยทรงดำเชิงพาณิชย์”. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์วิชาการ วิจัยและงานสร้างสรรค์*, 3(1) : 24 - 46
- ดวงใจ อุชชิน และ รัฐไท พรเจริญ. 2559. การศึกษาและการออกแบบผลิตภัณฑ์อุปกรณ์ เสริมอิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นเครื่องประดับโดยนำแนวคิดความเชื่อจากวัฒนธรรมไทยทรงดำ. *นักรูรกิจไทย*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ
- ประยุทธ์ สืบอารีพงศ์. 2552. **โซ่งดอนมะนาว**. บริษัทเพชรเกษม พรินต์ติ้ง กรุ๊ป จำกัด, กรุงเทพฯ
- ประเสริฐ พิษยะสุนทร. 2557. **ศิลปะและการออกแบบเบื้องต้น**. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ
- พรเทพ พัฒนานุรักษ์ และคณะ. 2562. “การสำรวจความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อการให้บริการของเทศบาลนครปากเกร็ด ประจำปี 2562”. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ระหว่างเทศบาลนครปากเกร็ดกับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พรพิมล ศักดา และบวร เครือรัตน์. 2561. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนประเภทของใช้จากวัสดุธรรมชาติ ของกลุ่มอาชีพเสริมบ้านสุขเกษม ตำบลบางเลน อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม. สนับสนุนงบประมาณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

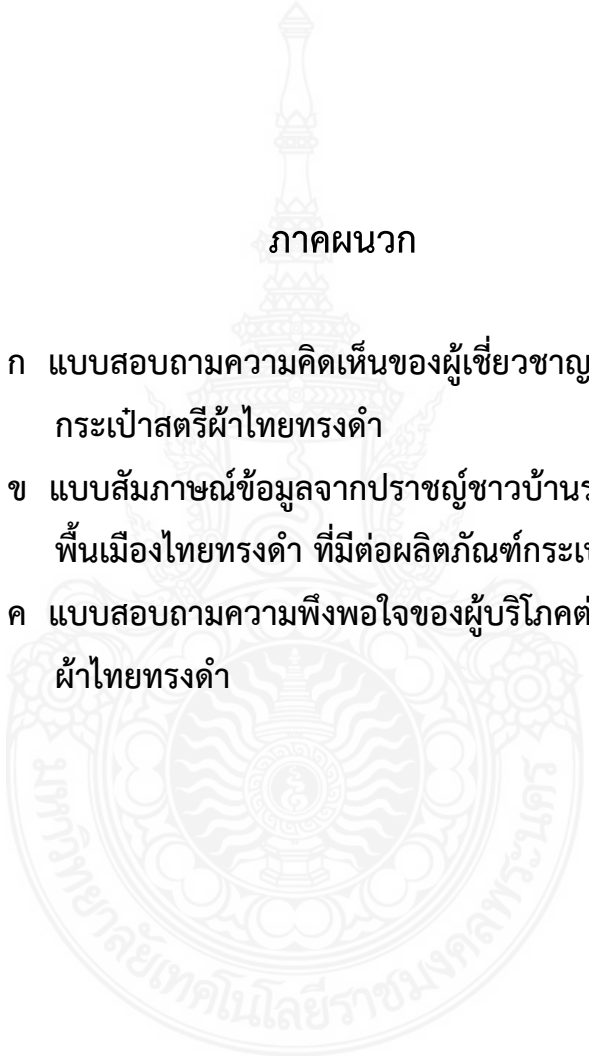
- พลอย จรรย์เวช. 2547. **Mix&Matchแต่งตัวได้อย่างมีสไตล์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. แพลนพรีนติ้ง, กรุงเทพฯ
- พวงผกา คุโรวาท. 2535. **คู่มือประวัติเครื่องแต่งกาย**. รวมสาส์น, กรุงเทพฯ
- พัฒนา พรหมณี, ยุพิน พิทยาวัฒน์ชัย และ จีรศักดิ์ ทัทผา. 2563. “แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ และการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจในงาน”. **วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย (สสอท.)**.
- ภคพรหมณ์ สุขเกษม และ รวีเทพ มุสิกะปาน. 2562. “การพัฒนารูปแบบกระเป๋าด้วยลวดลายผ้าไหมทอผสมเปลือกหอยมุก”. วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต (นวัตกรรมการออกแบบ) วิทยาลัยอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ รัชฎาพร พันธุ์ทวี. 2560. “ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อการให้บริการ ของสำนักงานคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่”. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2556. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 : เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลพระชนมพรรษา 7 รอบ 4 ธันวาคม 2554**. นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น, กรุงเทพฯ
- วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. 2530. **ผ้าไทย พัฒนาการทางอุตสาหกรรมและสังคม**. บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย.
- วีรศักดิ์ คงจิว และคณะ. 2544. **ประวัติดอนมะนาว**. เอกสารเผยแพร่ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี.
- ศศิธร วิศพันธุ์. 2560. “การออกแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าผ้าทอเกาะยอโดยใช้เทคนิคควิลท์”. **วารสารวิชาการศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**. 8,2 (กรกฎาคม-ธันวาคม).
- สินีนาด เลิศไพโรวัน. 2549. **การศึกษาแนวโน้มความนิยมในการเลือกใช้รูปแบบกระเป๋าหนังสตรี**. ม.ป.ท.
- สุทธิดา เอกวนิชชา. 2563. **การวิจัยและพัฒนาารูปแบบกระเป๋าหนังสาน ที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ความเป็นไทย**. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการออกแบบเพื่อธุรกิจ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปริญญาานิพนธ์.
- เสาวลักษณ์ คงอุยฉาย. 2549. **ศิลปะการตกแต่งเนื้อผ้า**. โอเดียนสโตร์, กรุงเทพฯ
- อนันต์ ประภาโส. 2558. **ทฤษฎีสี**. สิปประภา, ปทุมธานี

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

COCCINELLE. 2002. **VOCUE THAILAND**. 2022, 116 (SEPTEMEER) : 117.

Krejcie, Robert V. and Morgan, Daryle W. (1970). “Determinining Sample Size for Research Activities.. **Educational and Psychological Measurement**. v. 30, 607-610

ภาคผนวก

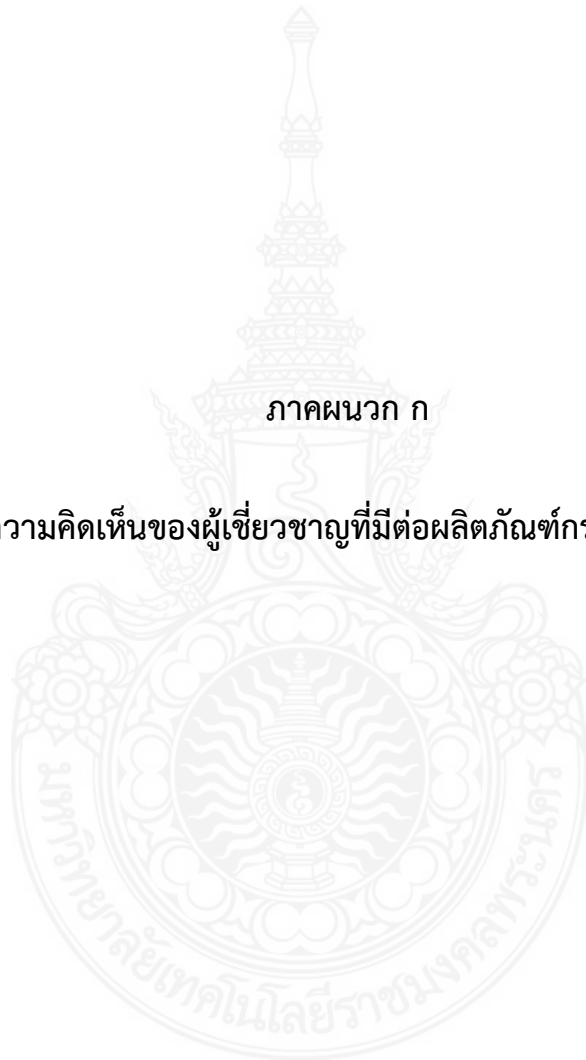
ภาคผนวก ก แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อผลิตภัณฑ์
กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ

ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์ข้อมูลจากปราชญ์ชาวบ้านร่วมกับกลุ่มทอผ้า
พื้นเมืองไทยทรงดำ ที่มีต่อผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ

ภาคผนวก ค แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรี
ผ้าไทยทรงดำ

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อผลิตภัณฑ์กระดาษสตรีผ้าไทยทรงดำ

แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ
งานวิจัยเรื่อง “การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ”

คำอธิบาย

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรคหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์วัฒนธรรมชาวไทยทรงดำ
2. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าจากผ้าไทยทรงดำ
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ทางด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อตำแหน่งการตกแต่งกระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านที่กรุณาตอบแบบสอบถามและแสดงความคิดเห็นเพื่อการศึกษาครั้งนี้เป็นอย่างดี

สุนทรี คนการ

นักศึกษาหลักสูตรคหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อตำแหน่งการตกแต่งกระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ
คำชี้แจง กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงใน ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดพร้อมให้เหตุผล
 ประกอบการพิจารณา

1. ตำแหน่งการตกแต่งกระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ (โปรดเลือกเพียง 1 รูปแบบ)

ผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรี	ตำแหน่งเทคนิคการตกแต่งผลิตภัณฑ์		
	ตำแหน่งล่างซ้าย	ตำแหน่งกลางกระเป๋า	ตำแหน่งล่างขวา
กระเป๋าถือสตรี	☐ แบบที่ 1	☐ แบบที่ 2	☐ แบบที่ 3
กระเป๋าเอกสาร	☐ แบบที่ 1	☐ แบบที่ 2	☐ แบบที่ 3
กระเป๋า iPad	☐ แบบที่ 1	☐ แบบที่ 2	☐ แบบที่ 3
กระเป๋าเครื่องสำอาง	☐ แบบที่ 1	☐ แบบที่ 2	☐ แบบที่ 3
กระเป๋าสตางค์	☐ แบบที่ 1	☐ แบบที่ 2	☐ แบบที่ 3

ความคิดเห็นต่อแบบที่เลือก

.....

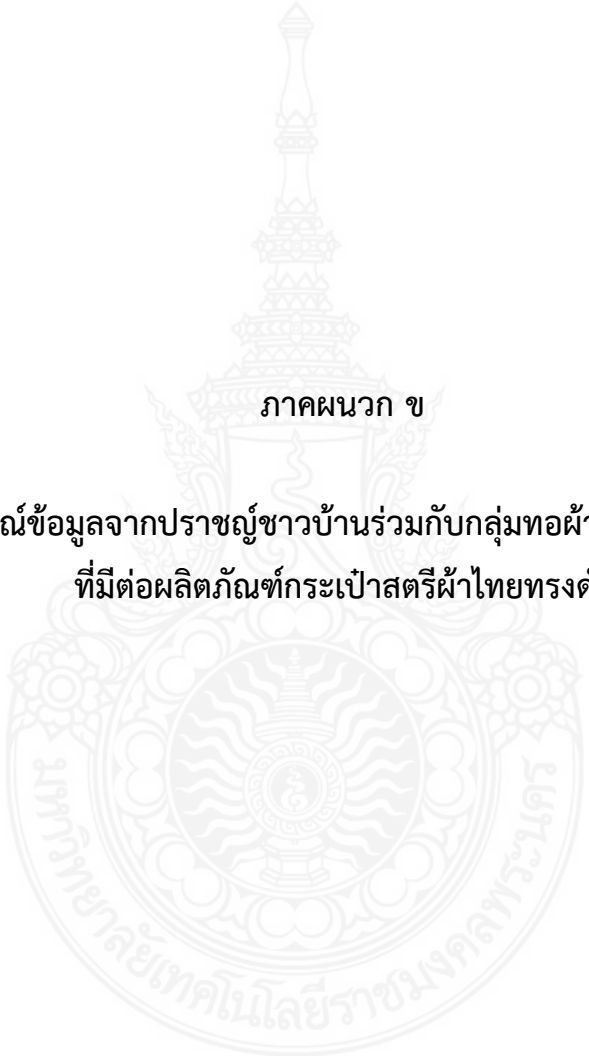
.....

ข้อเสนอแนะและข้อแนะนำแก้ไข

.....

.....

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์ข้อมูลจากปราชญ์ชาวบ้านร่วมกับกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ
ที่มีต่อผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ

แบบสัมภาษณ์ข้อมูลจากปราชญ์ชาวบ้านร่วมกับกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ที่มีต่อผลิตภัณฑ์
กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ
งานวิจัยเรื่อง “การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ”

คำอธิบาย

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์วัฒนธรรมชาวไทยทรงดำ
2. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าจากผ้าไทยทรงดำ
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์นี้เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของปราชญ์ชาวบ้านร่วมกับกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ทางด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ แบ่งคำถามออกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับอัตลักษณ์วัฒนธรรมชาวไทยทรงดำ แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าจากผ้าไทยทรงดำ

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับรูปทรงผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านที่กรุณาตอบแบบสอบถามและแสดงความคิดเห็นเพื่อการศึกษาครั้งนี้เป็นอย่างดี

สุนทรี คนการ

นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับอัตลักษณ์วัฒนธรรมชาวไทยทรงดำ แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์
กระเป๋ากจากผ้าไทยทรงดำ

คำชี้แจง กรุณาตอบคำถามดังต่อไปนี้

1. เกี่ยวกับอัตลักษณ์วัฒนธรรมกลุ่มไทยทรงดำ

.....

.....

2. ความเป็นมาของกลุ่มไทยทรงดำชุมชนบ้านดอนมะนาว

.....

.....

3. วัฒนธรรม

.....

.....

4. จุดเด่นของไทยทรงดำ

.....

.....

5. การตกต่างจากภูมิปัญญาชาวบ้าน

.....

.....

6. ผลิตภัณฑ์ไทยทรงดำ

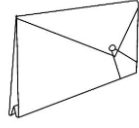
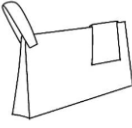

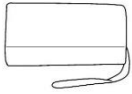

.....

.....

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อเทคนิคการตกแต่งกระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ และรูปทรงผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรี

คำชี้แจง กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงใน ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดพร้อมให้เหตุผลประกอบการพิจารณา

1. รูปทรงผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรี (โปรดเลือกเพียง 1 แบบ)

ผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรี	แบบที่ 1	แบบที่ 2	แบบที่ 3
กระเป๋าถือสตรี	☐	☐	☐
กระเป๋าเอกสาร	☐	☐	☐
กระเป๋า iPad	☐	☐	☐
กระเป๋าเครื่องสำอาง	☐	☐	☐
กระเป๋าสตางค์	☐	☐	☐

ความคิดเห็นต่อแบบที่เลือก

.....
.....

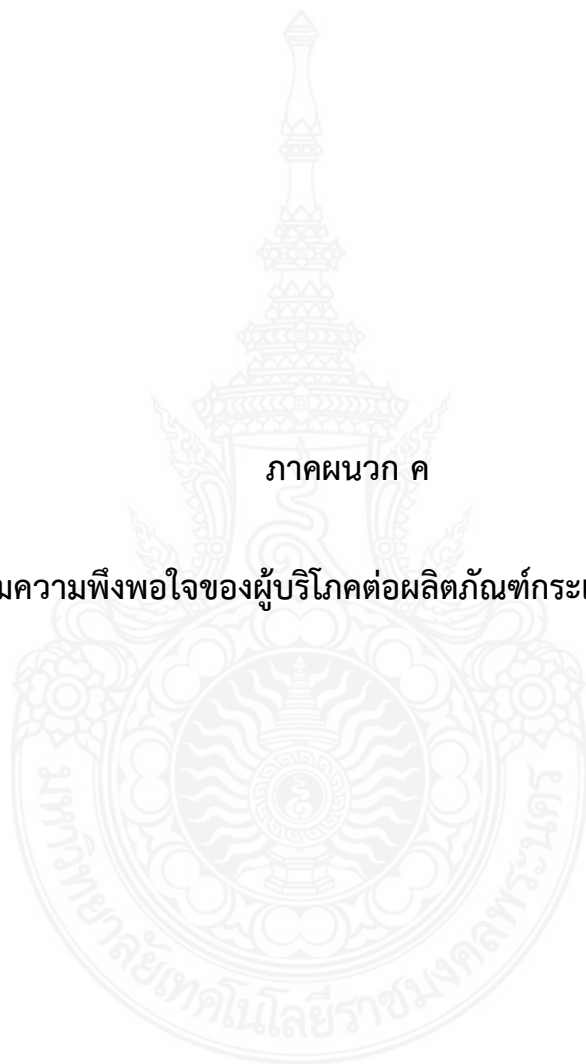
ข้อเสนอแนะและข้อแนะนำแก้ไข

.....
.....

ภาคผนวก ค

แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์กระดาษสตรีผ้าไทยทรงดำ

แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ
งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ”

คำอธิบาย

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์วัฒนธรรมชาวไทยทรงดำ
2. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีจากผ้าไทยทรงดำ

คำชี้แจง

แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ แบ่งคำถามออกเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

ระดับการพิจารณาความพอใจ มี 5 ระดับ แต่ละระดับมีความหมายดังนี้

- 5 หมายถึง มีความพอใจที่ระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความพอใจที่ระดับมาก
- 3 หมายถึง มีความพอใจที่ระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความพอใจที่ระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีความพอใจที่ระดับต้องปรับปรุง

ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากท่านโปรดตอบแบบสอบถามทุกข้อให้ตรงกับความคิดเห็นของท่านตามจริง ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของท่าน ผู้วิจัยจะนำไปใช้เพื่อการศึกษาโดยไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อท่านทั้งสิ้น และขอขอบคุณที่กรุณาสละเวลาตอบแบบสอบถามฉบับนี้

สุนทรี คนการ

นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าคำตอบที่ตรงกับท่านมากที่สุด

1. อายุ

- ต่ำกว่า 30 ปี 30 – 39 ปี 40 – 49 ปี 50 – 59 ปี

2. รายได้ (ต่อเดือน)

- ต่ำกว่า 15,000 บาท 15,001 – 25,000 บาท
 25,001 – 35,000 บาท 35,000 บาทขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

- ต่ำกว่าปริญญา ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี

4. อาชีพ

- รับราชการ ลูกจ้างสังกัดหน่วยงานรัฐ
 พนักงานบริษัท/รัฐวิสาหกิจ ธุรกิจส่วนตัว อื่น ๆ ระบุ.....

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไทยทรงดำ

คำชี้แจง กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคำตอบความพึงพอใจที่ตรงกับท่านมากที่สุด

1) ผลิตภัณฑ์ที่ผู้วิจัยนำมาให้ตอบแบบสอบถามครั้งนี้เป็นผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรี โดยการนำ
 อัตลักษณ์การตกแต่งของไทยทรงดำมาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์					
1. การนำเทคนิคการปักมาสร้างพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าเป็นการต่อยอดและแสดงอัตลักษณ์ชาวไทยทรงดำ ให้มีความน่าสนใจ					
2. ผลิตภัณฑ์กระเป๋าทันสมัยและเป็นอัตลักษณ์ชาวไทยทรงดำ					
3. สามารถใช้งานได้ตามวัตถุประสงค์					
4. ลักษณะผลิตภัณฑ์กระเป๋าความแข็งแรงเหมาะสมในการรับน้ำหนัก					
5. การพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าสามารถเพิ่มมูลค่าได้มากกว่าผลิตภัณฑ์รูปแบบเดิม					
ผลรวม					
ด้านการตัดเย็บผลิตภัณฑ์					
1. ความประณีตในการตัดเย็บเป็นอัตลักษณ์ชาวไทยทรงดำ					
2. เทคนิคการตกแต่งผลิตภัณฑ์กระเป๋ามีความเหมาะสม					
3. วัสดุที่เลือกใช้สร้างผลิตภัณฑ์กระเป๋ามีความเหมาะสม					
ผลรวม					
ด้านความพึงพอใจผลิตภัณฑ์กระเป๋า					
1. มีความพึงพอใจผลิตภัณฑ์กระเป๋าที่แสดงถึงอัตลักษณ์ไทยทรงดำ					
2. มีความพึงพอใจในการใช้งานของผลิตภัณฑ์กระเป๋าแต่ละแบบ					
3. สามารถนำมาใช้งานในชีวิตจริงตามความเหมาะสมของผลิตภัณฑ์กระเป๋าแต่ละแบบ					
ผลรวม					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะและข้อปรับปรุง

.....

.....

ขอบคุณที่กรุณาตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัย

ประวัติการศึกษาและที่ทำงาน

ชื่อ นามสกุล นางสาวสุนทรี คนการ
วัน เดือน ปีเกิด 06 ธันวาคม 2526
ที่อยู่ปัจจุบัน 46/72 หมู่ 4 ตำบลอ้อมใหญ่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
73160

ประวัติการศึกษา

วุฒิการศึกษา	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
ปริญญาตรี	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี คณะคหกรรมศาสตร์ สาขาคหกรรมศาสตร์ศึกษา - ผ้าและเครื่องแต่งกาย	2549

ประวัติการทำงาน

ตำแหน่ง	สถานที่ทำงาน	ปีที่ทำงาน
หัวหน้าแผนกวิชาแฟชั่นและสิ่งทอ	วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ	2565